(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Es de la libreria del focos de Mallorca

Incipit tractatus paruꝰ de logica ⁊ de diſputatione fidei ⁊ intellectus valde vtilis. D. illu. Ray. lullij.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Hoc eſt tranſlatũ fideliter ſumptũ a quibuſdã lit-
teris ſigillo cereo depẽdẽnti curie pariſienſis: ſi-
gillatis quarũ quidẽ litterarũ que in pergameno
ſcripte ſunt tenor ĩ oĩbus ſic ſe habet. Uniuerſis
preſentes litteras inſpecturis officialis curie pa-
riſienſis: in dño ſalutez: Nouerint vniuerſi ꝙ in p̄ſentia ma-
giſtri Johãnis de ſalinis: ⁊ michaelis de ionquerio noſtroꝝ
clericoꝝ iuratoꝝ: q̄bus ĩ hijs: ⁊ maiorib⁹ fidem indubiã ahi-
bemus: ⁊ quibus quo ad hec cõmiſſimus tenore preſentiũ vi-
ces noſtras propter hoc ꝑſonaliter cõſtituti. Magiſter Marti-
nus in medicina magiſter Johãnes ſcotus: in artib⁹. Magi-
ſter Raymund⁹ ð biterũ ĩ medicina bacalari⁹. frater clemẽs
prior ſeruorum ſancte Marie pariſienſis. frater ocurſius eiuſ-
dez loci magiſter. Petrus burgũd⁹ ĩ artib⁹ magiſter. Magr̃
Egidius ĩ artibus de valle ſponete: Mate⁹ guidonis bacalla-
rius in artibus. Petrus iuliani. Johãnes ð liuicaſtro bacal-
larius in artibus. gaufidrus de meldis. Johãnes ſcotus. Pe-
trus de pariſius. Hebrandus defrigia. Gilabertus de norma-
nia. Laurenſius de Hiſpania. Guillermus de ſcocia. Henri-
cus de burgundia. Johãnes de normanis bacallarius ĩ arti-
bus, ac magiſter egidius: ⁊ plures alij vſqz ad numerum qua-
draginta in dictis ſciencijs experti affuerunt ꝑ eorũ iuramẽ-
ta non vt dolo metu vel fraude ad hoc inducti ſed ſua ſponta-
nea voluntate ad requiſicionem magiſtri Raymundi lulij.
Cathalani ð maioricis ꝙ ipſi a dicto magiſtro raymũdo lull.
audiuerũt ꝑ aliqua tẽpora artem ſeu ſcientiã ꝙ̃ dicitur feciſſe
ſeu ad inueniſſe idẽ magiſter raymũd⁹ que quidẽ ars ſeu ſciẽ-
tia ſic incipit. Deus cum tua gratia ſapiẽtia ⁊ amore. Incipit
ars breuis que eſt ymago artis q̃ ſic intitulatur. Deus cũ ſum-
ma ꝑfectione Incipit ars generalis vltima Ratio quare feci-
mus iſtam artem breuem eſt vt ars magna facilius ſciat᷑ Nã

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſcita iſta ars ſupradicta ⁊ etiã alie artes de facili poterunt ad
dici. Et ſic terminatur ad honorem ⁊ ad laudẽ dei ⁊ publice
vtilitatis. finiuit raymũdꝰ hunc librum piſis in monaſterio
ſancti dñici ĩ menſe ianuari ãno. M.ccc.vij. ĩcarnacionis dñi
noſtri ieſu chriſti. Aſſeruerũt etiã dicti magiſtri ⁊ omnes alij
vt predicitur ꝑ eorum iuramenta coraȝ p̃fatis iuratis noſtris
ꝙ dicta ars ſeu ſcientia erat bona vtilis neſceſſaria pro vt ipſi
ꝑpẽdere poterant ſeu etiã iudicare ⁊ ꝙ in ea nihil erat contra
fidem catholicã ſeu etiã dicte fidei repugnantia Multa autẽ
ad ſuſtentationẽ dicte fidei ⁊ ꝙ ipſa facientia in dicta ſciẽtia
ſeu arte vt dicebant poterant inueniri Premiſſa autem facta
⁊ acta ac etiã teſtificata ab ipſis magiſtris ⁊ bacalarijs vt pre
tactum eſt corã prefatis clericis iuratis noſtris fuerũt in do-
mo quaȝ ad p̃ſens in habitat ideȝ magiſter raymũdus lull in
vico buquerie Piſienſis vltra paruum pontẽ verſus ſecanam
pro vt ipſi iurati noſtri nobis retullerũt oraculo viue vocis ad
quorum relationẽ ſigillum p̄dicte pariſienſis curie duximus
litteris p̃ſentibus apponẽdũ in teſtimoniũ p̄miſſorum Datũ
ãno dñi. M.ccc.ix. die Martis poſt octauas feſti purificatio-
nis beate Marie virginis glorioſe. ȝ. M. ioquerio. Sig✠nũ
mei iacobi de gradu notarij maioricis teſtis. Sig✠nuȝ mei
Arnaldi de ſãcto Martino notarij maioricꝫ teſtis. Sig✠nũ
mei Jacobi auinionis notarij publicij maioricis qui hoc trã
ſlatum fideliter traſlatauit ⁊ clauſit videlicet ſexto kalendas
madij anno domini. M.ccc. tertio decimo. Sig✠nũ bernar
di iulioli notarij publicij maioricis teſtis omniũ dictoruȝ q̃-
tuor exemplorꝝ. Sig✠nũ Jacobi auiniõis Notarij publicij
maioricis qui p̄dicta omnia ⁊ trãſlata fecit fideliter ⁊ clau-
ſit vȝ. vj. idus. iunij anno dñi. M.ccc. decimo octauo cum raſo
⁊ emendato in prima linea primi tranſlati vbi dicitur aquo-
dam ⁊ in quarta linea quarti tranſlati vbi dicit̃ de Sig✠nũ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Petri de Oliuis Notarij publicij maioricarum ⁊ auctorita-
te regia ꝑ totã aliam terrarũ Illuſtriſſimi Dñi Regis Ara-
gonum teſtis. Sig✝nũ Petri regalis Notarij publicij maio
ricis horum exemplorũ teſtis. Sig✝nuz Iuliani de torrente
Notarij publicij maioricis q̃ hec .iiij. exẽpla ſiue trãſlata fide
liter ſcripſi ⁊ trãſlataui: feci: cõprobaui: ⁊ clauſi ſcðo Nonas
Ianuarij ãno dñi. M.ccc. q̃drageſſimo .vj. cũ appoſito ĩ .xij.
linea tercij tranſlati audire ⁊ raſo in decima quarta linea ei-
dem tranſlati .cc. ⁊ in decima quinta linea Sig✝num Iaco
bi de Auinione ⁊ raſo in triſecima linea quarti ⁊ vltimi trãſ-
lati dictione maioricarũ. Sig✝num mei Bernardi ſala No
tarij publici maioricarum horuz exemplorum teſtis. Sig✝
num mei Iacobi Barberij Notarij publicij maioricaruz ho
rum quattuor exemplorum teſtis.

Logica abbreuiata magi ſtri Raymundi lullij.

Deus cum tua ſumma perfectione incipit Logica breuis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

LOgica eſt ars cū q̄ verū ꝛ falſuȝ ratiocinādo conoſcūt / ꝛ argumētatīe diſcernunt. In logica cōſiderant tria īter alia. ſ. terminꝰ ꝓpoſitio / ꝛ argumētum. Terminus eſt dictio ſignificatiua: ex q̄ propoſitio cōſtituit / vl' cōſtitui pōt. ſic bonitas magnitudo ꝛc. deꝰ āgelus ꝛc. iuſticia prudētia ꝛc. auaricia gula ꝛc. Terminꝰ ē duplex. ſ. cōis ꝛ diſcretꝰ. Cōmunis eſt ille: q̄ ſignificat vel ſignificare pōt multa ſub vna īpoſitiōe. ſic hō aīal ꝛc. ſimilia Diſcretꝰ ē ille: q̄ ſignificare pōt vnū ſub vna impoſitiōe. vt ieſus maria ꝛc. Aliqui termini dicūtur ſigna vlīa. ꝛ q̄dā alij dicuntur ꝑticularia. Signa vlīa ſunt vt oīs, q̄libet / vterq; / q̄dcūq; / vbicūq; / ſēꝑ, nullꝰ / nemo / neuter / nū ꝗ ꝛc. Signa ꝑticlaria ſūt: vt aliquis q̄daȝ / alter / aliq̄n / alicubi ꝛc. ¶ In ꝓpoſitione q̄dā terminꝰ ē ſubiectū / aliꝰ ꝑdicatū / aliꝰ copula. Copula ē prima ꝑſona ſcd̃a vel tertia ſingularis vel pluralis indicatiua explicita vel īplicita huiꝰ vbi ſum es fui. Subiectū ē terminꝰ q̄ eſt ante copulā. vt bōitas ē ens li bonitas ē ſubiectū ꝛc. Predicatum eſt ille terminꝰ: q̄ poſt copulā ſtat. ꝛ dr̄ de termino: ſtante ante copulā. ſ. de ſubiecto. vt bonitas ē magna: iſte terminus magna ē ꝑdicatū. Signa aūt vlīa ꝛ particularia ſupradicta nū ꝗ ſūt ſubiectū nec ꝑdicatū: qꝛ nō ſūt termini ſignificatiui

De ꝓpoſitione.

PRopoſitio eſt orō cōſtituta ex teminis ſignificās aliquid eſſe vel nō eē. vt bōitas eſt magna / auaricia nō eſt bona. ¶ Propō eſt duplex. ſ. vera ꝛ falſa. Propō vera ē illa: que ſignificat: ſicut eſt. vt iuſticia ē virtus. Propō falſa eſt illa: q̄ ſicut ipſa ſignificat: nō eſt. vt bonitas eſt mala. hō non eſt ens ꝛc.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

thetica. Propõ cathegorica eſt vna orõ: in q̃ eſt ſubiectum ⁊ p̃dicatuʒ ⁊ copula. vt bonitas ē amabilis/ deus eſt eternꝰ/ fides eſt magna virtus: auaricia eſt mala. ¶ Propõ cathegorica eſt q̃druplex. ſ. vl'is ꝑticularꝫ: indefinita: ⁊ ſingl'aris. Uniuerſalis eſt illa: cuiꝰ ſubiectuʒ eſt terminus cõis additꝰ ſigno vl'i. vt oĩs lapis ē ſenſualis: oĩs poteſtas ē bona ⁊c̃. Propõ ꝑticularis eſt illa: cuius ſubiectũ ē terminꝰ cõis additꝰ ſigno ꝑticulari. vt q̃dã bonitas ē magna: aliq̃ virtꝰ ē ſenſualis. Propoſitio indefinita eſt illa: cuiꝰ ſubiectũ eſt terminꝰ cõis ſine ſigno vt bonitas ē potẽs: hõ eſt creatus ⁊c̃. Propõ ſingularis eſt illa: cuius ſubiectuʒ ē terminus diſcretꝰ vel terminꝰ cõis iunctꝰ ꝓ noĩ demõſtratiuo. Exẽplũ primi: vt ieſus xp̃s eſt deus hõ: bernardus ē ſcolaris. Exẽplũ ſc̃di: vt iſte hõ eſt theologus. ¶ Iteʒ ꝓpoſitio cathegorica ē duplex. ſ. affirmatiua ⁊ negatiua Affirmatiua ē illa: cuiꝰ p̃dicatũ ſubiecto atribuitur: vel atribui vꝛ̃. vt hõ eſt creatꝰ: hõ ē rationalis. Negatiua ē illa: cuius predicatuʒ a ſubieto remouet̃: vel remoueri vꝛ̃. vt hõ non ē lapis homo non eſt planta ⁊c̃. ¶ Logicus vtit̃ tribus petitionibus in propõne. ſ. q̃ q̃lis/ quãta. Per q̃ q̃rit: ſi propõ ē cathegorica vl' ypothetica. Per quãta petit: ſi eſt vniuerſalis: ꝑticularis indefinita vel ſingularis. Per q̃lis autem. ſi eſt affrimatiua vel negatiua. ¶ Quedam propõnes cũ alijs cõcordant tribꝰ modis. Uno modo: qñ ſunt eiuſdeʒ quãtitatis vel q̃litatis. vt ſi vna ē vl'is. ꝙ alia ſit vl'is ⁊c̃. vel ſi vna ē affirmatiua: ꝙ alia ſit affirmatiua. ⁊ ſic de negatiua. Sc̃do mõ: qñ hñt ſil'e ſubiectũ vel predicatũ. vt bonitas eſt durãs: magnitudo eſt durans ⁊c̃. Tertio modo: qñ ſunt ſil'es in ſubiecto ⁊ p̃dicato. vt bonitas ē magna: bõitas nõ eſt magna. ⁊ ſic de alijs. ¶ Cõuerſio eſt mutatio ſubiecti ĩ p̃dicatũ ⁊ ecõuerſo. Logicꝰ facit duas conuerſiones. vna dr̃ ſimplex. alia ꝑ accñs. Simplex cõuerſio eſt mutatio ſubiecti in predicatuʒ: ⁊ econuerſo remanẽtibus in vtra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qꝫ propoſitione eadē q̄ntitate ⁊ q̄litate. vt ſic: nulla bonitas
eſt odibilis: ꝯuertit̄ ſic: nullū odibile ē bōitas. ſil'r q̄dā bōitas ē
magnitudo: ꝯuertit̄ ſic: q̄daꝫ magnitudo ē bonitas. Per iſtaꝫ
ꝯuertionē ꝯuertūt̄ vl'is negatiua ⁊ ꝑticularis affirmatiua. Cō
uerſio ꝑ accn̄s ē mutatio ſubiecti ī p̄dicatū ⁊ econuerſo rema-
nēte ī vtraqꝫ eadē q̄litate ⁊ viariata q̄ntitate vt ſic: oē ſenſuale
eſt dr̄ens: ꝯuertit̄: qᵒdā dr̄ens, eſt ſenſuale. ſil'r: nullum aīal eſt
lapis. ꝯuertit̄: q̇daꝫ lapis nō eſt aīal ⁊c. Per iſtā ꝯuerſionem
ꝯuertūt̄ vl'is affirmatiua ⁊ negatiua. ⁊ ſic ꝯuertit̄ ꝑticularis
affirmatiua. ſil'r īdefinita ⁊ ſingl'aris ſ̄m ſuū modū. De ꝑticu
lari negatiua nō fit ꝓprie cōuerſio. eo qꝛ propō ꝟa poſſet ꝯuer
ti ī falſā. vt ſic. qᵒdā aīal non ē hō: ꝯuerteret̄: q̇dā hō nō ē aīal:
⁊ ſic ē falſa: ⁊ ſic pōt dici de alijs ſil'ibꝰ. Vn̄ v'ſus. Feci ſimpl'r
ꝯuertit̄ eua ꝑ acci. ¶ In ꝓpōnibus q̄ concordāt ī ſil'i ſubiecto
⁊ p̄dicato fiūt q̄ttuor oppoſitiones. ſ. ꝯtraria ꝯtradictoria ſub-
contraria ⁊ ſubalterna. Cōtrarie oppoſita ſūt vl'is affirmatiā
⁊ vl'is netgatiā ꝯcordantes ī ſubiecto ⁊ p̄dicato. vt dicēdo: oīs
bonitas eſt magna: nulla bonitas eſt magna ⁊ ſic de alijs. Cō
tradictorie oppoſita ſunt vl'is negatiua: ⁊ ꝑticularis affirma-
tiua. vel vl'is affirmatiua. ⁊ particularis negatiua. De primo
ſic: nulla bonitas eſt magna / quedā bonitas eſt magna. De
ſecundo ſic: omnis bonitas eſt magna: quedā bonitas non eſt
magna ⁊c. Subalterne ſunt vniuerſalis affirmatiua ⁊ parti
cularis affirmatiua vel vniuerſalis negatiua ⁊ particularis
negatiua. De primo ſic: omnis bonitas eſt magna: quedam
bonitas eſt magna. De ſecūdo ſic: nulla bonitas eſt magna:
quedā bonitas non eſt magna. ⁊ ſic de alijs. Subcontrarie
ſunt particularis affirmatiua: ⁊ particularis negatiua con-
cordātes in ſubiecto ⁊ predicato. vt dicendo ſic: quedaꝫ boni-
tas eſt magna quedam bonitas non eſt magna. ⁊ ſic de alijs
ſicut patet in ſequenti figura. Et ſicut dicitur de particula-
ri: ita poteſt dici de infinita ⁊ ſingulari.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

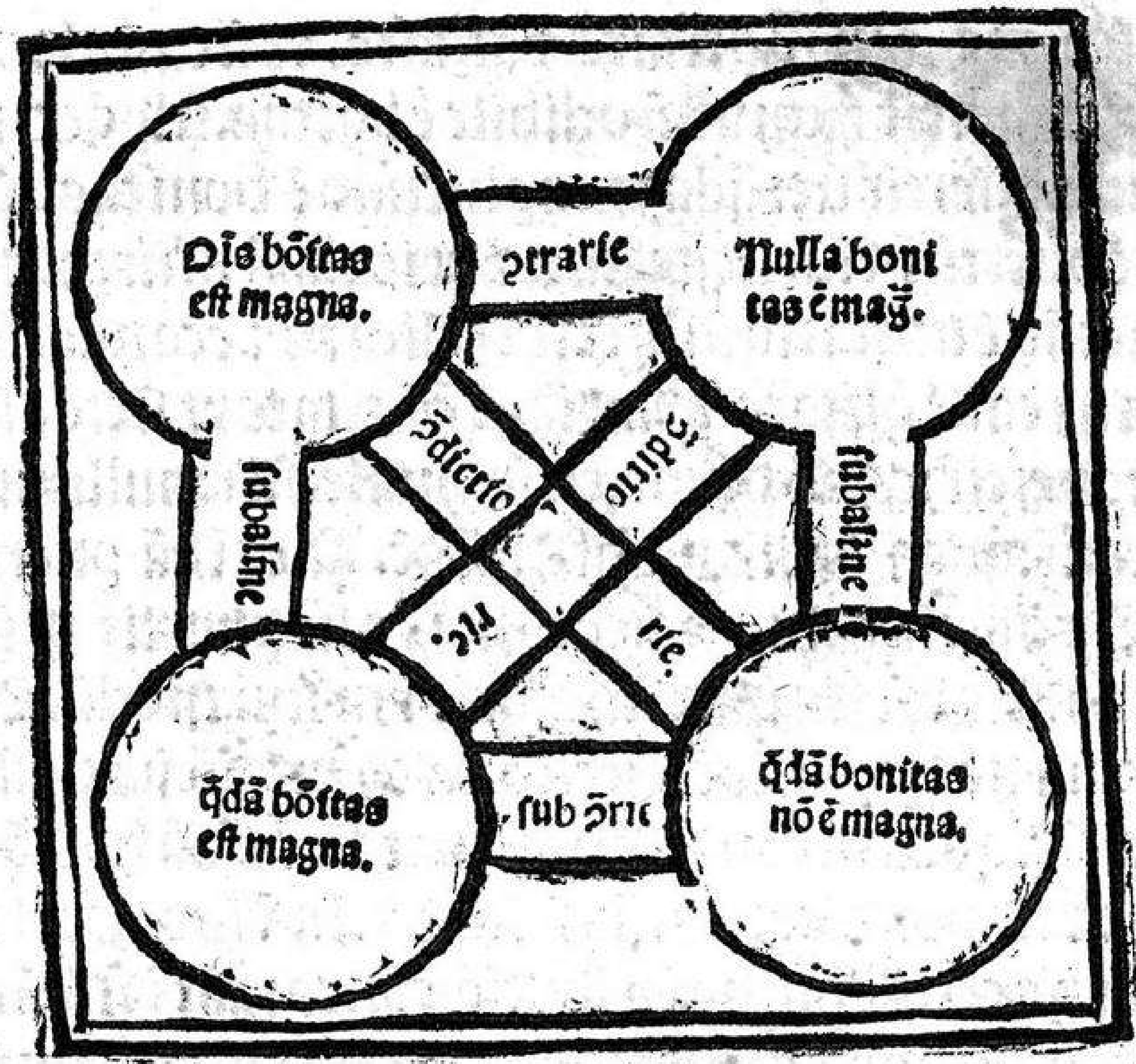

VExtrema propõnis cathegorice ſunt ſubiectū ⁊ p̄dicatū· Cathegorica ē duplex. q̄daꝫ ē d̄ diſiūcto extremo. alia d̄ copl'ato extremo. Illa cathegorica eſt de diſiūcto extremo in cuius ſubiecto vel p̄dicato ponit̃ diſiūctiua coniūctio: vt bonitas vel magnitudo ē ꝑ ſe magna ⁊c̄. vel diſcēdo ſic: hō eſt aīal vel lapis. Illa cathegorica ē de copulato extremo: ī cuius ſubiecto vel p̄dicato eſt copulatiua cōiunctio. vt bōitas ⁊ magnitudo ſunt amabiles. vt dicēdo ſic bonitas ē magna ⁊ potens Et aliq̄n eſt cathegorica de vtroqꝫ extremo diſiūcto vel copulato. ⁊ aliq̄n de vno extremo diſiūcto ⁊ alio copl'ato. ¶ Cōtradictio eſt affirmatio ⁊ eiꝰ cōtradictoriū negatio ad idē ꝺm idē ſimiliter ⁊ in eodē tempore predicare. vt dicēdo aqua eſt calida ⁊ frigida ſimul: hō ē rōnalis ⁊ irrationalis: ſil'r deus ē finitus ⁊ infinitꝰ ⁊c̄.

De ypothetica propoſitione.

PRopoſitio ypothetica eſt oro: ī q̄ due cathegorice ꝑ cōiūctionez ad inuicē vniuntur. vt bonitas eſt magna ⁊ mag

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nitudo eſt bona ꝛc. ¶ Propoſitio ypothetica ē ſextuplex .ſ. co
pulatiua/diſiunctiua/cōditiōalis/rōalis/temporalis/loca-
lis. Copulatiua eſt illa ipothetica: in q̄ ſunt due cathegorice
cōiuncte per cōiunctionē copulatiuā. vt bōitas eſt magna: ⁊
dr̄a ē cōcordans ꝛc. Diſiūtciua eſt illa ipothetica in q̄ ſūt due
cathegorice cōiūcte ꝑ cōiūtionē diſiūtiuā vt hō eſt aīal: vl' leo
eſt ſenſibil'. ꝛc. Cōditional' ē illa ipothetica: ī q̄ ſūt due cathe-
gorice cōiuncte ꝑ hāc dictionē ſi: vt ſi duratio ē potēs: ptās eſt
durās ꝛc. Rōnalis ē illa ipothetica: in q̄ ſunt due cathegorice
cōiuncte ꝑ has coniūtiones igiť vl' ergo. vt ſapiētia ē amabil':
igiť bonitas eſt potēs. ꝛc. Tp̄alis ē ipothetica: in q̄ ſūt due ca-
thegorice cōiunte cuꝫ aduerbio tp̄ali. vt bonitas ē magna: qñ
magnitudo ē bona ꝛc. Localis ē illa ipothetetica: ī q̄ ſūt due
cathegorice ꝯiūte cum aliquo aduerbio locali vt virtus: ē vbi
iuſtitia eſt ꝛc. ¶ Ad hoc ꝙ copulatiua ſit vera reqriť ꝙ ambe
ſue cathegorice ſint vere. ſed qñ aliq̄ cathegoricarum eſt falſa
tunc ipa eſt falſa. vt dicēdo: hō eſt aīal ⁊ hō eſt capra. ⁊ iō dr̄ co
pulatiua pro vna p̄te falſa: tota falſa. Ad hoc ꝙ diſiūctiua ſit
vera: ſufficit aliquā ſuaꝝ cathegoricaruꝫ eſſe verā. vt dicendo
bonitas eſt virtuoſa: vl' hō non eſt aīal ꝛc. iō dr̄ diſiūctiua vna
parte vera: tota vera: ſꝫ ad hoc ꝙ diſiunctiua ſit falſa: oportet
ꝙ ābe ſue cathegorice ſin falſe. vt dicēdo: hō ē irrōnalis: vel la
pis ē aīal ꝛc. Ad veritatē cōdictiōal' reqriť: qꝺ āñs neq̄at ſtare
ſine ꝯñti. vt ſi tu es hō: ergo tu es ens. ad cuius cognitionem
hñdā cōſidereť ſi oppoſitū ꝯñtis repugnat añcedēti. ad falſi-
tatē vero reqriť: ꝙ āñs poſſit ſtare ſine cōſequēte. qꝺ etiaꝫ po-
terit videri cōſiderando: ꝙ oppoſituꝫ ꝯñtis non repugnat an-
tecedēti ꝛc. ¶ Oīs porpoſitio ē neceſſaria poſſibilis: impoſſi-
bili: vel cōtigēs. Neceſſaria eſt illa: q̄ ſic eſt vera: ꝙ nullo modo
pōt eſſe falſa. vt dicēdo: deus ē bonꝰ magnꝰ ⁊ eternꝰ: hō ē aīal
ꝛc. Poſſibilis ē illa: q̄ pōt eſſe vel nō eſſe. vt hō eri ſcolaris: hō

(c) 2006 Ministerio de Cultura

non erit cerdo ꝛc. Sed quando illud quod poterat eſſe eſt: eſt contingens. vt galcerandus eſt ſcolaris vel ipſe eſt luſoꝛ ꝛc. Impoſſibilis eſt illa: que ſignificat rē: que nullo modo poteſt eſſe. vt homo eſt irrationalis: homo non eſt animal ꝛc.

De pꝛedicabilibus ꝛ pꝛedicamentis.

Quinqꝫ ſūt p̄dicabilia. ſ. genus: ſpecies: dr̄a: pꝛopꝛiū: ꝛ accidens. ¶ Genus eſt ens: quod pꝛedicatur de pluribꝰ differentibus ſpecies. ſicut de angelis celis ꝛ bꝛutiꝫ. animalibꝰ: ꝛ hoīe q̄ differunt ſpecie. ¶ Species ē ens: quod pꝛedicatur de pluribus differentibus numero. Hec enim difinicio non tenet in omnibus veritatē: niſi in ſpecie humana: ꝛ bꝛutiꝫ aīalibus. in angelis autē celis. elēis. ꝛ in quodā aīali qd̄ fenix diciť nō eſt vera: qꝛ quolꝫ iſtoꝝ eſt ſua met: ſpēs ꝛ ſaluať ī vnico indiuiduo ꝛc. ¶ Differentia eſt ens ꝑ qd̄ quedā ab alijs differūt. ſicut rationale ꝛ irrationale que ſunt due dr̄e per quas homo ꝛ animal bꝛutū īter ſe differunt ꝛc. ¶ Pꝛopꝛiū eſt id: quod vni conuenit: ꝛ alteri non. vt homini conuenit: ꝙ ſit riſibilis/cani latrabilis ꝛc. ¶ Accidēs eſt ens: qd̄ nō ꝑ ſe nec īſe exiſtere poteſt. ¶ Pꝛedicamenta ſunt decē. ſ. ſubſtantia: quantitas: qualitas: relatio: actio: paſſio ſitus: quando: vbi: ꝛ habitus. Et quolibet iſtoꝛū eſt genus generaliſſimum: quia reperitur in angelis celis: ꝛ in omnibus que ſub ipſis continenť. vſqꝫ ad indiuidua nature humane.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

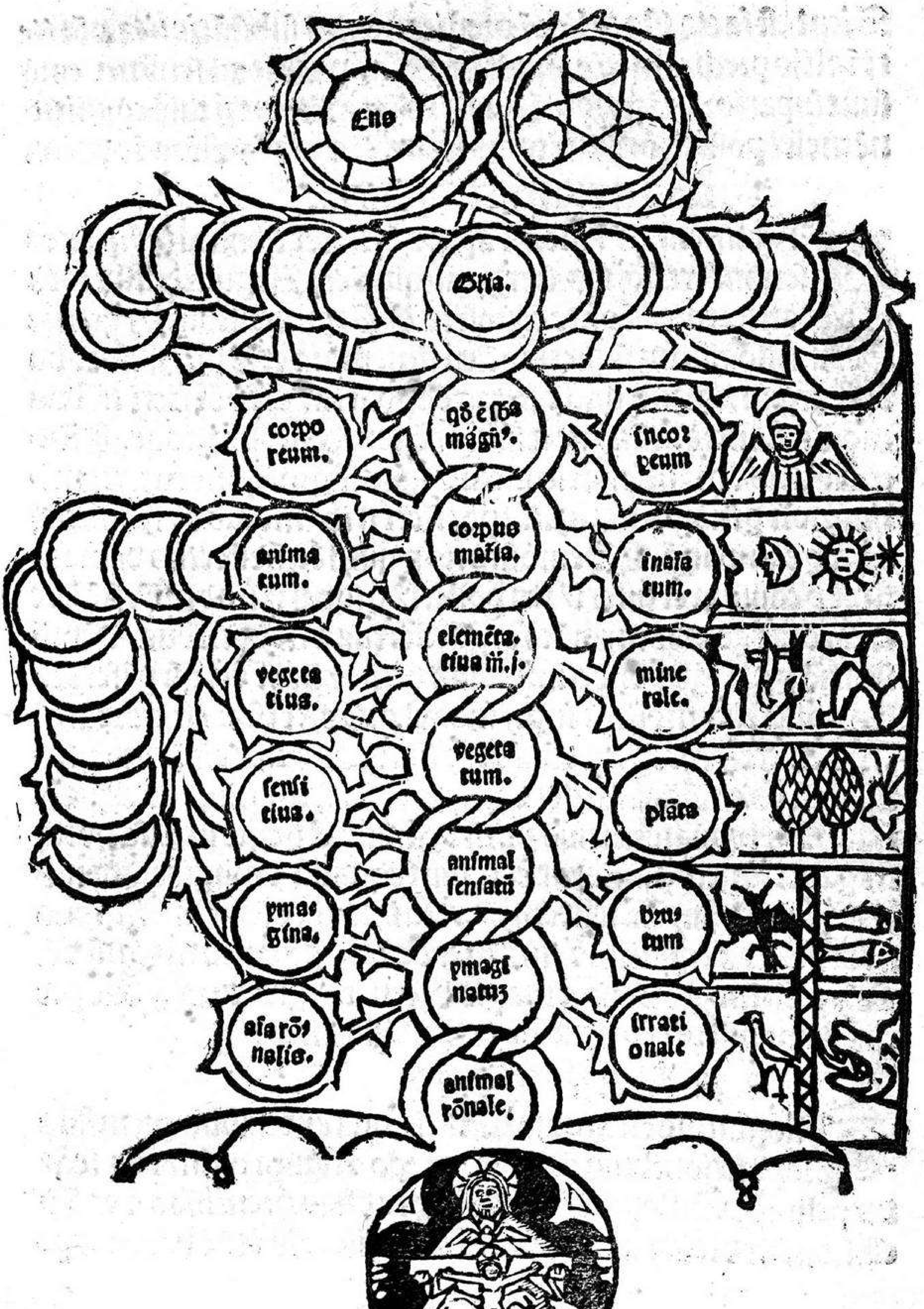

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sicut eſt facta iſta arbor ī predicamento ſubſtātie: ita pōt fieri ī alijs predicamētis ꝑpter hoc vt appareāt ad ſenſum ea: q̄ ſunt ſuperiora ⁊ īferiora ī quolꝫ p̄dicamēto. vt ꝑ talē cognitionē meliꝰ poſſit hō rex ꝟitates inq̄rere: ⁊ eas facilius īuenire.

De argumentatione

Argumētū eſt ſmonū aggregatio: ex q̄bus alij ſmones ſequunt̄. vt bōitas ē: ergo aliquid eſt. Argumentū ē tota ōrō ex antecedēte ⁊ ꝯñte cōpoſita. ¶ Argumentum hꝫ q̄ttuor ſpēs. ſ. ſillogiſmuꝫ: īductionē: entimema: ⁊ exēplū. ¶ Probatio ē argumētuꝫ: in quo veritas ē apparēs. Et pōt fieri tribus modis. ſ. auctoritate/neceſſaria rōne: ⁊ demōſtratione. ¶ Demōſtratio ē manifeſtatio alicuiꝰ ignoti ꝑ aliqd̄ notuꝫ. vel minus noti ꝑ magis notuꝫ. Et pōt fieri tribꝰ modis. ſ. ꝑ quid/ꝑ q̄r ⁊ ꝑ equipātiā. ¶ Demōſtratio ꝑ quid ē qñ effectus demonſtrat̄ ꝑ cauſaꝫ vel inferiꝰ ſeu poſteriꝰ ꝑ ſuperiꝰ ſiue priꝰ. ſic hec creator: ergo creatura: ē cā ergo effectus ⁊ ſic de ſil'bus. Demōſtratio ꝑ q̄r ē: qñ ꝑ effectum cauſa demonſtrat̄ vel qñ ꝑ īferius ſeu poſteriꝰ demōſtrat̄ ſuperius vel prius. vt iſta: eſt creatura: ergo eſt creator: eſt effectus: ergo ē cauſa totum: eſt: ergo ꝑtes ſunt ⁊c̄. Demōſtratio per equiperātiā eſt qñ aliquid aquale ignotū vel equale minus notū demōſtrat̄ ꝑ eq̄le magis notū. ſic ꝑ intelligere ⁊ amare dei q̄ ſunt equalia ⁊ magis nota nobis: demōſtramꝰ intellectuꝫ: ⁊ volūtatem dei que ſunt minus nota nobis ⁊ equalia: ⁊ ſimiliter ē ens: ergo bonū magnū ⁊c̄. Et hec eſt magis bona ⁊ magis neceſſaria probatio q̄ due predicte. quoniā per ipſaꝫ altiora demōſtrantur.

¶ De ſillogiſmo.

Sillogiſmus eſt argumētatio in qua ex duabus premiſſis propoſitionibus in debito modo ⁊ figura ordinatis ſeq̄tur ꝯcluſio. Sillogiſmꝰ ī ſe debꝫ hr̄e duas premiſſas ⁊ vnā ꝯcluſionē. vt dicēdo ſic: oē bonū ē amabile: oīs ꝟtꝰ ē bōna: ergo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Eccº 1

oīs ꝟtus ⁊ amabilis. Et iſtaruꝫ duaꝝ ꝓmiſſaꝝ prima dr̄ ma
ior/ſcḋa minor. ⁊ iſta q̄ ſequit̄ ex ipīs vocat̄ cōcluſio. ¶ Tres
termini ſunt neceſſarij ad faciendū ſillogiſmū. quoꝝ vnus
dr̄ mediū/aliꝰ maior extremitas/aliꝰ minor extremitas. Me
diū eſt ille terminus: q̄ ponit̄ bis ante cōcluſioneꝫ. ſ./ſemel in
premiſſa maiori ⁊ ſemel in minori. Maior extremitas eſt ille
terminus: q̄ cū medio facit primā ꝓpoſitionē. Minor extre/
mitas eſt ille terminꝰ: q̄ cuꝫ medio facit ſcḋam propoſitioneꝫ
Mediuꝫ nunq̄ꝫ debet poni in cōcluſione. ſꝫ ipſa debet fieri ex
maiori. extremitate ⁊ minori. ¶ Et oīa iſta patēt ī ſillogiſmo
predicto. ¶ Et eſt notandū: ꝙ q̄daꝫ eſt cōcluſio directa/ ⁊ q̄dā
indirecta. Cōcluſio directa eſt illa: ī qua maior extremitas p̄/
dicatur de minori. Concluſio indirecta eſt illa in qua minor
extremitas de maiori. ¶ Etiā eſt notāduꝫ: ꝙ oīs bonꝰ ſillogiſ/
mus debet eſſe in figura ⁊ modo. Figura eſt debita ordinatio
terminorū in ſubijciēdo ⁊ in predicando. Figure ſillogiſmo/
rum ſunt tres. ⁊ q̄libet figura habet ſuos modos. Modus eſt
debita ordinatio propoſitionuꝫ in quantite ⁊ qualitate. In
modis figurarū ſunt iſte vocales. ſ. a. e. i. o. A. eſt vniuerſalis
affirmatiua. e. vl'is negatiua. i. ꝑticularis affirmatiua. o. par/
ticularis negatiua vnde ꝟſus. Aſſerit. a. negat. e. vniuerſalit̄
ambe. Ponit. i. remouet. o. ꝑticulariter ambo. ¶ Conditiōes
gn̄ales ad oēs figuras ſunt quīq3 Prima: ꝙ ī ſillogiſmo aliq̄
premiſſarū ſit vl'is Scḋa: ꝙ in oī ſillogiſmo aliqua premiſſaꝝ
ſit affirmatiua. Tertia: ꝙ ſi aliqua premiſſaruꝫ ſit particula
ris: cōcluſio ſit particularis. ſed non econuerſo. Quarta ꝙ ſi
concluſio ſit negatiua: aliqua premiſſarū eſt negatiua. ⁊ non
conuerſo. Propter ꝙ eſt notandum: ꝙ in ſillogiſmo ex puris
negatiuis: ⁊ ex puris particularibus nihil ſequitur. Quinta:
ꝙ in nulla figura medium ponatur in concluſione.

De prima figura.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

PRima figura ē illa: in q̄ terminus q̄ eſt ſubiectū ī premiſſa maiori: ē p̄dicatū in minori. vt dicēdo oē bonū eſt verū duratio eſt bona: ergo duratio eſt vera. Et habet quatuor modos directe cōcludētes: ꝛ quinqꝫ indirecte concludētes. Quatuor ꝛ primi ſunt: qui ſignificātur per iſtas dictiōes barbara: celarent: darij: ferio. Primus modus conſtat ex premiſſis. a. cōcludentibus. a. vt ſic. omne bonum eſt durans: omnis magnitudo eſt bona: ergo omnis magnitudo eſt durans. Secundus modus fit ex maiori p̄miſſa. e. ꝛ minori. a. cōcludentibꝰ. e. vt ſic. nullum malū eſt amabile: oē vitiū ē malū: ergo nullū vitiū eſt amabile. Tertiꝰ modus fit ex maiori. a. ꝛ minori. i. cōcludentibus. i. vt oīs poteſtas ē intelligibilis: deus ē poteſtas: igitur deꝰ ē intelligibilis. Quartꝰ modꝰ fit ex maiori. e. ꝛ minori. i. cōcludētibꝰ. o. vt nullū ſp̄uale ē viſibile: quidam angelus eſt ſp̄ualis: ergo q̄dā angelꝰ nō ē viſibil'. Quinqꝫ aūt modi indirecte concludētes ſunt: q̄ ſignificātur p iſtas dictiones. baraliptō celantes/dabitis/fapeſmo/friſeſmorū. Baraliptō cōſtat ex maiori. a. ꝛ minori. a. cōcludētibus. i. vt oē bonū eſt poſitiuū: q̄cq̄d deus facit ē bonū: ergo poſitiuum facit deꝰ Celantes cōſtat ex maiori. e. ꝛ minori. a. cōcludētibꝰ. e. vt nullū v̄tuoſuꝫ ē vicioſuꝫ: oīs gl'ia ē virtuoſa: ergo nullū vicioſum eſt gl'ia. Dabitis. cōſtat ex maiori. a. ꝛ minori. i. cōcludētibus i. vt oē ens eſt ītelligibile: quoddā p̄ticulare ē ens. ergo q̄ddaꝫ intelligibile ē p̄ticulare. Fapeſmo cōſtat ex maiori. a. ꝛ minori. e. cōcludētibus. o. vt oīa noua placēt: nullū antiquū eſt nouum: ergo quoddā placidū non ē antiquū. Friſeſmorū cōſtat ex maiori. i. ꝛ minori. e. cōcludētibus. o. vt q̄dam hō ē ſeruitor dei: nullus aſinus ē hō: ergo ſeruitor dei non eſt aſinus. ¶ Cōdictiōes prime figure ſunt due. Prima: ꝙ in ipſa cōcludit̄ oē genus propoſitiōuꝫ. ſ. v'lis affirmatiua ꝛ negatiua ꝛ p̄ticularis affirmatiua ꝛ negatiua. Scd'a: ꝙ mediū ſit in maiori ſub

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iectū ⁊ in minori predicatum.

De ſecunda figura.

SEcūda figura ē illa: ī qua terminus q̄ ē p̄dicatū in maiori ē p̄dicatum in minori. vt dicēdo: nullū aīal eſt plāta: oīs herba ē planta: ergo nulla herba ē aīal. Et hȝ q̄ttuor modos: q̄ ſignificantur ꝑ iſtas dictiones ceſare/cameſtres/feſtino/baroco. Primꝰ modꝰ fit ex maiori. e. ⁊ minori. a. cōcludentibꝰ e. vt ī ſillogiſmo p̄dicto. Scd's modꝰ fit ex maiori. a. ⁊ minori e. cōcludētibus. e. vt oīs hō ē aīal: nullus lapis ē aīal: igit̄ nullus lapis eſt hō. Tertiꝰ modꝰ fit ex maiori e. ⁊ minori. i. ꝯclutibꝰ. o. vt ſic: nulla v̄tus ē odibilis: qđdam viciuȝ ē odibile: ergo qđdam viciū non ē v̄tꝰ. Quartus fit ex maiori. a. ⁊ minori. o. cōcludetibus. o. vt ſic: oē creatū ē bonū: peccatuȝ non eſt bonuȝ: igitur peccatū nō eſt creatū. ¶ Cōdictionis ſecūde figure ſūt due. Prima: ꝙ mediū in vtraqȝ ſit predicatuȝ. Secunda: ꝙ maior ſit vniuerſalis in quocunqȝ modo.

De tertia figura.

TErtia figura ē illa: in q̄ terminus q̄ eſt ſubiectum in maiori: eſt ſubiectū in minori. Et habet ſex modos. q̄ ſignificātur ꝑ iſtas dictiones darapti/felaptō/diſamis/datiſi/bocardo: feriſon. Primus modꝰ cōſtat ex p̄miſſis. a. cōcludētibꝰ. i. vt oīs bonitas eſt magna: omnis bonitas eſt durans: ergo quoddā durās eſt magnū. Secundꝰ modus fit ex maiori. e. ⁊ minori. a. cōcludētibus. o. vt ſic: nullū bonuȝ ē vicioſuȝ: oē bonum ē amabile: igitur quoddā amabile nō eſt vicioſum. Tertius modus fit ex maiori. i. ⁊ minori. a. cōcludentibus. i. vt ſic quedā bonitas eſt eternitas: oīs bonitas ē magna: ergo quoddam magnū ē eternitas. Quartus modꝰ fit ex maiori. a. ⁊ minori. i. cōcludētibꝰ. i. vt ſic: oīs hō eſt rōnalis: quidā hō eſt cer-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

do:igitur quidaꝫ cerdo eſt rōnalis. Quint⁹ fit ex maiori.o.ꝛ minori.a.cōcludentibus.o.vt quoddam ſenſibile eſt immortale:oē ſenſibile eſt viſibile:igit̄ quoddaꝫ viſibile non eſt mortale. Sextus fit ex maiori.e.ꝛ minori.i. cōcludētib⁹.o. vt nullum intellectuale eſt coloratum:quoddam intellectuale eſt anima:ergo quedaꝫ anima nō eſt colorata. ¶ Conditiones tertie figure ſunt tres. Prima:ꝙ medium in vtraqꝫ ſit ſubiectū: Secūda:ꝙ minor ſit affirmatiua. Tertia:ꝙ nō cōcluditur niſi particulariter.

INductio eſt argumētatio:in qua arguitur a ſingularibus ſufficienter numeratis ad ſuaꝫ immediatam vniuerſaleꝫ vt petrus eſt bonus ioannes eſt bonus ꝛ ſic de alijs.ergo omnis homo eſt bonus. ¶ Entimema eſt argumentatio: in qua arguit̄ ab vna ſola premiſſa ad concluſionē. vt oīs hō eſt animal:ergo petrus eſt animal.ꝛ ſic de alijs. ¶ Exēplum eſt argumentatio:in qua arguit̄ ab vno particulari ad aliqđ per aliud ſile in eis repertuꝫ.vt ſic:petrū ſeruire deo bonum eſt:igitur martinuꝫ ſeruire deo bonuꝫ eſt. ſimiliter magnitudo eſt amabilis:igitur duratio eſt amabilis.tenet argumentum per hoc ſimile:quod eſt bonum:eo quia oē bonum eſt amabile.

De locis.ꝛ primo de loco a maiori.

LOcus a maiori eſt argumentum:qđ fit de maiori ad minus.vt ſic:deus pōt munduꝫ creare:igitur pōt ipſuꝫ conſeruare.vel ſic:rex pōt habere cētum milites:ergo pōt habere quinquaginta.ꝛ hoc affirmatiue. Sed negatiue ſic: rex non pōt ex expugnare caſtra:ergo nec miles.ſilr:ignis non poteſt cōburere lignuꝫ:ergo nec aer ꝛc̄. Et ſic patet:qualiter per iſtū locum pōt hō arguere affirmatiue ꝛ negatiue.vt ſupra patet. ¶ Conditio huius loci eſt:ꝙ magis ꝛ minus cōcordēt in hoc in quo de vno ad aliud arguit̄. Et propter hoc non ſequit̄ hō

(c) 2006 Ministerio de Cultura

non poteſt facere poma: ergo nec pomerius. rō q̄re non va-let: q̄a homo ꝛ pomeri⁹ non concordāt in faciēdo poma. nec ꝑ conſequēs homo eſt maior pomerio: nec econuerſo ī hoc qđ eſt facere poma. ꝛ ſic de alijs.

De loco ab equali.

LOcus ab equali eſt argumētū: qđ fit de equali ad equa-le. vt homo eſt cōpoſit⁹ ex aīa ꝛ corpore: ergo ſenſualis creatura ꝛ intellectualis ē cōpoſita ex aīa ꝛ corpe. ſilr̄ dicen-do: riſibile ē bonū: ergo homo ē bon⁹. vel ſic diuina bonitas ē infinita ſine quātitate: ergo diuina poteſtas ē infinita ſine quātitate. ¶ Conditio hui⁹ loci eſt ꝙ res eq̄les concordent in hoc in quo de vno ad aliud arguitur. ꝛ propter hoc non ſequitur raymundus eſt medicus: ergo ioannes eſt medicus. quia poteſt eſſe cerdo. ꝛ ſic de alijs.

De loco a minori.

LOc⁹ a minori eſt argumētum qđ fit de minori ad maius. vt ſic: miles pōt hēre equū: ergo rex pōt here equum. Hō non pōt ferre decē quintalia. ergo non pōt ferre viginti. Aer pōt calefacere. ergo ignis. Ita ꝙ iſte loc⁹ procedit affirmati-ue ꝛ negatiue. ſicut dictū ē de loco a maiori. ¶ Conditio hui⁹ loci ē ꝙ min⁹ ꝛ mai⁹ ꝯcordēt ī hoc đ quo đ vno ad aliđ arguit̄. Et propter hoc nō ſequit̄ aq̄la poteſt volare igit̄ homo poteſt volare. qm̄ hō ꝛ aquila nō cōcordant in volare. ꝛ ſic de alijs.

De conſequentijs.

PRincipia cōſequētie ſunt añcedēs ꝛ conſequēs ꝛ nota cō-ſequētie. añs ē illud qđ ponit in neceſſitate hoc qđ ꝑ ipm̄ ſequitur. Conſequēs eſt illud qđ neceſſitate ē añ ſe oſtendit. Nota conquētie dr̄ illa coniūctio mediāte qua propoſitio q̄ ē an-tecedēs ꝛ illa q̄ eſt conſequēs coniūgunt̄. ſicut ſunt igit̄. ergo ꝛ ſilia. ¶ Conſequētia ē q̄dā rōcinatio: in q̄ eſt añcedēs ꝛ ꝯſeq̄ns

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cum nota conſequētie. vt dicēdo bonitas eſt: igiť duratio. Similiter bonitas eſt magna. igiť bonitas ē durās. Siľr hō eſt igiť corpꝰ ⁊ aīa ſunt. Siľr angelꝰ eſt. ergo intellectuale eſt ⁊c.

De fallacijs.

Paralogiſmꝰ eſt argumētuz indicās eſſe verum: qđ falſuz ē ⁊ econuerſo. Et ideo diciť paralogiſmꝰ q̄ſi apparēs ſillogiſmꝰ. Paralogiſmꝰ fit duobꝰ modis. vno mō in dictione: alio mō extra dictionē. Paralogiſmꝰ ī dictiōe fit ſex mōis. ſcꝫ ꝙ fallacie in dictiōe ſunt ſex. ſ. equocatio. amphibologia: cōpoſitio: diuiſio: accētus: figure dictiōnis. Et dicunť in dictione ex eo: qꝛ ī dictiōe ⁊ ꝑ dictionē fit deceptio. vt patebit īferiꝰ

De fallacia equiuocationis.

Fallacia equocationis eſt deceptio proueniēs ex eo ꝙ aliq̄ dictio plura diuerſimode ſignificat. ſicut hec dictio canis ſignificat canē latrabilē: ⁊ quēdaz piſcē marinū: ⁊ quodaz ſignū celi. et fit vnus peralogiſmus ſic. Oīs canis eſt latrabilis: ſidus celeſte ē canis: ergo celeſte ſidus ē letrabile. Et aſignamus iſtā camerā. b. f. c. ꝑ. b. ītelligimꝰ drāz inter corpꝰ animatuz ⁊ in animatū ꝑ. f. intelligimus ꝙ corpus aīatum: ⁊ in aīatū no ꝯiungiunť rōne ſpeciei ꝑ. c. intelligimꝰ ꝙ corpꝰ animatū habet correlatiua ſenſibilia: ⁊ in animatum non.

De fallacia amphibologie.

Fallacia amphibologie eſt deceptio proueniēs ex eo ꝙ orō penitꝰ eadē plura ſignifacat. ſicut hec oratio liber magiſtri habet duos ſenſus. vnꝰ eſt liber magr̄i. i. factus a magr̄o. alliꝰ ē liber magr̄i. i. poſſeſſus a magr̄o. ⁊ formať ꝑalogiſmus ſic quidquid eſt ariſtotelis poſſidetur ab ariſtotele. ſꝫ liber iſte eſt ariſtotelis: ergo poſſidetur ab ariſtotele. Ad iſtam fallaciā aſſignamus iſtam camerā. d. f. h. per. d. cognoſcimus ꝙ ſua

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tertia ſpecies ſignificat ꝙ iſte liber non eſt poſſeſſ⁹ ab ariſtote le: cum non ſit poſſeſſus niſi per hominem coniunctū anime rationali ⁊ ceteris. vt patet ꝑ ſcđaȝ ſpecieȝ regule. d. f. ſignificat medium mēſurationis: coniunctionis. ⁊ cōtinuationis ī ſubiecto īquo eſt. h. vero ſignificat ꝙ liber ꝙ̄ iniſto nūc eſt: nō eſt poſſeſſus ab ariſtotele eo quia mortuus eſt.

De fallacia compoſitionis.

Fallacia cōpōnis eſt deceptio proueniēs ex potētiali multiplicitate alicui⁹ orationis. cui⁹ dictiones adinuicem cōponi poſſunt. ⁊ in ſenſu compoſito ſunt falſe. ⁊ in ſenſu diuiſo ſunt vere. ⁊ formatur ſic per alogiſmus. Quocunqȝ eſt poſſibile eſſe album: poſſibile eſt ꝙ ipſum ſit album: ſed nigrum poſſibile eſt eſſe album: ergo poſſibile eſt ꝙ nigrium ſit albū. Et aſignamus iſtam cameram d. f. e. per. d. intelligimus contrarietatē: per. f. intelligimus ꝙ album ⁊ nigruȝ non conſtituūt coniungendo medium extremitatū in colore: per. e. intelligimus ꝙ poſſibile eſt hoc ꝙ eſt ſecundū ſua pricipia ex q̄bus eſt vt patet per ſpeciem primaȝ regule. e Concluditur ergo ꝙ impoſſibile eſt ꝙ album ſit nigrum.

De fallacia diuiſionis.

Fallacia diuiſionis eſt đceptio ꝓueniēs ex potentiali multiplicitate alicui⁹ orationis. cuius dictiones adinuicē diuidi poſſūt. ⁊ in ſenſu diuiſo eſt falſa. in compoſito auteȝ vera ſicut hec oratio. omnis creatura eſt ſenſualis vel intellectualis poteſt habere duos ſenſus. vnus eſt ꝙ omnis creatura ſit ſenſual'. vel' oīs creatura ſit ītellectual'. ⁊ ſic eſt falſa. vel pōt eē iſte ſenſ⁹ oīs creatura ē ſenſual' vl' ītellectual' ſimul. ⁊ ſic ē vera Ad iſtam deceptionē iſtam cameram aplicamus. c. f. g. per. c. ꝯgnocimus ꝙ qn̄ vna dictio eſt in vno ſubiecto cū ꝯcordantia correlatiuorū ſubiecti. ſequit̄ vnū ſignificatū. vt pȝ ꝑ ſcalaȝ. c.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

i ſcđa figura.per.f.cognoſcim⁹ ꝙ encia ſperitualia et ſenſua-
lia non ſunt coiuncta:neqʒ menſurant̄ in eadē ſpecie ꝑ mediū
continuum.per.g. datur intelligi ꝙ enti ſpūali propriū eſt in
corruptibilitas ſimpliciter:non aūt ſenſuali creature.

De faliacia accētus.

FAllacia accētus eſt deceptio proueniens ex eo ꝙ aliq̄ dic-
tio pronunciata diuerſimode diuerſa ſignificat.⁊ poteſt
ſic formari ꝑalogiſmus.Oīs popul⁹ eſt arbor:ſed aliq̄ gens ē
popul⁹:ergo aliq̄ gens eſt arbor. Ad deceptioneʒ iſtaʒ:aplica
mus camerā.b.c.f.ꝑ.b.intelligim⁹ differētiā inter vnū acen-
tum ⁊ aliū:⁊ ꝑ.f. ꝯiūctionē ⁊ mēſurationē: ⁊ ꝑ.c. ꝯcordant ad
vnuʒ ſignificatū ſcđm vocē:qꝛ popul⁹ cū ꝑma ſillaba lōga ſi-
gnificat arborē cuʒ breui gentem.

De fallacia figure dictionis.

FAllacia figure dictionis eſt deceptio q̄ fit ex eo ꝙ aliq̄ dic-
tio eſt ſimilis alteri dictioni.⁊ vr̄ eundē modū ſignificādi
habere.ſʒ tñ non habet ⁊ format̄ ſic ꝑalogiſm⁹. Quicq̄d heri
vidiſti hodie vides:ſʒ heri vidiſti albū:ergo hodie vides albū.
Ad iſtuʒ ꝑalogiſmū aplicam⁹ camerā.b.f.g.ꝑ.b. intelligim⁹
differētiā inter q̄d ⁊ q̄le:ꝑ.f. ꝙ non ꝯiungunt̄ neqʒ mēſurant̄
ad idē obiectuʒ i numero poſ ꝙ diuerſa ſunt:ꝑ.g.ītelligim⁹
ꝙ proprie q̄d req̄rit ſuum ſignificatū ⁊ quale ſimiliter:qꝛ q̄d
dicit ſubſtātiā:q̄le vero accidens.

De fallacijs extra dictionem.

FAllacie extra dictionē ſunt ſepteʒ.ſ.accidentis/ ſcđm q̄d ⁊
ſimpliciter/ignorantie elēchi/petitionis principij / conſe
quentis/non cauſe vt cauſa/ſcđm plures interrogationes vt
vna.Et dicuntur extra dictionem quia fit fallacia de ſophiſti
cis propoſitionibus. Et cauſa apparēs ſumitur ex parte rei.
Et in hoc differunt a fallacijs in dictione.inquibus cauſa ap

(c) 2006 Ministerio de Cultura

parēs ſumitur ex parte vocis.

De fallacia accidentis.

Fallacia accidētis eſt deceptio q̄ fit ex eo ꝙ aliq̄d ſignificat ſimpl'r ineſſe vtriqꝫ eorū q̄ aliq̄liter ꝑ accidens vnū ſunt: ⁊ ſic peralogiſmus formatur. Cognoſco petrum ſed petrus eſt veniens: ergo cognoſco veniente̅. ¶ Ad iſtā deceptionez camerā. b. f. c. aſignamus per. b. intelligimus differentiā inter ſenſibile ⁊ ſenſibile: nā vn⁹ eſt petr⁹: ⁊ alius eſt veniens per. f. cognoſcit̃ ꝙ veniēs ⁊ petrus non ſunt in medio ꝯtinuo extremitatuū: ꝑ. c. intelligimus ꝙ petrus poteſt eſſe in via ſedēs: ⁊ alius homo ſit veniens.

De fallacia ſecundum quid ⁊ ſimpliciter.

Fallacia ſecundū q̄d ⁊ ſimpl'r eſt d̄ceptio q̄ fit ex eo ꝙ dictū ſcd̄m q̄d ſumitur tanq̄ ſi eſſet ſimpl'r. ⁊ format̃ ſic ꝑalogiſmus. Oīs hō cui in eſt albedo eſt albus: ſed ſortes eſt alb⁹ quo ad dentes: ergo ſortes eſt albus. ¶ Ad iſtam deceptione̅ aplicamus camerā. c. f. i. ꝑ quartā ſpecie̅ regule. c. ītelligim⁹ ꝙ ethyops hēt albedine̅ in dētib⁹ ⁊ in oculis ⁊ in vnguib⁹ ⁊ ī corꝑe nigredīe̅: ꝑ. f. ītelligim⁹ ꝙ illa albedo nō ē ꝯtinuata ꝑ totū corp⁹. ꝑ. i. ītelligim⁹ ꝙ eſt alb⁹ ī vno loco ⁊ niger ī alio.

De fallacia ſecundum ignorantiā elenchi.

Fallacia ignorantie elenchi eſt d̄ceptio q̄ fit ex eo ꝙ nō ſeruant̃ ea q̄ req̄runt̃ ad diffinitione̅ cōtradictionis: ⁊ formatur ſic ꝑalogiſm⁹. Duo ſunt duplū ad vnum: ſed duo nō ſunt dupluz ad tria: ergo duo ſunt duplū ⁊ non dupluz. Non valet quoniam omiſſio huius ꝙ eſt eſſe idez no eſt ꝯtradictio: ⁊ hoc ꝑ ſecūdaꝫ ſpecieꝫ regule. c. denuntiatū eſt. ¶ Ad iſtā deceptionem aplicamus. b. f. c. ꝑ. b. intellimus ꝙ duo differūt ab vno ⁊ econuerſo. per. f. ītelligimus ꝙ plus ſūt duo quā vnū in q̄ntitate diſcreta. per. c. intelligimus ꝙ duo concordant impari

(c) 2006 Ministerio de Cultura

numero: ⁊ tres ī impari numero concordant.

De Fallacia peticionis principij.

FAllacia petionis principij eſt deceptio que fit ex eo ꝙ idem ſumitur ad probationē ſui ipſius ſub alio vocabulo. ⁊ formatur ſic palogiſmus. omne animal rōnale curit: ſet homo eſt animal rōnale ergo homo curit. ¶ Ad iſtā deceptionē apli. camerā .e.f.h.p.e intelligimus ꝙ principiū nō ꝓbatur in maiori ꝓpoſitione ſed ſuponit tantum: p.f. intelligimus ꝙ maior propoſitio ⁊ minor nō ſunt coniuncte eo qꝛ maior propoſitio eſt poſitiua: ⁊ minor q̄dem in diget probatione maioris: p.h. ītelligim⁹ qd aīal racionale nō oī tēpore curit:

De Fallacia conſequentis.

FAllaſia conſeqntis eſt deceptio que fit ex eo ꝙ conſequens extimatur omnino idem eſſe antecedenti: ⁊ formatur ſic Palogiſm⁹. Si aſin⁹ eſt: aīal eſt: ſed tu es aīal: ergo tu es aſin⁹ vel ſic ſi leo eſt: animal eſt ſed tu es animal: ergo tu es leo. ⁊ aliter poteſt dici: ſi angelus eſt: ſubſtantia eſt: ſed homo eſt ſubſtantia: ergo homo eſt angelus. Et etiā ſic: ſi deus eſt: ens bonum/magnum/durans eſt: ſed homo eſt ens bonus/magnus/durans: ergo homo eſt de⁹ infinit⁹ ⁊ eternus. ⁊c. ſimilia: non valet: non enim conſequentia primo poſita conuertitur. Ad iſtā deceptionē aplicam⁹ cameraꝫ .b.f.d.p.b. ītelligimus aſinū ⁊ animal rationale diferentes ſpecie: eo quia differentia que eſt in ter ſenſuale ⁊ ſenſuale: non eſt illa que eſt in ter ſenſuale ⁊ inter intellectuale: pre.f. in telligimus ꝙ ſenſuale ⁊ intelletuale coniūguntur in homiue/⁊ non in aſino: p.d. in tellgimus ꝙ in homine coniūguntur ſenſuale ⁊ in tellectuale in coſtituendo ipſum hominem: in aſino vero non.

De Fallacia non cauſe vt cauſa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

FAllacia non cauſe vt cauſa eſt deceptio que fit ex eo ꝙ inter premiſſas ex quibus ſeqtur cõcluſio ponitur aliqua propoſitio que nihil facit ad concluſionē: ⁊ propter hoc dicit nõ cauſa. Cauſa autē hic dicit ꝙ ē cauſa ĩferēdo: ſcõꝫ qđ ꝑmiſſe dicunt eſſe cauſe concluſionis: ⁊ formatur ſic ꝑalogiſmus vt anima ⁊ vita ſunt idem: ⁊ mors ⁊ vita ſunt contraria. Generatio ⁊ corruptio ſunt cõtraria: ſet mors eſt corruptio: ergo vita eſt generatio: ⁊ viuere eſt generari ꝙ eſt impoſſibile. Ad iſtã deceptionē aplicamus ca.. b.f.c. ꝑ.b. ĩtelligimus differētiam inter animã ⁊ vitã: q̃ vita eſt ſuperius vt patet in brutꝭ ꝑ animã vegetatiuã ⁊ ſenſitiuam coniũctas: ⁊ ꝑ animaꝫ rationatiuam continuatam de ſenſuali ⁊ intellectuali intelligimꝰ differentiam per.f. intelligmus vitam anime rationalis non continuatã vite bruti. per.c. intelligimus ꝙ ĩ anima rationali vita eſt magnitudo continuata de intellectu: volũtate ⁊ memoria: in brutis vero ⁊ in plantꝭ nequaꝙ̃.

De fallacia ſcd̃m plures interrogationes.

FAllacia ſcd̃m plures ĩterrotiones vt vna eſt deceptio que fit ex eo ꝙ ad interrogationem que eſt plures datur vna reſponſio. ex eo ꝙ de vno modo interrogandi proponitur: ⁊ formatur ſic paralogiſmus. Putas ne vt homo ⁊ aſinus ſint animal rationale: ⁊ ſi dicatur ſic procedatur homo ⁊ aſinus non ſunt animal rationale: ergo homo non eſt animal rationale. Ad iſtam deceptionem aplicamus iſtam cameraꝫ.b.f.c. per.b. intelligimus ꝙ differentia exiſtens inter ſenſuale ⁊ ſenſuale: difert a differentia exiſtente inter ſenſuale ⁊ intellectuale: ratione cuius homo ⁊ aſinus no poſſunt eſſe idem: ꝑ .f. intelligimꝰ ꝙ homo ⁊ aſinus non ſunt ſub vno medio continuo extremitatũ. per.c. intelligimus ꝙ homo ⁊ aſinus nõ concordant in eadem ſpecie neqꝫ in eodem medio.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De fallacia contradictionis.

Fallacia contradictiõis eſt deceptio depẽdens ab octo propoſitionib⁹ ſupradictis q̄ euident̄ cõcludunt cõtradictionẽ: quã ꝯpoſuimus in logica noua ꝑ modũ artꝫ generalis in venta: ⁊ forma t̄ ſic ꝑalogiſmus. Nullus lapis eſt viſibilis: quidã lapis eſt viſibilis: ergo quidã lapis eſt viſibilis ⁊ non viſibilis. Ad iſtum ꝑalogiſmũ aplicamus iſtam camerã .b.f.c.ꝑ.b. intelligim⁹ ꝙ eſt differẽtia ĩter lapidẽ viſibilẽ: ⁊ inviſibilem. Ex eo quia lapis in viſibilis non eſt viſibilis per ſe vt nõ ſit habituatus de habitu ſenſitiuo: lapis aũt viſibilis ſic per accidens: ex eo ꝙ viſus ſe habituat de colore ipſius ⁊ ſitu: per .f. intelligimus ꝙ quando lapis eſt inviſibilis: non eſt coniũctus cuꝫ ſpecie viſibilitatꝫ: ſed qñ eſt viſibilis ſic: per .c. intelligim⁹ ꝙ viſus non ẽſt agẽs in lapide in viſibili: ꝑ quartam ſpeciẽ eiuſdẽ regule: nõ habet paſſionẽ ſub potẽtia viſiua ſed de lapide viſibili totũ cõtrariũ poteſt dici: Diximus de fallaciis aplicatis regulis: vt cognoſcãtur deceptiones fallaciarum.

De diſputatione.

Diſputatio ẽ ꝯtrarietas ſpiritualis: q̄ ꝑ verbũ manifeſtat̄ cõceptionẽ quã habet vn⁹ ĩtellectus cõtra aliũ. ¶ Diputans enĩ primo debet habere intẽtionẽ cognoſcendi ⁊ amãdi veritatẽ: ⁊ cognoſcẽdi ⁊ odiendi falſitatẽ. Et propter hoc ver⁹ diſputator debet cõcedere vera cognita / ⁊ falſa negare. Scđo ꝙ ſupponat̄ in pricipio ꝙ vtraqꝫ pars q̄ſtionis ſit poſſibilis .ſ. affirmatiua vel negatiua. vt intellectus in inueſtigatiõe ſit liber / ⁊ nõ ligatus. Tertio ꝙ arguens ꝓbet vel ĩprobet ꝑ aliquã ſpeciẽ argumẽtatiõis fũdãdo argumẽtũ ſuꝑ aliqꝫ ſpeciẽ demõſtratiõis. Quarto ꝙ inter diſputãtes ſit cõmunis amicitia. vt refrenet̄ particularis cõtrarietas quã habet circa hoc de quo diſputant.

Finis. Deo grãs.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deus cum tua benedictiõe Incipit liber qui eſt de diſputatione intl'tus ⁊ fidei.

Theologorum ſtudia ianuam ſientie ſibi cupien
tium aperiri: đbꝫ aſſidua meditatione verſati cir
ca inquiſitionem veritatis: cuꝫ illa rudium erudi
tio ⁊ bonorum ſcolariũ ſit doctrina illuminatio:
⁊ perfectio prouectorũ huius rei gratia. Cũ ſint
aliquoruꝫ dicentium opiniones articulos fidei ratione poſ
ſe nullatenus cõprobari: ſet ſola fide teneri. ¶ Aliorũ vero e
cõuerſo ꝙ euidẽti rõne poſint oſtendi: tractatũ facimꝰ q̃ ꝑ dia
loguꝫ procedit: vbi intelletus fidem aloquit̃: ꝙ per rõnes ꝓ
bari valeãt: ⁊ fides negando eidẽ reluctat̃ huius aũt contẽtio
nis cauſam nullatenus diffinimus: ſet alciori ĩtellectui reſer
uamꝰ: iſtum modũ vero teneuimus improceſſu.

De articulis fidei.

ARticuli vero ſunt multi: Sed quo ad p̃ſens in libro iſto
de beatiſſima dei trinitate: ⁊ de ſancta eius in carnatio
ne: ⁊ de mundi creatione ⁊ generali reſurrectione hominum
volumꝰ demõſtrare: ⁊ ſcđm artis generalis in veſtigationẽ ꝓ
ponimus in daguare: ſet ante de intellectu ⁊ fide loqui volu
mus iſto modo. Intellectꝰ eſt potentia cũ q̃ hõ intelligit natu
raliter encia intelligibilia: qui cõtra ſuam naturã intelligen
di intelligere non poteſt: ſicut potẽtia viſiua q̃ contra ſuã na
turam videndi videre nõ poteſt. Fides vero eſt lumen adeo da
tum: cuꝫ quo intellectus extra ſuam naturã intelligendi attĩ
git credendo de deo hoc verum ꝙ non attingit intelligendo:
Secundũ iſtas duas difinitiones predictas de intelletu ⁊ fi
de trectare intendimus tali modo: ꝙ ĩtellectus per ſuaꝫ natu
ram intelligendi ſuas proponat rõnes: ⁊ fides per ſuam na
turã credendi reluctetur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Utrum articuli fidei catholice poſſint prouari aut non.

ACcidit ꝙ intellectus et fides ſoror ſua oliz ꝑegrinando ybant ſimul: ⁊ ait intellectus magna derogacio eſt toti fidei chriſti: eo ꝙ īfideles dicunt ꝙ verita fſidei chriſtiane ē impoſſibilis: cum nō poſſit ſeu valeat demoſtrari aliquatenus ratione: ⁊ hoc dicunt ex eo ꝙ aliqui chriſtiani ſuponūt aſerunt vel affirmant hoc videlicet ꝙ probari non valeat vllo modo. Et ex hoc habent occaſionem infideles ꝙ non dimitant hoc quod credunt: per hoc ꝙ intelletui non eſt certū. Sicut narratur: ꝙ quidam rex ſarracenus in philoſophia perit⁹ diſputauit quondam cum quodam chriſtiano: ⁊ chriſtianus probauit ei ꝙ lex ſarracenoruz erat falſa. Tūc rex ait chriſtiano ꝙ probaret ei fidez chriſtianā per neceſſarias rationes: ⁊ faceret ſe chriſtianū cum ominb⁹ ſarracenis de regno ſuo ⁊ dixit chriſtian⁹: ꝙ fides ſua nō poterat aꝓuari ꝑ neceſſarias rōnes. Et tūc ait rex chriſtiano: tu feciſti multū male quoniā eram ſarracenus: nunc nec ſarracenus nec chriſtianus: ⁊ ipſū chriſtianum in honorabiliter vituperādo expulit a regno ſuo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Et ſic videas fides quã magnũ dãpnuz fuit: eo quia chriſtia
nus te fidem non probauit.

Reſpondit Fides.

POſſe probari articulos fidei nõ eſt bonũ: qm̄ vt ſcriptũm̄
eſt fidei meritũ pderet: nã fides nõ hʒ meritũ vbi hũana
rõ p̄bet experimẽtũ. ¶ Tunc ait itellect⁹ narratur ꝙ ex hoc / qm̄
ſarraceni porcos non comedunt in patria eorum ſilueſtres
porci ſunt multi: ⁊ quia illic leones ſunt plures porcos come-
dẽtes / porci minuti radices herbarum a terra extrahunt toto
poſſe vt porci magni vel apri comedant: vt dentes eorum non
deſtruantur in fodendo: ⁊ vellum contra leonem faciant quã-
do venit. Aſimili ſi aliqui chriſtiani valde intelligentes theo-
logice / ⁊ filoſophice per me ⁊ per voluntatem ſororem meam
⁊ deuoti vellarent contra infideles: qui conantur ad eccleſiaʒ
cathlicam deprimendã cum falcis openionibus ⁊ ſimilitu-
dinibus: tales in quã veritatem tuã conſeruarent populum
chriſtianũ ſoluendo obiectiones infideliuʒ: ⁊ ponendo tales
veritates de deo: qđ in fideles non poſſunt ſoluere: intanto ꝙ
oẽs infideles ad te per me ⁊ ad me per te peruenirent: tñ di
uina gratia mediante ad honorem cuius ſic laboro. Ymo di-
co tibi ꝙ narratur ꝙ ante aduentum macometi tota africa ⁊
etiam pl⁹ aſia ⁊ europa erant chriſtianorum moderamine
gubernata: ⁊ hoc propter predicationem apoſtoloruʒ: ſed poſt
aduentum macometi ſarraceni dextruxerũt chriſtianos q̄ſi
per omnes illas terras: eo quia tu es multuʒ alta ⁊ dificilis
ad credendum: Credulitas q̄ꝫ habent ſarraceni de deo non
ẽ alta: etiã qꝛ tũc nõ erãt chriſtiani q̄ cũ mea altitudine itelli
gendi te iuuarẽt ſic contra infideles ſicut apri contra leo-
nes ⁊ ſic: potes videre ꝙ hoc dampnum: plus q̄ꝫ tuuʒ meri-
tum multum dicit. ¶ Ad huc dico tibi ꝙ tu principaliter nõ
es propter meritũ hominuʒ creatorũ: ſed vt deus ſit recollit⁹

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intellectus ⁊ a ſuo populo ſit dilectus: cuꝫ plus dicat ꝺ bonita
te ⁊ nobilitate deum recollere intelligere ⁊ amare ꝙ̄ homi-
nes remunerare. Rurſſū dico tibi ſupoſito ꝙ articuli poſſint
pꝛobari fidei chꝛiſtiane: homines non amiterent meritū inte
ligendi ⁊ amandi: quoniam ſcriptum eſt: nullum bonum di-
lectum niſi cognitum: ⁊ yſayas dixit niſi credideritis nō intel
ligetis. Et ſic patꝫ ꝙ tu fides es diſpoſitio ⁊ p̄paratio ꝑ q̄n ego
de deo ſum diſpoſitꝰ ad res altas: qꝛ in hoc ꝙ ego ꝑ te ſupono
credēdo ꝙ poſſuꝫ aſcendere habituo me de te: ⁊ ſic tu es ī me
⁊ ego in te. Et q̄n aſcendo ad gradum in quo tu es ītelligo: tu
credēdo aſcendis gradū ſuꝑ me in alcioꝛē: q̄m ſicut oleum ſuꝑ
aquam ita tu ſempꝑ ſupꝛa me comoꝛaris. Et rō huiꝰ eſt: qꝛ ha-
bes maioꝛē vigoꝛē in oībus aſcendendi ſuponendo: eo qꝛ non
laboꝛas ſicut ego: q̄ quando aſcendo intelligēdo tunc laboꝛo.
Item maioꝛ participatio eſt inter me ⁊ voluntatem ſoꝛoꝛem
meam ꝑ intelligere veritatē de deo ꝙ̄ credēdo: ⁊ de hoc ſperiē
tiam habere poſſes ſi velles: q̄m credendo mea natura eſt ī fir
ma qꝛ ligata eſt: ſed eſt ſana ⁊ libera quando intelligo alcioꝛa
ad huc qꝛ ſupono ꝙ ſi eſſet mihi dificile: ꝙ recurrerē ad te ꝑ cre
dere: q̄m ſicut frigiditas aq̄ remanet ī ip̄a in habitu quādo eſt
calida: ſic tu remanes in habitu quando intelligo: Unde pa-
tet per omnes iſtas ⁊ per multas alias rationes que dici poſ-
ſunt: ꝙ tu male facis in hoc ꝙ reuellis es contra me: cum ſim
cauſa tue exaltationis nunc ⁊ ſemper.

Obiectio Fidei.

FRater mi non iraſcaris contra me cum ſim cauſa vt tu
valeas exaltari: etiaꝫ ī hoc ꝙ diſpono ad te intelligendū
ſicut tu met ſuperius conceſſiſti: ⁊ ſic permanes in intelligen
do per tuam naturam ſicut de te data eſt ſupꝛa diffinitio: ⁊ in
tellige hec v̄ba Tu bene ſcis ꝙ diuīa trtnitas ē ī ꝯphēſiui l'eo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q2 est infinita ꝛ tu es finitus: ꝛ q2 inter ĩfintũ ꝛ finitũ nl'la ẽ proportio vñ ſequĩ ꝙ tu in via diuinã trinitatẽ ꝑ rationes neceſſarias intelligere non potes: q2 ſi ſic iam finituȝ ꝯphende ret infinitũ ꝙ eſt ĩ poſſibile ꝛ diſſonũ rationi. ¶ Dit ĩtellect⁹ fides ſoror mea non iraſcor cõtra te: ſȝ tibi profero vitatẽ ꝛ do leo q2 gentes non vtuntur me intñſiue ſcđm gradus altos ad quos de me vſum hr̃e poſſent. Et ad poſitionẽ tuaȝ ſic reſpon deo: ꝛ ꝯcedo hoc qđ dicis đ ĩ ꝯprehenſibilitate diuine trinita tis ꝛ de mea finitate: ſed dico ꝙ ſi de diuina trinitate habeo aliquas rõnes neceſſarias: nõ ſequiĩ ꝙ ſim ꝯprehenſor ſȝ tan tũmodo aprehenſor: qm̃ ſicut digit⁹ poſit⁹ ĩ vna parte ferri igniti ſentit in parte caliditatẽ ignis ſed non totã caliditatẽ: eo q2 nõ tãgit totuȝ ſbm̃ eius ſet partẽ: ſic a ſimili ſcđȝ modũ intelligẽdi rõne infuſionis ꝛ gr̃a diuine trinitatis ꝛ ſue maxi me intelligibilitatis: bene poſſum ꝑticulariter ƒm me aliq̃d atigere de ſuo lumine verſtatis: quoniam nõ eſt aliq̃s q̃ poſ ſit eaȝ cõtra hoc ligare: nec etiam me ſi ei placet: ymo miror de te q̃re non ꝯſideras ꝙ ſicut diuina voluntas infundit ĩ via caritatẽ rõne gr̃e in humana voluntate: vt hõ ꝑ ipſam ſit ca ritatiuus ad agendũ bonũ: quare non ſic diuina ſapiẽtia in fundat ſciẽtiã in me vt atingã de diuina trinitate q̃ mihi ſuf ficiant ad ipſum intelligẽdo: ꝛ oẽs obiectiones ꝯ̃ ipſaȝ deſtru endo: etiam ad ſororẽ meã volũtatem diligẽdo: cum ſine mea alta intelligibilitate ipſa non poſſet habere amorẽ ſatis altũ ¶ Dixit fides ĩtell'ctui tu iã dicis ꝙ inter ĩfinitũ ꝛ finitũ nul la eſt proportio: vnde ſequiĩ ꝑ ꝯñs ꝙ nec mediũ vt tu cũ beatiſ ſima trinitate poſſes habere ꝑticipationẽ ꝑ intelligibilitatẽ: ſet ꝑ meaȝ credulitatem ꝛ ſupoſitioneȝ. Dit intellect⁹ cõcedo tibi de medio naturali ꝙ inter infinitũ ꝛ finitũ ſtare non po teſt. ſȝ non de medio luminis gr̃e ꝑ ꝯtingẽtiã euentã: eo quia deo placet agere magnifice in ſubiecto creato difũdẽdo ſuaȝ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bonitatē reducendo illud bonum infuſum ad ſuam bonam i
telligibilitatem ⁊ quomodo ait intellectus: ⁊ tu fides neſcis
ꝙ tu es poſita inter finituꝫ ⁊ infintum per lumen gratie: eo
quia credis tota in diuina trinitate tantuꝫ exiſtēſiue quia in-
tenſiue non poſſes: eo quia compꝛehēderes ipſam ⁊ ſic per te
lumem habeo ꝙ aliquid de diuina trinitate extēſiue apꝛehen
dere poſſim: ⁊ hoc ē tantunquo ad me ꝙ ſufficientiam habeo
ad confundendnm omnes erroꝛes cōtra ipſaꝫ: ⁊ audias fides
ſupoſito ꝙ non poſſim actingere diuinam trinitatem in ali-
quo: ſi aliquis infidelis multum litteratus ⁊ ſubtillis vellet
deſtruere te per rationes apentes: cuꝫ quo ego poſſem te adiu
uare: per te non: quia ipſe nollet credere. Seq̄tur ergo qꝺ per
me cum veritas ſit ſupꝛa falſitatem: in modo intelligendi
ſicut per modum credendi: alioq̄n exſcuſatus eſſeꝫ ego in via
ad reſiſtendum falſitati que eſt contra te ⁊ contra diuinā tri-
nitatem: ⁊ poſſem eſſe occioſus ſine pctō ꝙ eſt in poſſibile ſi
cut dixi. Unde ſequit ꝙ poſſim tantum actingere de verita-
te diuine trinitatis: ꝙ poſſuꝫ reſiſtere falſitati q̄ contra ipſaꝫ
eſt: apꝛouando ipſaꝫ: ⁊ deſtrudendo erroꝛes q̄ contra ipſaꝫ ab
infidelibus cotidie enarrantur.

Reſpondit intellectus.

ITerum narratur ꝙ quidam ſarracenus ſtuduit tātum in
lege ſua ꝙ intellexit ipſam eſſe falſam: ⁊ venit ad vnum
chꝛiſtianum literatum ⁊ dixit ei: ꝙ ipſe nolebat eſſe ſarrace-
nus ſet chꝛiſtianus: ſupoſito tamē ꝙ ipſe ꝓbaret ei fidē chꝛi-
ſtianā per neceſſarias rationes. Ipſe chꝛiſtian⁹ dixit ei ꝙ nō
poterat hoc fieri: tunc ſarracen⁹ dicit ei ꝙ daret ei fideꝫ chꝛi
ſtianā vt crederet ipſā: chꝛiſtian⁹ ait ꝙ non poterat: quoniaꝫ
ſoli deo pertinet dare fideꝫ. Tunc ait ſarracenus ꝙ ipſe eſt li
gatus ſine culpa: eo quia vult eſſe chꝛiſtian⁹ ⁊ non habet fidē:
q̄a per ſe nō poteſt habere nec ꝺ trinitate poteſt videre vita-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tem ſi nõ eſt demõſtrabil': ⁊ ſic de⁹ eſſet cauſa ſue dãpnatiõis q̃ eſt ↄtra diuinã bõitatez q̃ vult oẽs homines ſaluos fieri: ⁊ quia talis iniuria ẽ in deo ĩpoſſiblis: ſequit' igit' ꝙ b̃tiſſima trinitas eſt demõſtrabilis. ¶ Dixit fides in illo tp̃e in quo ſarracen⁹ voluit eſſe chriſtian⁹: habet habitũ fidei indutuz. Ait intellectus non eſt v̄um: eo qꝛ ipſe cum cõditiõe vult eſſe chriſtian⁹: videlʒ ꝙ ĩtelligat trinitatẽ ꝑ neceſſitas rões: aut qꝛ credit ꝙ non poſet h̄re fidẽ niſi datã ei a deo: ⁊ ſic ſẽtit in mente ſua ꝙ nõ credit trinitatẽ ſet diſcredit ⁊ odit.

Obiectio fidei.

Ait fides in deo non poteſt haberi ſciẽtia demoſtratiua eo qꝛ no h̄ẽt cauſaʒ ſup᷑a ſe ꝑ q̃ poſſit diffiniri ⁊ cognoſci: ſed poteſt h̄re fides d' ipſo ſuponẽdo ꝙ ipſe ſit trinus ⁊ vn⁹ ¶ Ait ĩtellect⁹ verũ eſt ꝙ deus non h̄ẽt cauſaʒ ſup᷑a ſe ſʒ eſt cauſa omnium entiuʒ q̃ fuerũt ſunt ⁊ erunt: tñ cognoſcibilis eſt ꝑ ſuas ſanctiſſimas rões ſiue p̄prietates: Q̃m ſi q̄rat' q̃d ẽ deus reſpõdẽdũ eſt ꝙ deus eſt illud ens in quo ſua bonitas ⁊ magnitudo: eternitas: poteſtas: ſapientia: voluntas: ⁊c. conuertũtur ⁊ ſunt idẽ numero: hoc nõ eſt ĩ alio ente: eo qꝛ ſi ↄuerterent' ĩ ipo vere eẽt de⁹: ⁊ ſic plures dij ꝙ ẽ ĩ poſſibile: atq; falſuʒ vt ĩ libro de ſĩilitudine ꝓbatũ eſt. Obiecto fidei.

¶ In p̄n° dixit fides: ego fui ĩcepta ꝑ ꝓphetas ⁊ ĩ tp̃e dñi nr̃i Jhu xp̄i ꝑ miracl'a fui ↄfirmata: mõ tu vis me deſtuere ꝑ ñrias rõnes ꝓbãdo trinitatẽ ⁊ alios ar'los fidei ſup̄ dictos: ⁊ hoc nõ potes face bono mõ: q̃m ẜm mea p̄nª: ꝑmanẽtia m̄a h̄ẽt eſſe ¶ Ait itl'⁹ ego nolo te d'ſtruere: ymo placet ꝙ remaneas ĩ omnib⁹ litteras nõ ſcientibus aut altũ nõ habẽtibus intellectũ ſed velle ꝙ eſſent homines qui ꝑ me poſſent deſtruere mundi ciſmata ⁊ errores: vt eſſet d' deo vna vera ſciẽtia/ vna fides/ qui errores nõ poſſẽt totaliter deſtrui per fidem: ſet ꝑ me bene poſſent: q̃m in tẽpore ꝓphetaꝝ gentes credebãt: ĩ tp̃e apoſtoloꝝ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

erant miracula: mō nollūt credere neq̄ꝫ fiūt q̄si miracula in hoc mundo: ⁊ ſic opoꝛtet ꝙ ꝑ rōnes cogētes īfideles q̄ fingunt ſe ſciētes cogantur ad intelligenduꝫ ꝑ me: tñ diuina grã mediante etiam dico tibi ꝙ dñs noſter ieſus xp̄s dedit experientiam de te fide qñ comedit mel: ⁊ beatus thomas poſuit manuꝫ in latere ſuo: qñ aparuit apoſtolis in hoſpitio vbi erant.

Obiectio fidei ad intellectum.

Dixit fides narratur ꝙ erat vnꝰ magnꝰ clericus chꝛiſtianꝰ ⁊ volebat oīmode eſſe certꝰ ꝑ rōnes cogētes de diuina trinitate: ⁊ vēit ad vnū magnū flumē ⁊ ī litoꝛe in venit puerū valde ꝑuū q̄ in vna fouea cū cipho aquā in fundere conabaṫ clericus vero ab eo pecit q̄d facere volebat. Dixit puer ꝙ volebat menſurare quot ciphi aq̄ erant in illo flumine nullo modo ait clericꝰ: ꝙ īp̄e ad īpoſſibile laboꝛabat: Dicit puer ꝙ plꝰ erat īpoſſibile hoc ꝙ ipſe q̄rebat ꝺ diuina trinitate: ⁊ ſic dicit fides intellectui: frater mi modo potes cognoſcere ꝙ hoc ꝙ tu dicis eſt īpoſſibile ad ſcienduꝫ. ¶ Ait intellectꝰ omne īpoſſibile nō eſt in eodē tp̄e neq̄ꝫ circa quenlibet hominē: eo quia quādo placet ꝺo de impoſſibili facit poſſibile ⁊ ecōuerſo ⁊ ſic ratio nulla.

Obiectio fidei.

Dixit fides impoſſibile eſt ꝙ trinitas valeat demoſtrari ⁊ hoc ſic illud qꝺ aliquo modo repugnat cognitioni humane non poteſt demoſtrari: ſꝫ trinitas aliquo modo repugnat ītellectui humano: qꝛ in cognitione humana generans p̄cedit generatū: ⁊ in trinitate nō eſt dare pꝛioꝛitatē ergo ⁊c. ¶ Ait ītellectꝰ ꝯcedo tibi ꝙ de rōne hūana nō eſt demōſtrare trinitateꝫ: eo qꝛ intelletꝰ hūanꝰ ſcd̄m ſe conſiderat ꝙ generans pꝛecedit generatū: ſicut tu ⁊ ego fides qui credendo non poſſumꝰ atingere veritatē de articulis fidei ſine lumine grē a ſuperioꝛi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per ꝙ lumen tranſeo a credere in ītelligere: ꝙ deꝰ pater nō ꝑce
dit deū filiuꝫ eo qꝛ de tota ſua infinita ꝛ eterna bonitate ꝛ ſic
de alijs filium ſuū generat ꝛ producit.

Obiectio Fidei.

DIxit fides quando aliquid debet cognoſci: aut hēt co-
gnoſci in ſe aut per prius aut per poſterius: ſed trinitas
nō poteſt cognoſci aliquo iſtorum trium modorum ergo ꝛc.
Non poteſt cognoſci in ſe: qꝛ habet eleuationem īfinitā ſupra
te: non ꝑ prius: quia nō eſt dare in deo prioritatē: nec ꝑ poſteri
us qꝛ ꝑ poſterius nō fit potiſſima demoſtratio: eo qꝛ effectus
nō cauſat ſuā cauſā. ¶ Ait ītellectꝰ concedo ꝙ deꝰ habet īfini
tam eleuationē ſupra me: ſed ſicut tu ꝑ me ꝛ ego ꝑ te credendo
recipimus lumen gratie a deo attingēdo de eo aliq̄s veritates
ſic ꝑ idem lumē aliq̄s ṽitates de deo intelligere poſſū: quia ſi
non: diuinus intellectꝰ eſſet ligatus ꝙ non poſſet dare lumen
ꝑ intelligere anime ſicut ꝑ credere ꝙ eſt īpoſſibile. Item qn̄
dicis ꝙ deus non habet prius cōcedo: ꝛ tamē lꝫ nō habeat pꝰ
non propter hoc ſeq̄tur ꝙ de ipſo ṽitates actingi non poſſunt
intelligendo: qm̄ ſicut deus ꝑ naturam ſui intellectus cauſat
ſe ad habendū actum intelligendi ꝛ vt ſit intellectus: ſic ꝑ īfi-
nitā ꝛ eternā naturā ſue īfinitatꝫ ꝛ eterne bonitatꝫ ꝛc. Cauſat
ad producendū bonuꝫ īfinitū eternū: ꝛ ſic quo ad iſtos duos
m°s rō tua nō valet: ſed quo ad tertiū: d ꝓbatiōe dico ꝙ valet

Obiectio Fidei.

DIxit fides inpoſſibile eſt ꝙ ītellectus ſine ſuo inſtrumē
to ſe extendat vltra terminos ſuos: ſed prima principia
ſunt eius inſtrumēta ꝛ non ſe extendūt niſi ad ſenſum ꝛ yma
ginationē: ergo intellectus non poteſt atingere diuinam trini
tatē. ¶ Ait intellectus: rō tua valet ſecundū altitudinē diuine
trinitatis ꝛ modū: minime dū eſt infirmus ꝛ humanꝰ. Sed

(c) 2006 Ministerio de Cultura

non valet ſm inſtrumetū diuinū.ſ.lumē grē: ꝛ hoc iam ſupiꝰ dictū eſt. Et miroꝛ de te fides: qꝛ ꝯſcientiā non habes: quoniā videris peccare cōtra ſpitū ſanctū: ꝛ neſcis ꝙ ſcriptuū eſt: ꝙ ſpi tuſſanctꝰ vbi vult ſpirat: ſi autē velit: qͥs ē ille q̄ ſit auſꝰ dicere ꝙ non poſit īſpirare humanū intellectū deſiderātē hr̄e noticiā de diuīa trinitate ad laudādū ꝛ ſeruiēdū ſibi: ꝛ ad deſtruēdū erroꝛes infideliū q̄ ipſam hn̄t odio ꝛ ignoꝛant.

Obiectio fidei.

Dixit fides intellectui ꝛ q̄lis es bubulcꝰ ꝛ quomō poſſes tu demoſtrare ꝙ ſpirituſſanctus nō poſſit ꝑ ſbāȝ diuinā ꝓducere ſicut pater: cū ſit vna ꝑfcte ꝛ potēs ſicut ipſe. ¶ Ait ītellectus ſicut deꝰ ꝑ ſuā veritatē infinitā ꝛ īmēſaȝ ē neceſſitatꝰ vt ſit vnus: ſic ſua paternitas ē neceſſitata vt ſit vna ꝛ ſinglaris ꝛ ſic de ꝑſona filij ꝛ ſpūſſancti: qꝛ ſi in eſſentia dei eſſēt plures paternitates vna limitaret aliaȝ ꝛ īfinitas paternitatis eſſet finita ꝙ eſt īpoſſibile: ꝛ ſic de filiatiōe ꝛ ſpiratione.

Obiectio fidei.

Dixit fides in vno libꝛo de ꝓpoſitionibꝰ quē feciſti ſcriptum ē: ꝙ reſurretio hōinū ē neceſſaria: eo qꝛ magis bonuȝ fit a deo reſſucitādo eternādo vnū hōinē ꝛ ꝑ q̄ns ſempiternā gloꝛiā ei dando: quam cauſare oēs hoīes in hac vita ꝛ nō oēs ſucitare: ꝛ de hoc credis ꝙ ſit demoſtratio ꝛ non eſt: ſet potiꝰ ꝑſuaſio. ¶ Ait ītellectus dicit̄ ꝙ ſcientia non hēt inimicum niſi ignoꝛantē: ſet deꝰ non eſt inimicꝰ ſciētie: qui eſſet ſi impediret ꝙ non poſſeȝ attingere cuȝ ſua grā veritates articloꝝ fidei q̄ inimicicia eſt impoſſibilis. Et neſcis tu ꝙ oēs hoīes naturaliter ſcire dſiderant: contra q̄ naturā que eſt effectus dei: deꝰ eſſet: ſi impediret ꝙ articuli fidei nō poſſent dmoſtrari: ꝛ ideo dico tibi ꝙ tu ignoꝛas in hoc qđ credis ꝙ in libꝛo a te alegato de ꝓpoſitionibꝰ non ſit demoſtratio ſeȝ ꝑſuaſio: ī ꝓdictis/

(c) 2006 Ministerio de Cultura

modo vide ſc triãgul⁹ hẽt tres ãgulos: ſic de⁹ hẽt iuſtũ/bonũ: ⁊ magnũ iudiciũ. ſ. iuſtũ ꝑ iuſticiã: magnũ ⁊ bonuz ꝑ magnitudinez ſue bonitatis: ꝙ nõ hr̄et ſi gn̄alis reſurrecio nõ eſſet.

Reſpondit intellectus.

IN fide chriſtinoꝝ ſunt multi ſciſmatici ſc greci iacobini. neſtoriani blarufi ⁊ eoꝝ ſequaces ⁊ quilꝫ de iſtis inueritate eſſe credit meli⁹ ꝙ latini: ⁊ ad hoc nõ põt ꝑ te dari remediũ ↄuertẽdi ſed ꝑ me q̃ intelligo veritatẽ. Qm̄ ſine me vna fides ſuꝑ aliã nõ poſſet agere rõnẽ: vnde ſeq̄tur ꝙ fides vera catholica ꝑ me agere bene poſſit rõnes ↄtra tales falſidicos chriſtianos exiſtẽtes in errore: eo q2 de me vſũ nõ hñt ꝓpter defectũ rõnis. ¶ Dixit fides ciſmatici nõ ſunt in errore ꝓpter tuã carentiã ſeu d̄fectũ: ſed q2 de me agere neſciunt vt oportet. ¶ Ait intellect⁹ quõ ſine me d̄ te ſcirẽt ageř ĩfideles: qm̄ tu ĩ dictꝫ tuis tibimet ↄtradicis: cũ ſcire ad me ⁊ nõ ad te pertinet vt dixiſti.

Reſponſio intellectus.

MUlti chriſtiani ſunt q̃ dubitãt de te fides vtrũ valeas eſſe vera: eo q2 vident ꝙ plures tui cultores nõ ita honorifice te collunt vt deberent. Unde propter hoc videtur pluribus hominibus ꝙ tu ſis figmentuz ꝙ non eſt in re vera: ⁊ propter hoc multi ſunt peccatores ⁊ increduli qui nõ eſſent: ſed ſi ego poſſum peruenire ad meum ſtatum quem multum deſidero ⁊ afecto: videlicet ꝙ ml'ti hoies eſſent ĩ telligẽtes te eſſe naturaz demõſtrãdo: tũc hoc ꝙ videtur hoib⁹ eẽ figmẽtũ d̄ te non eſſet: ſed res certa. ¶ Ait fides quãto magis derogatur mihi per illos qui me deberent exaltare ⁊ etiam honorare: tanto magis habent meritũ apud illi q̃ me collunt ⁊ honorant ſicut debent. ¶ Ait inellectus tu ſcis ꝙ in deo voluntas intellect⁹ equaliter ſunt honorabiles ab hominibus: ⁊ ideo vñ locus ꝙ dĩa volũtas ſit ml'tũ amabilis ĩ tẽſiue ꝑ hoĩes ⁊ ĩtell'ct⁹

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diuinus non multū intenſiue diligibilis: ꝛ ꝙ ego attingaꝫ in iferioribus intenſiue veritates ꝛ aſertiue ꝛ non in diuina trinitate: ha pro doloꝛ atqꝫ triſtitia eo qꝛ tu credis de me ꝙ de illo fine ad quē creatus ſum pꝛīcipaliter non poſſunt agere ꝛ tu poſſis. ¶ Dixit fides: frater mi non mireris qꝛ ego poſſū diligendo plus attingere ꝙ tu ītelligēdo. ¶ Ait ītellectus non curo ſi tu plus: ſed doleo qꝛ tu dicis ꝙ ego nihil: ꝛ qs erroꝛ eſt iſte. Ait intellectus ꝙ de aſino ꝛ de boue ſciam multas veritates: ꝛ de deo meo creatoꝛe nullaꝫ habeā vt tu dicis.

Solutio intllectus

SEcundū ꝙ tu dicis in via nō atquirerē meritū ꝑ modū intelligēdi ſed ꝑ modū credendi: ꝛ ſic quāto magis apropīquo me ad intelligenduꝫ diuinā trinitatē: tāto magis amito meritū: ꝛ multiplicarem ipſam ꝑ credulitatem. Et ſic male faciūt doctoꝛes ītheologia multiplicādo habitū ſcientie ꝛ ī deſiderādo ſcire diuinā trinitatē: ꝛ bene faciūt illi qui nolūt intelligere: ha luctus ꝛ meroꝛ: ꝛ ꝗ erūt illi ꝗ ſanabūt vulnera mea ꝛ triſticiā meā redūdabūt in gaudiū. ¶ Ait fides q̄re plāgis ꝛ ploꝛas: trāſeas ſicut tranſiſti diu in tꝑe ꝓterito. ¶ Ait intellectus quomodo poſſum quieſcere atqꝫ tranſire ꝙ dn̄s deus meꝰ ꝑ paucos homines ſit cognitꝰ ꝛ dilectus: ꝛ ꝑ mltos ignotus ꝛ ſibi a pluribus derogetur. Dixit fides frater mi tu male facis ꝙ extra tuos terminos vis exire: ſed vade ꝑ tuos ꝛ ire dimite me ꝑ meos: vꝫ ꝙ de deo habeas certitudinē negando: ꝛ ego habeā afirmando: credendo eē bonū magnū eternū potentē ꝛc. ꝛ etiaꝫ/ vnū ꝛ trinū: ꝛ tu intelligēdo dicas ꝙ deus non eſt lapis: elemētū ꝛ hmōi negaciōes. Ait intellectus/ o enoꝛme decꝰ mihi dictum eſt: q̄d eſt hoc ꝙ ego nō actingam deū verū niſi negādo/ ꝛ fides afirmādo. qm̄ deū eē nō poſſuꝫ ītelligere pꝛo vt dixit: niſi ex eo qꝛ nō eſt lapis vl' elm̄ ꝛc: ꝛ ſic de ſua bonitate/ magnitudiē/ ꝛc: cū hec negatio non ſit cauſa ſet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſed rõ quare eſt: ſequitᷣ ĩ hoc qꝛ eſt ĩfinitꝰ ⁊ eternꝰ: ⁊ ĩfinite ⁊ eterne bonꝰ/magnꝰ/⁊c̃/ſupꝛadicta: qm̃ tale ens eſt eẽ neceſſarium; ⁊ ipm̃ nõ eẽ eſt ĩpoſſibile vt ꝓbabo.

Probatio iu tellectus.

Suppoſito ꝙ articľi fidi poſſit ꝓbari: ego mẽoꝛia ⁊ volũtas ſoꝛoꝛes m̃e magꝫ poſſemꝰ reſiſtere pctĩs ⁊ ad q̃rere ṽtutes ꝙ̃ ſi nõ poſſet ꝓbari: ⁊ rõ huiꝰ ẽ: qꝛ ĩ tãto quãto deꝰ ẽ magꝫ ĩtelligibiľ aĩe: ẽ magis recollibiľ ⁊ amabilis ⁊ ꝑ ↄſeq̃ns aĩa habituata ṽtutibꝰ ⁊ a uicijs ꝓlõgata. ¶ Ait fides ĩtãto poſſet eẽ deꝰ intellectꝰ recollitus ⁊ amatꝰ ĩ via: ꝙ ego eẽꝫ anichilata ſc̃ in gl̃a in q̃ nõ hẽo ſubiectũ ĩ quo ſim ſuſtẽtata. ¶ Dixit intellectus: fides ꝑ fideꝫ ſiue me magis eſt apꝑens eſſe ĩpoſſibile fides chꝛiſtianoꝛum ꝙ̃ infidelium: quoniã credere deum eſſe trinũ ⁊ vnum ⁊ ea q̃ pertinent ad diuinam trinitatem magis eſt dificile: ꝙ̃ credere vnuꝫ deum tantuꝫ ⁊ non trinũ. Et q̃a gentes euitant dificultates ⁊ plaudent facilitatibus: ⁊ ideo ſi eſt vnꝰ criſtianꝰ ſunt cẽtũ ĩfideles ⁊ gẽtiles: ſequitᷣ ꝙ malũ eſſet articuloꝝ eſſe in pꝛobabiles: ſed bonum eſt ꝙ̃ ſint pꝛobabiles ratione: intelligendo tamen ſano modo.ſ. diuino auxilio mediante: vt tu fides que valde dificilis es: habeas me qͦ adiutorem ⁊ vellatoꝛeꝫ contra erroꝛes peſſimos huius mũdi. ¶ Ait fides: lꝫ ſim valde dificilis: magis ſũ remunerabilis. Ait intellectus: ⁊ q̃d ad deuꝫ de tuo merito ⁊ ꝙ̃ ꝑ tuum meritũ deꝰ amitat tot gentes in ĩfernum euntes: Dũ intellectus ⁊ fides in dicta contrauerſia ſtabant ⁊ vnus alium irate aſpiciebat. Ait intellectus ſemper poſſemus eſſe in iſta controuerſia: te dicente ꝙ articuli fidei non poſſet pꝛobari: ⁊ ego ꝙ ſic: ſed ad experientiam veniamus: ⁊ ſi ego poſſum pꝛobare diuinam trinitatem: ipſa pꝛobata tu nõ poteris hanc negare: cuꝫ de re experta nulluꝫ ſi dare dubium ſapienti. c iij

De Pꝛobatione trinitatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Dixit intellectus vbicunqꝫ ſit infinita poteſtas eſt infinitus act⁹: in deo eſt infinita poteſtas: ergo in deo eſt infinitus actus: non poſſet eſſe in deo infinitus actus: ſine infinita productione. ſ. ꝙ deus ĩfinitus producat deuꝫ infinitũ infinitãdo ꝑ infinitaꝫ bõitatẽ/magnitudinẽ/eternitatẽ/poteſtatẽ/ſapiẽtiã/volũtatẽ/v̾tutẽ/gloriam/⁊ v̾itatem/⁊ hoc bonificando/infiniẽdo/eternãdo ⁊c. ⁊ etiã deificando. Dicimus auteꝫ producẽtẽ eſſe patrẽ: ⁊ productũ eſſe filiũ: ⁊ rõ huius eſt: qꝛ producẽs infinitũ de nichilo nõ põt ꝓducere: neqꝫ de ente creato infinitũ ⁊ eternuꝫ ꝓductuꝫ: ſed de ſe ipſo tãtuꝫ q̃ ĩfinit⁹ ⁊ eternus ẽ: oſtẽdit̃ ergo in eſſentia dei eſſe pr̃ ⁊ fili⁹: cũ ꝓducẽs ⁊ productuꝫ oporteat eſſe diſtĩte: ſicut agens ⁊ agibile: qꝛ ſi nõ eſſẽt diſtĩti ꝑſõaliť: ꝓduct⁹ eẽt ꝓductiu⁹: ⁊ pr̃ ꝓducẽs eẽt ꝓducibil' ⁊ fili⁹ ꝙ ẽ ĩpoſſibile ⁊ nõ ĩtelligibile. Habem⁹ ergo patrẽ ⁊ filiũ ĩ diuinis ⁊ ꝑ ꝯſequẽs ſpitũ ſanctũ: ⁊ hoc ꝑ viã amoris: quoniã pr̃ diligit filiũ ⁊ filius patrẽ ⁊ hoc infinite: qꝛ ĩ deo ẽ act⁹ ĩfinitus ⁊ illa dilectio ẽ ſubſtãcialis: eo qꝛ in deo nõ ẽ act⁹ accidẽtaľ: quoniã accidẽs nõ põt eſſe ĩfinitũ ꝑ ĩfinitã bõi. magnitudinẽ eternitatẽ ⁊c. ẽ ergo predict⁹ amor tertia ꝑſona a ꝑſõa patris ⁊ filij ꝓducta: ⁊ oẽs iſte tres ꝑſõe ſũt vn⁹ de⁹ ĩfinit⁹ hñs actuꝫ infinituꝫ vt ſupra probatuꝫ eſt. ¶ Ait fides poſito ꝙ ĩ deo ſit act⁹ infinitus: nec propter hoc ſeq̄t̃ ꝙ tu probes dſtĩctionẽ in diuinis: quoniã deus intelligit et ĩ intelligẽdo ſe ipm̃ infinite hẽt actũ infinitũ ⁊ intelligẽs intelltũ et ĩtelligere ſũt idẽ ꝑ eſſentiã et ſine multiplicatione ꝑſonarũ ⁊ hoc eſt intelligibile: ſꝫ q̃tũ ad me eſt credibilis p̄dicta diſticio quã tu dicꝫ.

¶ Ait intellect⁹ ꝯcedo ꝙ in deo pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpitus ſanct⁹ ſunt idẽ ꝑ eſſentiã: ⁊ rõ huius eſt qꝛ fili⁹ eſt de tota eſſentia patris ⁊ ſpirit⁹ ſanct⁹ eſt de tota eſſentia ãboꝝ: ſed act⁹ infinit⁹ dicit ĩfinire duob⁹ mõis: vꝫ. exiſtẽdo ⁊ agẽdo: exiſtẽdo ꝙ ꝓducẽs ſit exiſtẽs ĩfiniẽs de ſe ipſo cauſãs ĩfinitũ actũ ſe ipuꝫ ĩtelligẽs vt ſit itlľt⁹ ĩfite: ⁊ ꝑ talẽ modũ de⁹ ẽ exñs ĩtelligẽs ĩtellect⁹ ⁊ ĩtelli

(c) 2006 Ministerio de Cultura

gere: Deꝰ modꝰ ē diſtictiſe īfinitꝰ ⁊ ꝓductiue: vt actꝰ īfinitꝰ nō ſit ligatus finitꝰ ⁊ t̄minatꝰ: ſʒ abſolute īfiniēs ꝑſonaliter et ꝓductiue aliꝰ ī opacioē intrinſica nō eſſet īfinitus de ifini to neqʒ īfinire ab vtroqʒ: neqʒ bonꝰ īfinitꝰ de īfinita bonita- te: nec magnꝰ īfinitꝰ de magnitudine / īfinita et ſic de alijs a- tributis. Sicut īfinita ptās q̄ nō poſſet aliq̄d producere diſtī guēdo de eſſencia īfinita: et ſic nō hēret actū naſaliter īfitū q꞉ eſſet ligata: et tale ligamē ſciret diuīa ſapīa ꝙ eſſet malū et oc cioſuʒ ꝯtra bonū: et occioſitas ꝯtra agētiā bōitatis: odiū ꝯtra volūtatē cui rō et natura eſt hēre libertatē īfinitā in volēdo. ſ. ꝙ ipſa naturaliter ī ſe habeat īfinite et diſtīcte amatꝰ ꝺ amā- te: et amare de amāte et amato: vt ī ipſo hēant ſolatiū: et deꝰ hēat deū: et amās amatū et ambo habeant amare: et in ſimlʳ hēant īfinitā ꝯcordācīā diſtātes cū ipſa a ꝯtrarietate: et ſic de diuina v̄tute inq̄ eſſet viciū ſine diſticta accione: et ſic de diui- na v̄itate q̄ in eſſencia diuina ponit in vero / ꝙ v̄ificās ſit vnꝰ ⁊ v̄ificatꝰ aliꝰ: et alius amare v̄ificatū: et hoc ꝑ actuʒ īfinituʒ et ꝑ eſſentiā v̄itatis: vt diuinꝰ intellectꝰ aſertiue et v̄e poſſit nu merare et proprie cū proprijs numerꝭ vnū eſſe v̄ificātē gn̄ran teʒ: et aliū v̄ificatū gn̄atū de ſua v̄itate: aliuʒ v̄ificatuʒ et pro- ductū ꝑ amare: vt vere et aſertiue poſſet numerare plura: que non poſſet ſine diſtictione actꝰ ī diuinis: et ſine q̄ diſtincione et multiplicatione v̄itas nō poſſit cauſare ꝙ īfinitus non eēt v̄e: eo q꞉ eſſet infinibilʳ et ecōuerſo: et ſic ītellectꝰ diuinus eſſet ꝯfuſus in ipſa v̄itate et non clarus: et naſa v̄itatis variabilis et diſtīta et extra modū ītelligēdi v̄ificādi ꝙ ē īpoſſibile et īcer tuʒ ¶ Item ait ītellectꝰ ſine diſtintōe actus īfinitus et perſo nalis eſſet ī gloria dei confuſus ꝙ eſt impoſſibile: quoniā glo rioſus nō haberet glorioſum atqʒ gloriare: q̄ cauſaret ꝙ deus non haberet deū: nec deꝰ eſſet de deo: nec in deo eſſet deus at qʒ deus non eſſet cum deo: nec deus ſe haberet ad deū ratiōe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

finis. Et hoc ſciret diuinus intellectus cuꝫ pena ꝯtra gloriã: ⁊
odiret voluntas cũ triſticia: ⁊ ſic deficeret in đo ꝑfectio ⁊ ĩfin
ta glĩa: ⁊ veritas rõne ꝯfectuũ ſeu carentiũ ſupradictorũ: ⁊ qꝛ
omĩa iſta ſunt ĩpoſſibilia: relinq̄tᷣ ergo ꝙ actꝰ infinitꝰ diuinꝰ
ſic eſt eq̄liter ꝑ diſtictionē ꝑſonarꝫ: ſicut ꝑexiſtētiam rõne vni
tatis eſſentie ĩfinientis ĩfinibilis ⁊ ĩfinire: ⁊ quorũ libꝫ ĩ ſuo
ꝓprio numero eternaliter ꝑmanētium.

Alia prouatio intellectus ſilogiſtica.

AD huc volo tibi fides probare diuinã trinitatē: ſilogizã
do ⁊ declarãdo ſic. Ubicũqꝫ ſit naturalis eq̄litas omni
mode exiſtēdi ⁊ agendi: ē naturalis ⁊ eq̄lis oĩmode q̇es: ſed in
deo ē naturalis eq̄litas omimode exiſtēdi ⁊ agendi: ergo ĩdeo
eſt naturalis ⁊ eq̄lis oĩmode q̇es. Minor declaratᷣ ſic: đus q̇eſ
cit ꝑ exiſtere: eo qꝛ q̇eſcit: ergo eo qꝛ ē deꝰ agendo ꝓducit deũ: ⁊
ſic ē ĩdo eq̄lis q̇es exiſtēdo ⁊ agēdo: alioquĩ niſi deꝰ ꝓduceret
deũ: ĩ deo nõ eēt natᷣaliter ⁊ oĩmode eq̄lis q̇es exiſtēdi ⁊ agēdi
ꝙ ē ĩpoſſibile. Sequitᷣ ego ĩdeo btiſſima trinitas q̄ eſt ꝑ natu
ralē ⁊ eq̄lē oĩmode q̇etē exn̄do ⁊ agēdo: q̇eſtit ergo deꝰ pr̄ ĩ exiñ
do pater ⁊ in agēdo deuꝫ filiũ: ⁊ q̇eſcit deus filius in exiſtēdo
filius ⁊ non pater: ⁊ q̇eſcit ſpũs ſãctꝰ ĩ exiſtēdo ſpiratꝰ in ama
re patris ⁊ filij: q̄ q̇eſcũt ĩ ſpirãdo ſpiritum ſanctũ ꝑ amorē: e⁊
tiam q̇eſit ſpitusſanctꝰ in nõ exiſtēdo ꝓducēs: ſicut pater q̄ q̇e
ſcit in nõ exiſtēdo ꝓ ductꝰ. ¶ Dit fides ĩtellectui: hoc ꝙ tu di
cis non ꝑtinet ad te dicere ſed ad me ꝑtinet credere: ⁊ qꝛ intro
mitis te đ officio quod non eſt tibi datum: poſſes cadere in
erroreꝫ: ꝯſiderãdo ꝙ ſi pater ē deꝰ: ⁊ filius eſt deꝰ: ⁊ ſic de ſpitu
ſancto ⁊ vnus no eſt aliꝰ: videtᷣ tibi ꝙ eſſent tres dij. Et ſi dicꝫ
ꝙ oēs tres ꝑſone ſunt vnus deꝰ: videretᷣ tibi ꝙ deus eſſet ꝯpo⁊
ſitus ex ipſis: ⁊ ſi dicis ꝙ deus eſt pater: poſſes ꝯſiderare ꝙ pa
ter eſt ante filiũ: ⁊ ꝙ filius non ſit eternus: et ſi dicis ꝙ filiꝰ
eſt genitꝰ: poſſes ꝯſiderare ꝙ ĩ eſſentia đi ē corrupcio ſiue mã.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Etiam poſſes ꝯſiderare ꝙ eſſentia p̄ris eſſet diuiſibilis: ⁊ ſic de multis alijs in ꝯueniētibus inq̄bus poſſes cadere ꝑ errorē vnde propter hoc ꝯſulo tibi frater mi: ꝙ p̄dictas ꝯſideratiões dimitas ⁊ ꝑmitas me credere in diuinā trinitatē: quoniaꝫ ꝑ meuꝫ credere poſſes euitare: ⁊ te prolōgare ab erroribꝰ. ¶ Dixit intellectus nec ꝓpter hoc fides poſſes me deducere ī timorēꝫ: quoniā in adiutorio diuini intellectꝰ ſpem hēo: eo q̄ pro ipſo laboro: ⁊ ab ipſo habeo hoc vnuꝫ bonū ꝙ habeo. Et ad timorē tui ſic reſpondeo: quoniā dicis ꝙ poſſem ꝯſiderare tres deos male dicis: eo q̄ ītelligo ꝙ deus q̄ eſt de tota eſſentia dei non poteſt eſſe alius dn̄s: cū eſſentia dei ſit indiuiſibilis indiuiſa: ⁊ deus ſine eſſentia indiuiſibili eſſe non poteſt. Et q̄ dicis ꝙ videt̄ mihi ꝙ deꝰ eſſet ꝯpoſitus non eſt verū: quoniā cōpoſitō nō poſſet fieri niſi de pluribus eſſentijs finitis: etiam productꝰ ſimplex de ſimplicitate nō poteſt eſſe degenere ꝯpoſitionis. Et q̄ dicis ꝙ poſſem ꝯſiderare ꝙ pater eſſet ante filiū nō ē verū: quoniā inteligēdo ꝙ ꝓductū eternū ſit ꝺ eſſētia producētꝭ eterni nō poſſū ītelligere ꝙ ipſe ſit degn̄e tp̄orꝭ atq̄ poſterioritatis: ⁊ q̄ dicis ꝙ poſſem ꝯſiderare ꝙ in eſſentia dei ſit corruptio ſiue materia: q̄ filius: male dicis. Qm̄ filius genitus eſt formaliter de forma patrꝭ ⁊ ſimpl'r: ⁊ corruptio nō pōt fieri ſine trāſmutatione materie de vna forma in aliā. Et q̄ dicis ꝙ poſſeꝫ ꝯſiderare ꝙ eſſētia p̄ris eſſet diuiſibilis nō ē v̄um: eo q̄ ꝯſidero intelligendo ꝙ ſicut eſt īpoſſibile ꝙ eſſētia infinita ꝑ īmenſitatē: ſic ſit diuiſibilis ſicut eſſentia finita tēporificabilis ⁊ ſic de alijs: poſſes me reph̄ēdere. Et ideo tu male facis: eo q̄ es ꝯtra me ⁊ ꝯtra meā vltimam beatitudinem ⁊ meū vltimū fineꝫ: ⁊ putas ne ꝙ timeaꝫ laborem atq̄ periculuꝫ ad honorādū deū ⁊ ſeruiēdū diuino intellectui dn̄o meo q̄ me creauit ad ſe intelligendum. ¶ Ha fides ait intellectus ſoror mea: ⁊ quare es ꝯtra illam columpnam in qua es ſuſten

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tata: ⁊ ſi contingeret ꝙ tu caderes in dubitationē ſiue in erro
rem: qualis creatura eſſet illa q̄ ſine me iuuare te poſſet.

Arguit intellectus.

Illa bonitas naturalis q̄ eſt īfinita ⁊ eterna: eſt natura
lis rō bono infinito eterno ꝙ producat bonum īfinitū ⁊
⁊ eternum: ſed diuina bōitas eſt hmōi: ergo eſt ratio deo ꝙ pro
ducat naturaliter bonū infinitum ⁊ eternum. Uocamus aūt
producentem patrē: productum filiū: ⁊ ſpiritum ſanctum ab
vtroqꝫ ſpiratum: ⁊ ſic ſequitur de neceſſitate beatiſſima trini-
tas. ¶ Dixit fides non valet rō tua: quoniā deus producit bo-
num infinitum ⁊ eternuꝫ intelligere: ⁊ eſt porducens intelli-
gens ⁊ productus intelligibilis/ſine aliq̄ diſtintiōe ⁊ multi-
plicatione perſonarum. ¶ Ait intellectus dictum eſt ꝙ bōi-
tas eſt naturalis ratio infinita ⁊ eterna ⁊c. ꝙ nō eſſet niſi diſtī
cio perſonarum eſſet in productione: ratio huius eſt: qꝛ infi
nitus actus dicit plus in productione exiſtendi ⁊ diſtinguēdi
ꝙ exiſtendi tantum: quoniā maius eſt exiſtere bonum ⁊ age-
re/bonum ſeu producere diſtinguendo: qꝛ mulltiplicatio per
ſonaꝝ: ꝙ ſine diſtitione ⁊ mltiplicatiōe: ⁊ ſic rō mea ſtat ⁊ tua
nō pōt eſtare. Itē ſi eſſet/ſicut tu dicis natura diuine bonitatꝫ
magis ⁊c. non eēt ꝑmanēs ab eterno neqꝫ in eternū ſed varia-
bilis ⁊ mutabilis: eo qꝛ naturās trāſmutaret ſe in naturatuꝫ:
⁊ ꝯuerſo ⁊ ſic ꝺ naťare: ⁊ eternitas non poſſet ſuficere ad ꝑma
nētiā propoꝛtū numeroꝝ eoruꝫ qꝺ eſſet malū ꝯtra bonuꝫ par-
uuꝫ ꝯtra magnum/mutabile ⁊ mobile: ꝯtra in mobile ⁊ ī mu
tabile/ī naturale ꝯtra naťale/ impoſſibile ꝯtra poſſibile ⁊ ſic
de aliïs. Et omnia iſta ſeq̄rent̄ ſi naturās eſſet mutabilis in na
turatū ⁊ ecōuerſo: eo qꝛ bonificās ⁊c. non eſſet naturaliter a
gens: nec bonificatꝰ ⁊c. naturalit̄ paciens: nec bonificare vt
actus: ⁊ ſic naťa diuina non hēret radiceꝫ atqꝫ fundamētū īqº
poſſet ſe ſuſtētare hoc qꝺ ē: ⁊ qꝛ oīa iſta ſunt ī poſſibilia. oſtēdit̄

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ergo q2 naturās eſt ꝑmanens in ſuo proprio numero ⁊ hoc pſonaliter diſtiguēdo: ⁊ ſic de nafato: lȝ ſint idē ꝑ eſſentiā nature diuine q2 infinita ⁊ eterna ꝯſiſtit.

Probat argumentis intellectus.

OMne ens diſtat magis a non ente ī exiſtēdo eſſe ⁊ in producendo eſſe ꝙ in exiſtēdo eſſe ⁊ non producēdo: ſed deus diſtat magis a nō ente ꝙ alid ens: ergo ē eſſe ⁊ producit eſſe .ſ. pſonale ergo eſt trinitas. ¶ Ait fides ſm tuaȝ poſitioneȝ plus diſtaret deus a nō eſſe: ſi mile ꝑtes īfinitas ꝺ duceret in eſſe. Dixit intellectus rō tua nō valet: q2 diuina vnitas q̄ infinita eſt reqrit ſolā vnā ꝓprietatē pſ̄nalē infinitaȝ: ⁊ ſic de vna propria filiatione īfinita ⁊ ſpiratione paſſiua īfinita: ⁊ ſi eſſent plures paternitates ⁊c. non eſſent de gr̄e īfinitatꝫ vnitatis: ⁊ vna paternitas nō ſuficeret in tota eſſentia infinita ꝙ eſt impoſſibile: ⁊ ſic de filiatione ⁊ ſpiratiōe. ¶ Ait intellectꝰ omne ens diſtat magꝫ ꝯtrarietate cū ꝯcordātia quā ſine ꝯcordātia: ⁊ ſic de eq̄litate cū q̄ magis diſtat ab in eq̄litate: ⁊ q2 deꝰ diſtat magis ab in eq̄litate ꝙ aliud ens: reliquiꝛ ergo ꝙ in deo eſt ꝯcordantia ⁊ eq̄litas ⁊ ꝑ ꝯſeqēs pluralitas pſonarū: cū ꝯcordācia ⁊ eq̄litas ſine plr̄alitete eſſe nō poſſ̄t. ¶ Dixit fides: ſm te magꝫ diſtaret deꝰ a cōtrarietate: ſi in ſe ipō haberet mille perſonas ꝯcordātes quā tres tantū. ¶ Ait ītellectꝰ rō tua nō valet: vt ſignificatū eſt in capitulo ſupra dictū. Itē ait intellectus omne illud per qꝺ ens eſt magis difinibile eſt neceſſe: ſed omne ens ē magꝫ difinibile ꝑ ſuū actū qͦ eēntialē ⁊ nafalē quā ſine ipſo: ⁊ deꝰ ē ens: ergo deꝰ ē difinibilis ꝑ ſuū actū qͦ eēntialē ⁊ nafalē: dicēdo ſic deꝰ ē ens deificās vn̄ ſeqꝛ ꝙ ī deitate ē deificās deificabile / ⁊ deificare. ¶ Dixit fides ꝑ hoc ꝙ tu dicis ſeqreꝛ: ꝙ in deo eſſet materia erq̄ ꝓduceretꝛ deꝰ. Ait ītellectꝰ nō valet: qm̄ dꝰ ē forma īfinita ⁊ ſic diſtat īfinite a mā: ſua ꝑtās q̄ ē īfita reſpōdit: ꝙ īfinitꝰ pōt de īfinito īfinitū ꝑ formā īfinitā ſine mā.

Argnit intellectus.

(c).2006 Ministerio de Cultura

OMnis natura q̄ eſt ī ſubiecto natali: ē rō ei ꝙ producat naturatuꝫ ſine qua rōne natura non eēt in ſuo gn̄e: ⁊ qꝛ ī deo ē nata: ergo deus ſe hēt ꝑ ſuā natam ad natandū natatū. ¶ Dixit fides: ſm̄ hoc ꝙ tu dicꝫ ſequit᷑ ꝙ ſpūſſanct⁹ q̄ de⁹ ē ⁊ a pr̄e product⁹ ē: eſſet fili⁹ naturat⁹. ¶ Ait ītellect⁹ nō valet: quoniā ſpirituſſanct⁹ eſt natura ꝑ eſſētiaꝫ amoris: ⁊ ē ſpirat⁹ a pr̄e ⁊ filio ꝑ amorē. Ait iterū intellectus: nullum ens īfinituꝫ eſt ligatū atqꝫ impeditū: ſꝫ de⁹ ē ens infinituꝫ: ergo deus non eſt ligat⁹ neqꝫ impedit⁹ ꝙ eſſet: ſi non poſſet producere īfinitū de infinito ⁊ eternū de eterno. ergo ⁊c. ¶ Dixit fides nō tenet rō: qm̄ lꝫ deus poſſit infinitum de īfinito producere: poſſem credere ꝙ nō vult ꝓducere īfinitū de infinito: cū ſua volūtas ſit libera: ⁊ nō habeat ſupra ſe cauſā. ¶ Ait intellect⁹ non valet quoniā in deo ſua volūtas ⁊ poteſtas ⁊ ſic d̄ alijs atributis ꝯuertūtur: ⁊ ideo q̄dq̄d de⁹ pōt in ſe: ſua volūtas vult ꝙ ipemet cauſet ſe ad volēdum vt habeat vnū magnū actū volēdi: ſicut diuina poteſtas poſſendi. Ait iterū intellect⁹ ōi enti īfinito ꝯuenit magis infinire q̄ finire: ſed dō ꝯuenit finire ſeu d̄terminare creaturas: ergo mlͭto magis ad euꝫ ꝑtinet īfinire in ſe ꝑſonas diuinas. ¶ Ait fides: ſi ſecūduꝫ hoc ꝙ tu dicꝫ ad deum ꝑtinet infinire eo qꝛ eſt infinitus: ergo ꝑtinet ad eum ꝙ infiniat infinitas creatas. ¶ Ait ītellectus nō valet: qm̄ licet ad deuꝫ pertineat infinire infinitas creaturas quo ad ſe creature tamē non ſunt capaces īfinitatis: ſic videlicet ꝙ poſſint infinitum recipere: cum infinitas non ſit de genere creaturarum.

Probat iterum intellectus.

NUllū ens eſſe poteſt ſine modo exiſtēdi ⁊ agēdi: dūs eſt ens: ergo habet modū exiſtendi ⁊ agendi: ergo trinitas Ait fides nō valet: qꝛ ſpituſſāct⁹ ē ens nō hꝫ modū ꝓducendi ꝑs. Dixit ītellect⁹ nō valet: tua obiectio lꝫ ſpūſſāct⁹ nō ꝓducat deū ꝑ modū ꝓducēdi deū: eo qꝛ ꝓduct⁹ eſt. Ait iteꝝ ītellect⁹ oē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ens habẽs aliquid infinite ⁊ eterne differt a re habita: ſet deꝰ
eſt ens habens aliquid infinite ⁊ eterne: ergo deus differt ab
hoc ꝙ habet infinite ⁊ eterne: ergo in deo eſt pluralitas ſine q̃
nõ põt habere ĩ ſe hoc ꝙ habet: cũ hr̃e ſit dictio ſignificãs ha
bẽtem ⁊ habitũ. ¶ Dixit fides non valet: quoniã deus habet
intelligere: ⁊ non eſt differens ab ipſo. Ait intellectus non te
net ratio tua quo ad ꝑſonas: etiã ſi dicis ꝙ valet quo ad eſen
tiam male dicis: qꝛ deꝰ ⁊ ſuũ intelligere non differũt ꝑ eſen-
tiã. ¶ Dixit iterũ intellectꝰ: oẽ ens naturale habet q̃re forma-
le naturale ꝑ qđ eſt hoc ꝙ eſt: ⁊ ꝑ qđ ſe habet ad quare finale.
ſed deꝰ ẽ ens naturale: ergo habet q̃re naturale formale ⁊ fina
le ⁊ ꝑ ꝯſequẽs trinitatẽ. ¶ Ait fides: ꝑ hoc qđ tu dicꝫ videret
ꝙ deꝰ haberet q̃re ꝯpoſitũ ſicut hõ qui eſt proter hoc ꝙ ſuuꝫ
q̃re eſt cõpoſituꝫ de aĩa ⁊ de corpore: ⁊ ſua q̃es eſt in fine in quo
ipſe nõ eſt: videlicet ĩ multiplicare ſuã ſpecieꝫ. ¶ Ait itellectꝰ
nõ valet: eo qꝛ exẽplũ eq̃le nõ eſt: qm̃ exẽplificans exẽplificatũ
nõ ſunt eiuſdẽ generꝫ. Ait iterũ intellectus: nulla magnitudo
eſt infinita niſi ambiat infĩtũ exiſtere ⁊ infinituꝫ ꝓducere: ſet
diuina magnitudo / eſt huiꝰmõi / ergo ⁊c̃. ¶ Ait fides: diuina
magnitudo / ambit infinitũ intelligere ſiue amare. Ait intel
lectꝰ verũ eſt: ⁊ ꝑ conſequẽs habet ĩfitũ magnificare: ꝙ eſt ſic
de genere magnitudinis: ſicut infinitũ amare de genere infi-
niti amoris. ¶ Dixit iteruꝫ intellectus: deus eſt ens non indi
gens extra ſe aliquo: ſet ſi in deo non eſt trinitas: ipſe eſt indi
gens aliquo extra ſe vt poſſit agere bonum ratione ſue boni-
tatis vt non ſit occioſus: ⁊ qꝛ talis indigentia eſt impoſſibilis
ergo ⁊c̃. ¶ Ait fides non valet: qꝛ deus agit de ſua bonitate ĩ-
tra ſe bonificando ſuum intelligere ⁊ amare. ¶ Dixit intellec
tus verũ dicis: ⁊ ideo agit intelligendo ⁊ diligendo ſuũ boni
care ĩfinire eternare ⁊c̃. ꝙ eſſet ĩpoſſibile ſine ꝓducĩoẽ ĩ dis.

Proponit iterum intellectus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Omne principiũ naturaliter infinitum ⁊ eternũ ꝓducit principiatũ nãlr̃ infinitum ⁊ eternũ: ſet de⁹ eſt hmõi: ergo ⁊c. maior ſic eſt euidẽs: qꝛ de natura ꝑncipij ẽ ꝑncipiare ⁊ maxĩe ď principio nãlr̃ ĩfinito ⁊ eterno. Minorẽ ſic ďclaro qꝛ ſi de⁹ nõ eẽt nãlr̃ ꝑncipiatũ ĩfinituz ⁊ eternũ: eẽt tm̃ principiũ effectiue finito ⁊ in tp̃e: ꝙ eſt cõtra ſuã ĩfinitaz naturaz principij ſue magne bõitatꝫ infinitatis ⁊c. Uocam⁹ aũt ꝑncipiantẽ vnã ꝑſonã: ⁊ principiatũ aliã: ⁊ rõ hui⁹ eſt: qꝛ de natura ꝑncipij ẽ ꝙ ꝓ principiãs nõ ſit ſuũ principiatũ: nec ecõuerſo. ¶ Dixit fides nõ valet: qm̃ in eẽtia dei de⁹ ẽ ĩtelligens ⁊ eſt intellect⁹ ſine alica diſtintione intelligẽtis ⁊ intellcti. ¶ Ait intellect⁹ concedo tibi quo ad eſſentiã: nõ quo ad naťaz pricipij q̃ naťa nõ poſſet eſſe hoc qꝺ eſt: ſi pricipiãs eſſet ſuũ pricipiatuz ⁊ ecõuerſo. ¶ Dixit intellect⁹ iteruz: legiť ĩ euãgelio beati iohãnis in pricipio erat v̓buz: ⁊ v̓bũ erat apꝺ deũ ⁊c. Et ideo qꝛ dicit ĩ pricipio: dicit ꝙ pricipiatũ ẽ ĩ pricipiãte pricipiatũ ⁊ pricipians eſt in pricipiato pricipiãs: ⁊ qꝛ dicit apꝺ deũ: dicit ꝙ pricipatũ eſt in principiãte in eterno ⁊ de eterno: qm̃ ĩ eternitate nõ eſt dare tẽpus ¶ Ait fides non tenet: qm̃ deus in eterno ⁊ ab eterno intellexit ſe ipſuz: ſine diſticione p̃dicta ¶ Dixit intellect⁹ obiectio tua iam ſupra ſoluta eſt: quoniã intelligere importat eſſentiã ⁊ etiã ꝑſonas: ſꝫꝺ rõne principij nõ importat niſi ꝑſonas. ¶ Ait intellect⁹ iteruz: oẽ illud ꝑ ꝙ veritas ſacre pagine eſt magis expoſita ⁊ declarata eſt neceſſaria: ſed ꝑ trĩtatẽ ꝑſonarũ eſt hmõi: vt dr̃ in geneſi faciam⁹ hominez ad ymaginẽ ⁊ ſĩlitudinez nr̃am: ergo ⁊c. Maior ſic ꝓbať qꝛ diuina v̓itas cũ maiori ſignificatione ſe õſtendit nõ cũ minori: minorẽ ſic declaro: eo qꝛ dicit faciamus: ⁊ dicit nr̃am: ⁊ hõ eſt trin⁹ ⁊ vnus: trinus qꝛ hẽt aĩaz ⁊ corpus ⁊ coniunctionez eoꝛuz: ⁊ eſt vnus ꝑ eſſentiã. ¶ Dixit fides nõ valet: quoniã modus loquẽdi eſt de ꝑſona comuni: ꝙ locať in plurali. Ait ĩtellectus oiectio tua iam eſt ſoluta: ꝑ maiorẽ ꝓpoſitionẽ iſti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

argumēti.

Probat intellectus.

Omnis potētia cognoſcit ꝑ actū ⁊ actus ꝑ obiectū: ſed intellectus diuin⁹ eſt pater intelligēs: ⁊ filius ītellect⁹: ⁊ ītelligere ē actus: ⁊ tu fides hoc credis: ⁊ ideo arguo ſic. Om̄e illud ꝑ qd in deo potētia actus ⁊ obiectum ſunt magis oſtēſiua ⁊ clara: eſt neceſſariuȝ: ſed ꝑ diuinam trinitatē eſt hm̄oi: ergo ⁊c. maior ꝑ ſe patet minorē ſic declaro: de⁹ pater obiectādo ſe ꝑmodum ītelligēdi intelligit ꝙ pōt tantū de ſe q̄tū ipſe eſt: ⁊ ſic ꝓducit filiū vt habeat vnuȝ magnū actuȝ q̄tuȝ ipſe ē: ⁊ ꝙ ambo habeāt vnuȝ magnuȝ actuȝ ſicut eſt eſſentia ipſoꝝ ſpirādo ſpituȝ ſanctū. ¶ Ait fides nō valet: quoniā indeo potentia obiectum ⁊ actus idē ſunt per eſſentiā ſine diſtintione ¶ Dixit intellect⁹ concedo tibi ſine diſtintiōe eſſentie: ſed nō ꝑſonaꝝ: ſine qua maior huius argumēti/non eſſet neceſſaria ⁊ eſſet neceſſaria ꝙ eſt contradicio q̄ eſtare non poteſt. Ait intellect⁹ iterū: nulla eternitas eſt īfinita ī bonitate magnitudīe poteſtate ſine ꝓprio ⁊ quoeēciali neceſſario ⁊ naťali eternante eternato ⁊ eternare: ſed dei eternitas eſt infinita in bonitate magnitudīe poteſtate: ergo ī diuīa eternitate ſunt pricipiare ⁊ ꝓprie eſſentiales ⁊c. eternans eternatū ⁊ eternare quos ťnitatē vocam⁹. Dixit fides nō valet: eo qꝛ eternans eternatū eternare ſunt ideȝ per eſſentiā ſine diſtintione: ſed tu reſpectu modi intelligendi patris in deo deſtintionem inter eternās eternatū ⁊ eternare: ꝑ quā poſitionē ī deo non multiplicas neq; adis aliquid. ¶ Ait intellectus concedo tibi ꝙ ꝑ eſſentiam ſunt idem. ſed eternare intelligiť dupliciter .ſ. eſſentialiter ⁊ perſonaliter: eſſencialiter ſicut tu dicis ꝑſonaliter vt ꝑ maiorē iſti⁹ ſilogiſmi ſignificatū eſt: qm̄ ſine ꝓducione ⁊ diſtītiōe eēt falſa. ¶ Poſitio ītľlect⁹: nľla pōtas ē īfinita rō alicui bōitati niſi ſit ei rō ꝙ ipa bōitas poſſit exiſtere īfita ꝑ exiſtētiā ⁊ agētiā: ſed dīa poteſtas ē infinita rō ſue bōitati ꝙ poſſit eſſe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

īfinita ꝑ exiſtātiā ⁊ agētiam: ergo diuina eſſentia eſt infinita agentia ⁊ illā trinitatē vocamus. ¶ Ait fides non tenet: quoniaꝫ illa infinita agencia eſt ꝑ intilligere ⁊ amare tātuꝫ: q̄ ſūt bona ꝑ bonitatē ⁊c. ſine diſtincione ī diuinis ¶ Dixit intellectus ratio mea valet: ⁊ tua non: quoniā diuina bonitas ſic eſt infinita ꝑ poteſtatē quo ad exiſtere ⁊ aggere: ſicut diuinus intellectus ⁊ diuina volūtas: ⁊ ſic bonitas habet ita ꝓpriū bonificare quo ad ſe: ſicut intellectus intelligere ⁊ voluntas amare quo ad ſe: alioquī finis bonitatis eſſet quo ad bonū intelligere ⁊ amare: ⁊ non quo ad ſuuꝫ bonificare ꝙ eſt īpoſſibile. ¶ Ait intellectus iterum nulla volūtas eſt infinita in diligendo niſi diligat in ſua eſſentia infinitos actus ſue bonitatis infinitatis eternitatis poteſtatis ⁊c. Set diuina volūtas eſt infinita in diligendo: ego diligit in ſua eſſentia infinitos actus ſue bonitatis magnitudinis ⁊c. illos aūt infinitos actus trinitatē vocamus. ¶ Dixit fides nō valet: qm̄ diuina voluntas diligit infinite qꝺ ſuuꝫ amare ſit infinite bonus magnus ⁊c. ꝑ actū bonitatis magnitudinis ⁊c. Mirabile eſt ait īntellectus: quare fides varias mediuꝫ ita frequēter nūquid iſta materia eſt de ſofiſmatibꝰ: abſit: ⁊ neſcis tu: qꝺ diuina bonitas eſt ita infinita in īteilligendo actuū aliarum dignitatum ſicut ſuuꝫ actuꝫ quoniā ſi non diligeret iam eſſet finita in diligendo: eo q꞉ diligeret bonitatē ꝓpter amare ⁊ non bonitatē propter bonificare: ⁊ ſic de alijs ꝙ eſt impoſſibile: de cetero. ſi habes veras rationes ⁊ neceſſarias dicas: q꞉ veritas non q̄rit angulos: nec ego vado ꝑ ambaies ſicut tu: ¶ Voluit intellectus īcipere aliā rationē: ſet mota fuit fides ad irā dicēs: vade vias tuas ſemꝑ vis me tenere in diſputatione de trinitate non facies. Sed tranſeamus ad incarnationē.

Sequitur de incarnatione.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sequitur de in carnatione.

DIxit intellectus ꝓbatū eſt ꝙ deꝰ eſt trinus ⁊ vnus: ⁊ qꝛ eſt vnus ⁊ trinꝰ: ad ꝓbandū ſuā ī carnationē arguo ſic. De illo ꝙ magꝭ eſt ſimile deo ī vnitate ⁊ trinitate eſt neceſſarium. Sed chriſtus eſt huiuſmodi: ergo xp̄s ē neceſſarius. Maiorem declaro ſic: qꝛ omne illud qđ eſt magis ſimile diuīe vnitati ⁊ trinitati: eſt magꝭ a diuina ſapiēcia ſcibile ⁊ a diuina voluntate amabile ⁊ etiā a diuīa bonitate bōificabile ⁊ a diuina magnitudīe. ⁊c. qꝛ tale ſimile ē necaſſariū alioq̄n diuina ſapiētia volūtas bonitas ⁊ magnitudo ⁊c. atributa eſſent contra hoc qđ eſt diuīe bonitati ⁊ trinitati magis ſimile ꝙ eſt īpoſſibile ⁊c. probatio minoris qꝛ in ip̄o ſunt tres nature. ſ. diuīa ⁊ humana q̄ ē duplex vȝ. corporalis ⁊ ſp̄ualis: ⁊ iſte tres ꝯſtituunt vnū xp̄m deum ⁊ hoīeȝ. ¶ Ait fides non valet: qꝛ hoc ꝙ diuina volūtas potuiſſet nolle nō ē neceſſariū: ſȝ diuīa volūtas potuiſſet nolle īcarnatiōem: ergo īcarnatio non eſt neceſſaria ſed eſt contingens: eo qui diuina voluntas voluit ip̄aȝ eſſe: ⁊ talis ꝯtingētia ꝑtinet ad me ꝑ credulitatē: ⁊ non ad te ꝑ demoſtrationē. ¶ Ait ītellctus rō mea ſtat ⁊ nō tua: q̄m ſcibilitas ⁊ bōificabilitas ⁊ magnificabilitas ⁊c: maioꝛꝭ ſil̄itudinis diuine bonitatꝭ ⁊ et̄nitatis cauſāt īcarnationem ⁊ diuina volūtas cāt ſe ip̄aȝ ad volendū eſſe hoc ꝙ eſt magis ſil̄e diuine trinitati ⁊ vnitati: etiā ad hoc ꝑ qđ ip̄a ⁊ alie dignitates poſſent hr̄e maiores ⁊ nobiliores actus īcreaturis q̄ effectus earū ſunt.

Probat iterū intellectus.

OMnes diuine dignitates veniūt ad creturas cū īfinitis actibus: eo quia tantūmodo eaꝝ eſt īfinire: ſed qꝛ creature ſunt finite non ſūt capaces ad capiēdū īfinitas paſſiōes: vnde ſeq̄t ꝙ deus agat in aliquo intanto ꝙ magis agere non poſſit cū ſuis dignitatibꝰ: vt ſue dignitates q̄eſcāt extra ī illo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

maiori agere: ꝛ ꝙ qui es q̄ eſt extra reſpondeat ad q̄etẽ in tra q̄ eſt ꝑ trinitatẽ diuinā: ſed hoc eſt ꝑ incarnationẽ: quoniā de⁹ non poteſt magis exaltare creaturā in bonitate ꝛ magnitudine ꝛc̄. ſicut facere ipſum deū: ꝛ ꝯiungere diuinā naturā cuꝫ humana: diuinā bonitatẽ cum hūana: diuinā magnitudineꝫ cum hūana ꝛc̄. oſtẽditur ergo incarnatio eſſe neceſſe. Dixit fides rō tua nō militat q꞉ ſi eēt ſicut tu dicis: deus aſumeret tot hūanitates quot homīes ſunt: vt ageret cū ſuis dignitatib⁹ in creatura intanto ꝙ attingere poſſet: ſed hoc nō facit: q̄re rō tua non ꝯcludit q° ad te ſed q° ad me. ¶ Ait ītellectus rō mea ꝯcludit: quoniā ſi de⁹ aſumeret plures humanitates non eſſet vnus chriſtus ſed plures: ꝛ vnus derogaret ab oībus alijs: eo q꞉ non ſuficeret vnus chriſtus eſſe finis totius vniuerſi: atq꞉ filius dei eſſet plures ꝑſone ꝙ eſt impoſſibile: ꝛ ꝯtra ordīationeꝫ ꝛ proportionẽ tocius vniuerſi: ꝛ etiā eſſent plures populi ꝛ q̄libet ſub ſuo deo: ſuo c̄atore: ꝛ redẽptore ꝙ eſt impoſſibile

¶ Dixit intellectus iterū oē illud ꝙ poſſit eſſe magis gn̄ale eſt neceſſariuꝫ: ꝛ rō hui⁹ eſt q꞉ congnicio fit a gn̄aliori ad ꝑticulare: ſed incarnatio eſt huiuſmodi: ergo incarnacio ē neceſſaria Minorẽ declaro ſic: q꞉ in hoc ꝙ de⁹ eſt homo ꝛ hō eſt deus eficitur magis. comūe: ꝙ poſſet eſſe q꞉ homo comūis ē: ꝑ gn̄aleꝫ dei bonitatẽ ꝛ humanitatẽ ꝯiunctas ꝛ ſic de alijs exiſtẽtibus ī ſumo gradu gn̄elitatis. ¶ Ait fides nō valet q꞉ ſcđꝫ hoc ꝙ tu dicis: perſona patris ꝛ ſic de perſona ſpiritus ſancti eſſet incarnata vt chriſtus eſſet magis generalis. ¶ Dicit intellectus nō tenet: quoniā multa inconueniẽtia ſequerentur ſi pater ꝛ ſpiritus ſanctus eſſent īcarnati: quoniaꝫ eadẽ perſona eſſent mlte ꝑſone: ꝛ pater eſſet filius: ꝛ pater ꝛ ſpiritus ſanct⁹ eſſet filius: ſufficit ergo ꝙ ſic vnus homo: vna ꝑſona ꝑ incarnationẽ ſicut incelo ꝛ multo magis in quo ſuficit vnus ſol: ꝛ in inferioribus vnus ignis: vna q̄litas ꝛc̄.

Arguit iterum intellectus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

QUoniã inter creatorẽ ⁊ creaturas non eſt dare medium ſequit̃ neceſſario ꝙ hoc ꝑ qḋ creator eſſe poſſet magis intime in creatura ⁊ creatura in ipſo ſit neceſſariuꝫ:ſed hoc eſt per incarnacionẽ:ergo ĩcarnatio eſt neceſſaria. Maiorẽ declaro ſic:qm̃ ſi hoc ꝑ qḋ creator poſſet eſſe magꝫ intĩe increatura ⁊ ecõuerſo nõ eẽt neceſſariũ:eẽt dare aliqḋ mdiũ qḋ repugnaret illi maiori intimitati bone magne ⁊c. ꝙ eſt ĩpoſſibile ergo ⁊c. ¶ Minorẽ declaro ſic:ſi deus eſt incarnatus:ita ĩtime eſt in ſua creatura ⁊ ꝯuerſo:ꝙ ipſa creatura eſt homo: ⁊ hõ eſt deꝰ: ⁊ ſic duplicit̃ eſt in intimitate ĩ altiori gradu ꝙ̃ eẽ poſſit: primo vero eſt effectiue ſicut agẽs q̃ eſt in effectu ſuo ⁊ hoc ſimpliciter. Secũdario natalit̃:qm̃ ꝑ illã hũanitatẽ quã aſũpſit ꝑticipat natalit̃ cũ effectu ſuo ⁊ cũ toto vniuerſo: ⁊ rõ huius ẽ qr hõ natalit̃ ꝑticipat cuꝫ oĩbus entibꝰ creatis. ¶ Dixit fides rõ tua nõ ꝯcludit:qr ſi ꝯcluderet ſeq̃ret̃ ꝙ dꝰ eẽt oẽs cãte ⁊ oẽs cãte eẽnt ipſe: ꝙ eẽt ꝯtra ordinẽ totiꝰ vniuerſi: ⁊ etiã deꝰ ḋrogaret̃ ⁊ a ſuo honore priuaret̃. ¶ Dixit intellectus obiectio tua iam eſt ſupra ſoluta:etiã deus non poteſt eſſe in cãtura nec creatura ĩ ipſo niſi cum maiori exaltacione vnius creature: exiſtentis finis omniũ entiũ creatoruꝫ:propter quã maiorẽ exaltacionẽ eſſet proportionata ⁊ diſpoſita ad deificationeꝫ et incarnationem. ¶ Dixit iterum intellectus:omne illud inſtrumentũ cum quo deus magis poſſit de ſe ipſo increatura et ḋ creatura in ſe ipſo eſt neſſarium:ſed hoc eſt per incarnationeꝫ ergo incarnatio eſt neceſſaria. Maiorem declaro ſic:niſi eſſet neceſſarium iſtud inſtrumentum cum quo deus poſſit magꝫ de ſe ipſo in creatura ⁊ ḋ creatura in ſe ipſo: priuatio huius ĩſtrumenti eſſet cauſa ꝙ diuina poteſtas que eſt infinita poſſet eſſe ligata:eo ꝙ non poſſet hoc bonum magnum durans ⁊c. perficere de deo increatura ⁊ de creatura in deo:et quia diuina poteſtas non poteſt ligari ergo ⁊c. Minorem ſic declaro:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝙ deus nō pōt plus de ſe ipſo ī creatura ⁊ ecōuerſo ꝙ facere ſe creaturā ⁊ creaturā facere deū. ¶ Dixit fides non valet: qꝛ ſcdm te diuina volūtas eſſet cauſata ⁊ neceſſitata ad volēdum ī carnatōnē ⁊ nō poſſet ipſā nolle: vnde ſequeref ꝙ amitteret ſuam libertatē ⁊ eſſet ſubdita: ⁊ populus chꝛianus nō haberet ei grates de in carnatione: ⁊ qꝛ omnia iſta ſunt impoſſibilia ratio tua nō ꝯcludit. ¶ Dixit intellectus ad ſimilitudinē huius obiectionis eſt ſoluta alia ſupius: ⁊ qꝛ dicis ꝙ diuina volūtas eſſet ligata neceſſitata: dico ꝙ ipſa neceſſitat ſeipſā cuꝫ ſua bonitate magnitudine ⁊c. diligēdo īcarnationē: vt diuia poteſtas non ſit ligata ⁊ diuina bonitas magnitudo ⁊c. ſint magis difuſiue ī effectum: ⁊ ab effectu magis recolibilis diligibilis intelligibilis ⁊ laudabilis ⁊ amabilis.

Pꝛobat intellectus argumentis.

OMne illud ꝑ qꝺ diuina ſapiētia ⁊ diuina voluntas magis ſe poſſent qͦeq̄re in eſſe ſubiecti creati ē neceſſarium ſed hoc eſt per in carnationeꝫ: ergo in carnatio eſt neceſſaria Maioꝛem declaro ſic: ī pꝛincipio qn̄ deus voluit creare mundum diuina voluntas voluit creare ipſum pꝛopter maioꝛem finē: ⁊ diuina ſapientia q̄ eſt inmenſa inſciēdo intellexit illū maioꝛē finē: ⁊ ſic ipſe maioꝛ finis fuit volitus ⁊ intellectꝰ eq̄liter vt ſapientia ⁊ volūtas eq̄liter ꝑticiparēt in eodem fine: ⁊ hoc fuit neceſſe ratione maioꝛis ꝯcoꝛdantie earuꝫ .ſ. bonitatꝭ magni. ⁊c. Minoꝛē declaro ſic: quoniam deus eſt incarnatꝰ eſt creatio mundi exaltata in maioꝛi fine quā eſſe poſſit: videlicet ꝙ mundus ſit creatus vt deus feſicet ſe hominē ⁊ homo eſſet deus: maioꝛ finis a deo non eſt intelligibilis nec poſſibilis atqꝫ anobis recolibilis nec amabilis. ¶ Dixit fides ratio tua non pꝛocedit: quoniā ſi hoc eſſet neceſſariū ꝑ qꝺ diuinꝰ intellectus ⁊ diuina voluntas magis qͦeq̄rent ſe in creatis: q̄d q̄d deus intelligeret ī creaturis diligeret diuina volūtas: de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intelligit in creaturis peccata: ſet diã voluntas nõ diligit peccata ſed odit. ¶ Ait intellectus ꝙ tu dicis nõ ſeqꝛ: eo qꝛ voluntas diligit: cū diuina ſapiã ĩtelligat oĩa bona ꝛ mala vt ſuũ ĩtelligere non ſit terminatū: ꝛ ſic quoqꝫ ſeqꝛ act⁹ voluntatis cũ actu intellectus ꝛ cū actu bonitatis. magitudinis ꝛc. Dixit ĩtellect⁹ oẽ illud per qḋ diũ iudiciū magis poſſet remunerare iuſtos ĩ paradiſo ẽ neceſſarium: ſed hoc ẽ ꝑ ĩ carnationẽ: ergo deum ĩ carnatũ ẽ neceſſariū. Maiorẽ de claro ſic: de⁹ eſt iuſt⁹ cũ maiori magnitudĩe: diẽ bõitatis: magnitudĩs: eternitatis poteſtatꝫ ꝛc. ꝛ nõ cũ minori cũ ſua iuſticia ſit ĩfinita ꝛ ſic ḋ ſua magnitudĩe: bonitate ꝛc. vnde ſeqꝛ ꝙ maius iudicium inter deũ ꝛ hõĩẽ ẽ neceſſariũ: eo qꝛ diijs neceſſitat ipm cũ ſuis dignitatib⁹. Minorẽ declaro ſic: qꝛ de⁹ incarnat⁹ cū corpore ſuo glorificabit corꝑa ſanctorum in patria ꝑ viſū: auditũ: ꝛ tactum: ꝛ corp⁹ illud erit inſtrumẽtū diuinũ remunerationis ſẽſualiũ ſãctorũ: ſine q° ĩſtrumẽto de⁹ nõ poſſet remũerare corpora ſanctoꝝ per ſenſũ: q̃ ſuſtinuerũt ĩ hoc ſeculo famẽ: ſitĩ: ꝛ mltas miſerias ꝓpter deũ: ꝛ rõ hui⁹ eſt: qꝛ deus eſt in viſibil' in audibilis: ꝛ in tãgibilis. ¶ Ait fides rõ tua non valet: quoniā ſi valeret miſericordia dei non ꝑualeret in hac vita: vt iudiciũ dei eſſet in maiori gradu puniẽdi oẽs pctõres ꝛ non parceret eis aliqd. ¶ Dixit ĩtellect⁹ rõ mea ad huc ſtat: ꝛ nõ propter hoc ꝙ tu dicis ſeqtur ꝑuacio ḋi miſericordie: cum iuſticia ꝛ miſericodia ſint idē ĩ deo: ꝛ deus q̃ liber eſt ad placitũ agit de ſua iuſticia ꝛ ſua miſericordia puniendi ꝛ ꝑceni.

Corroborat intellectus ſuã rationẽ.

OMne illud per qḋ dus eſt magis difinibilis: vt cauſa eſt neceſſarium: ſed hoc eſt per incanationē: ergo deum incarnatũ eſt neceſſariũ. Maior eſt euidens ſic: quoniā de⁹ eſt cauſa cũ maiori magnitudine bonitatis magnitudinis ꝛc. nõ ꝛ cũ minori: vt prima cauſa non ſit deffectiua eo qꝛ minori

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tas ſemꝑ implicat imꝑfectionē. Minorez ꝓbo ſic:qm̄ ꝑpter
hoc qꝛ deꝰ eſt incarnatꝰ:eſt totū vniuerſū exaltatū: exiſtēs illa
benigniſſima hūana natura ꝙ deꝰ aſſumpſit pars realis na-
turalis ⁊ quoeſſencialis tocius vniuerſi: ⁊ ſic qn̄to magis eſt
vniuerſū exaltatū ⁊ cauſatum in maiori nobilitate bonitate
magnitudine ⁊c.tanto deus eſt cauſa in alciori gradu. ¶ Ait
fides rō tua non procedit:eo qꝛ inſtantiā hēt in hoc ꝙ dn̄s ab
eterno non creauit mūdū:eo qꝛ nouus eſt:⁊ creauiſſet ab eter
no ſi eſſet ꝟum hoc qḋ tu dicis: vt deus eſſet cauſa ab eterno ⁊
mundus creatus. ¶ Dixit intellectus ꝙ ſua rō ſtabat ſine ca-
lūniacione:vt dinina poteſtas q̄ ē infinita poſſet ꝑficere ꝙ dꝰ
eſſet cauſa in ſuo gradu ſine derogatione ſue eternitatis ⁊ or-
dinatiōe tociꝰ vniuerſi:q̄ derogatio eēt ſi eēnt pl'res et̄nitates
⁊ alia vita īpoſſibilis:⁊ ḋ tali materia loq̄mur ī tertia ⁊ ī q̄rta
ꝑte huiꝰ libri dn̄o concedēte. ¶ Ait ītellectꝰ oē illud per qḋ hō
poſſet magis deum intelligere ⁊ ī ipō magis credere eſt adeo
ordinabile:ſed hoc eſt ꝑ incarnationē: ergo deū ī carnatuz eſt
neceſſarium. Maiorē de claro ſic:quoniā deꝰ ē ītelligibilis cū
maiori bono ⁊ magno ⁊c. intelligere:nō autem cū minori: ē
ordinabile ab eo ꝙ faciat ſe ītelligere cum maiori magnitudi
ne: ītelligibilitatis ⁊ ꝑ ꝯn̄s cū maiori credibilitate: ⁊ maior
credibilitas es tu fides: eo qꝛ magis es dificilis ꝙ alia vt per
te patet. Minorem ſic oſtēdo: maior intelligibilitas ꝙ hō poſ
ſet habere ſiue maior fides: eſt ītelligere ſiue credere ꝙ deus
ſit vnus ⁊ trinus ⁊ homo paſſus ⁊ hmōi. ¶ Ait fides poſitio
tua ligat me:quoniā ſi dico ꝯtra te dico cōtra me:ſed dico con
tra īteligibilitatē ꝙ dicis:quoniā deus nō ordinat ipſam in
via in maiori gradu ſed in minori:eo qꝛ intelligis deuz ꝑ ſpe-
ciem:ſed ſi ſine enigmate in via ipſum intelligiſſes ꝟum dixi
ſes:ſed hoc non facis ⁊ ſic ratio tua nō procedit. ¶ Dixit intel
lectus non eſt intelligendum ꝙ dicā deum intelligere in hoc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mundo abſque enigmate eſſe poſſibile: ſed de illa intelligibilitate que magis eſt inuia poſſibilis dico: ⁊ ſic patet ꝑ hoc ꝙ dicis qđ tue rõnes ſunt debiles ⁊ ꝙ vadis per ambaias. ¶ Ait intellectꝰ oē illud ꝑ ꝙ hõ eſt magis diſpoſitꝰ ad habēdū alias virtutes ⁊ ad euitandū vicia eſt adeo diſponibile ⁊ ordinabile ⁊ a ſua voluntate amabile: ſed hoc eſt ꝑ incarnationē: ꝯcluditur ergo ꝙ incarnacio ē neceſſaria. Maior patet: ex eo qꝛ dꝰ eſt v̓tus: ⁊ diligit v̓tutes ⁊ odit vicia hominū. Minor declarat̃ ſic qꝛ deus eſt incarnatꝰ: ⁊ ꝓ redemptione hominū paſſꝰ ⁊ ſpes exaltata: ⁊ deſperatio ab homine prolongata: ⁊ ſic d' iuſticia ⁊ iniuria: ⁊ de prudentia ⁊ in prudētia ⁊c. ¶ Dubitauit fides ad reprehendendum intellectū: vt nõ diceret cõtra ſpē ſororē ſuā ⁊ etiā ꝯtra alias virtutes: cū fides ſic ſtabat voluit intellectus incipere aliam ratioem. Ait fides ⁊ quid eſt hoc: tota die veles me tenere in tuis prolixis verbis: tranſeamus ad creationem mundi: quia ſatis patet ꝙ tu dicis verum de īcarnatione.

Sequitur de creatione mundi.

Ait intelletus omne illud per quod deus poteſt eſſe ſine mundo eſt neceſſarium: ſed incepcio mundi ſiue nouitas eſt huiuſmodi: ergo inceptio mundi ſiue nouitas eſt neceſſaria. Maior eſt euidens: quia ſi deus non poterat eſſe ſine mundo: mundus videretur cauſa dei ꝙ non eſt verum: ſed potius ⁊ econuerſo. Minorem declaro ſic: quia ſi mundus non potuiſet eſſe nouus: deus non potuiſſet eſſe ſine ipſo: ſed hoc eſt falſū ⁊ impoſſibile: ergo mundus fuit nouus ⁊ in ceptus. ¶ Ait fides concedo maiorem: ⁊ ad minorem dico ꝑ interemptionē: ⁊ tu ꝓuas qꝛ ſi mundus nõ potuiſſet eſſe nouus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

deus nō potuiſet eſſe ſine mundo: dico ꝙ falſuꝫ ē: quniaꝫ ſi uoluiſet potuiſet cū hēat poteſtatē īfinitā: ſed noluit vt nō caderet ī ipſo do nouitas ſiue ꝑmutatio: eo qꝛ īcipiet facere ꝙ nō fecerat de ducēdo mūdū a nō eſſe in eſſe. ¶ Dixit intellect⁹ fides tu cōtradicis in dictꝫ tuis: dicendo ꝙ potuiſet ſi voluiſet: ſed dicis voluit vt nō caderet in ipo mutacio: ſic mutacio ligauit ſuā poteſtatē īfinitā ⁊ ſic potuit ⁊ nō potuit ꝙ eſt impoſſibile ⁊ ꝯtradicio. ¶ Ait intellect⁹ oē illud ꝑ qd deus pōt magꝫ agere in ſuo effectu eſt neceſſariū: ſed deus pōt magis agere ī ſuo effectu ſi deducat ipꝫ a nō eſſe ī eſſe q̄re mundū eſſe nouuꝫ eſt neceſſariuꝫ: maioꝛ ē euidēs. Minoꝛ pꝛobatur ſic: qꝛ oē paſciens duplici paſſione patit̄: plus q̄ ſi peſciebat̄ altera illarum tātuꝫ: ſed ſi mūd⁹ eſt nouus patit̄ duplici paſſione: videlicet: qꝛ eſt de duct⁹ a nō eſſe in eſſe: ⁊ qꝛ ī ipſo aliq̄ ſuarū ꝑciū gn̄antur ex alijs ſuis ꝑtibus ſuſceſiue. ¶ Dixit fides tu dicꝫ ꝯtra te ipſum: quoniā ſi mund⁹ ē etern⁹: de⁹ ageret magis in ipſo q̄ ſi ſit nou⁹: quoniā accio eterna maioꝛ eſt q̄ noua. etiā ſi mundus eſt nou⁹ fuit ab eterno de ipſo occioſus: eo qꝛ non deducebat ipſuꝫ de potētia in actuꝫ. ¶ Ait ītellect⁹ maioꝛ eſt oꝑatio intēſiua q̄ extēſiua ratione maioꝛis bonitatis ⁊c. ſed ſi mundus ē etern⁹: oꝑatio dei ī ipſo eſt extēſa ꝑ motuꝫ celi ⁊ gn̄atiōis ⁊ coꝛruptionis ⁊ nō ꝯſeq̄tur finis nec vtilitas: eo qꝛ nō poteſt eē alia vita hominū: quoniā tota materia mūdi nō ſufficeret coꝛꝑib⁹ hōinuꝫ gn̄atis ab eterno ⁊ ī eternū: etiā q̄libet hō poſt moꝛtē ſuam non duraret: ſed ſi mund⁹ eſt nou⁹: hō poteſt durare ī eternuꝫ ⁊ hoc materia ſuficiēte coꝛpoꝛibus hōinuꝫ poſt reſurrectionē q̄ pꝛobabim⁹: ⁊ ſic rō tua nō valet: ⁊ qn̄ dicis ꝙ deus fuit occioſus ⁊c. nō dicis v̄uꝫ: qm̄ mūd⁹ āte ꝙ fuiſet non erat in deo ī potētia: quoniā nulla foꝛma poteſt exiſtere in potentia ſine ſubiecto materiali: qd ſubiectum nō eſt in deo.

Intellectus ꝓbat cratione mūdi neceſſariaꝫ.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Omne illud ꝑ qd̄ eē diuine eternitet magis diſtat ab eē temporis eſt neceſſariuz: ſed creatio in tp̄re eſt huiuſmodi: ergo creatio eſt in tēpore neceſſaria. Maior ſic oſtendit: qm̄ ſi eſſentia diuine bonitatis cuz ſua īfinitate diſtat ab eſſentia magnitudinis mundi q̄ finita eſt ⁊ ſic d̄ alijs: ſic eſſentia eternitatis dei q̄ infinita eſt; diſtat ab eſſentia dei mūdi q̄ finita ē Minorē ſic probo eſſentia eternitatis dei eſt in mutabilis ī mobilis in diuiſibilis: ſed eſſentia tp̄ris ē mutabilis mobilis ⁊ diuiſibilis: ergo creatio in tp̄re ē neceſſaria. ¶ Fides ait nō militat: quoniā de⁹ hēret poteſtatē infinitā cum q̄ pōt diſtare a tempore: licet tempus ſic ab et̄no ad talem poteſtatē: tēpus non poteſt reſiſtere. Dixit ītellectus nō valet: quoniā ſicut bonitas mundi reſiſtit ꝙ nō poteſt eſſe īfinita: et magnitudo ꝙ nō poteſt eē īfinita: ſic duratio mūdi reſiſtit ꝙ nō pōt eē et̄na.

Alia probatio intellectus.

Omne illud ꝑ qd̄ ē impoſſibile ꝙ ꝓpter creatiōē mūdi nullum ſeq̄tur inꝯueniens in deo eſt oſtenſibile: ſed hoc eſt ꝑfectio eſſe: ergo creatō mūdi ē neceſſaria: maior ꝑ ſe pz. Minor probat̄ ſic: q2 ſi nō eſſet ꝑfectio eſſe: nulla ſeq̄ret̄ exꝑientia nec certitudo nobis ¶ Ait fides non valet: q2 ſi mundus non eſſet ab eterno: deus eſſet ꝓncipium ſine ꝓncipiabili ⁊ ſua bōitas nō eſſet ratio ei ꝙ ageret bonū ī effectu ab etreno ⁊ ſic de magnitudine ⁊c̄. ꝙ eſt impoſſibile: vnde ſeq̄tur ꝙ non eſt neceſſariū ꝙ mundus ſit ꝓ̄cipiatus de nouo. ¶ Ait intellect⁹ ꝙ duplex eſt ꝓ̄cipiū. ſ. nat̄ale ⁊ ꝯtingēs: naturale ſicut de⁹ pater principiās deū filiū ⁊ tale principiuz eſt ab eterno: ꝯtingens ſicut mundus q̄ eſt principiatus ꝑ ꝯtingenciam: q2 ſi deus voluiſſet non principiauiſſet ipſum: ⁊ ſic de bonitate ⁊ magnitudine: q̄ ſunt duplices ſilicet naturalis ⁊ ꝑ contingētiā: naturalis ſicut bonitas diuina ex q̄ de⁹ pater producit bonuz filiuz ab eterno: eo q2 ipſa eſt ei rō ꝙ naturalit̄ agat bonum ⁊ de ta-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

li bonitate de⁹ non poteſt eſſe occioſus: ⁊ q² bonitas q̄ eſt per contigētiam nō eſt deo naturalis: nō propter hoc de⁹ eſt occioſus ſi non agat ab eterno: ⁊ ſic ratio tua non valet.

Iterum probat intellectus.

OMne illud per q̄d de⁹ magis precedit mudū eſt neceſſariuz: ſed hoc eſt ꝑ creationem: ergo creatio mundi eſt neceſſaria. Maiorem probo ſic: q² deus precedit mundū per ſuaz bonitatem infinitā neceſſario: cum bonitas mūdi ꝑ q̄ntitatez ſit finita ⁊ ſic de magnitudine eternitate ⁊c̄. Minor declarat̄ ſic: quoniā ſi mundus eſſet ab eterno deus nō precederet eternitatem mundi cū ſua eternitate ſicut cū ſua bonitate magnitudine vt ſupra dictum eſt: ⁊ ſic non precederet ipſum ſimpliciter: ſed ſecundū q̄d ꝙ eſt impoſſibile ⁊c̄. ¶ Ait fides non ſequit̄: eo q² diuina eternitas precedit durationē mūdi q° ad bonitatē ⁊ nobilitatē: ſicut cauſa precedit ſuum effetū. ¶ Ait intellect⁹ etiā ī duratione p̄cedit diuina eternitas durationē mūdi: vt preceſſio ſit circl'aris ⁊ ſc̄dз q̄d ſit cōſumatū: ⁊ ſic tua rō non procedit. ¶ Dixit ītellectus īterū: oē illud ꝑ q̄d de⁹ magis diſtat vt non ſit cauſa pecādi eſt neceſſariū: ſed hoc eſt ꝑ creationē: ergo mūdi creatio eſt neceſſaria. Maior patet ſic: eo q² deus eſt infinite bonus magn⁹ potēs virtuoſus ⁊c̄: ⁊ pctm̄ eſt malū ⁊ vicioſuz deffectiuū ⁊ in dignū ꝙ habeat eſſe ꝑ ſe atq; in ſubiecto. Minorē oſtendo ſic: q² ſi mūd⁹ eſſet etern⁹: hō non erit creat⁹ ex nihilo: ⁊ ſic non haberet naturā peccandi cū peccatum nichil ſit: ſed cōſtat ꝙ peccat: ergo ꝑ libertatē ſibi adeo atributaz ⁊ ſic deus eſſet cauſa peccati. ¶ Ait fides non tenet quoniā deus dat libertatē homini vt poſſit facere bonuz aut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

peccatum libere: ⁊ quia homo libere peccat: deus non eſt cauſa peccandi. ¶ Dixit intellectus ꝙ adducta ratio ſtat in hoc ꝙ deus daret inſtrumentum .ſ. liberam libertatē ſi mund⁹ eſſet ab eterno: ſed ſi mundus ē nouus non: quoniam deus dat libertatē homini vt agat bonum ⁊ non vt agat maluꝫ: ſed qꝛ homo eſt de nihilo propter illud nihil habet libertateꝫ ad faciendū pctm̄ qđ eſt nihil.

Procedit intellectus.

Omne illud ꝑ qđ deus magis poſſet a nihilare mūdum eſt neceſſariū: ſꝫ hoc ē ꝑ creationē: ergo creatio mūdi eſt neceſſaria. Maiorē ꝺmoſtro ſic: ꝺus habet infinitā poteſtatē ſingulariter ⁊ ꝑ cōſequēs ſingularē eternitatē vt ſua poteſtas ⁊ eternitas in infinitate hēat ſingularitatē: ſed ſi mundus eſt ab eterno eternitas dei nō haberet ſingularitatē: eo qꝛ eſſet eternitas mūdi: nec diuina poteſtas poſſet anihilare mundū: quoniā ſicut mund⁹ nō haberet naturā pꝛincipiandi nec naturā anihilādi. Minoꝛ patet ſic: quoniā ſi mund⁹ eſt nouus habet naturā pꝛincipiādi paſſiue: ſicut naturā ad nihilādi. ¶ Dixit fides nō concludit: quoniā in deo poteſtas ⁊ volūtas ſunt idem numero: vnde ſequit̄ ꝙ ſi diuina volūtas velet ꝙ mund⁹ a nihilaretur: diuina poteſtas cū ſit idem cū voluutate poſſet ipſuꝫ anihilare: quoniam effectus ſue cauſe non poſſet repugnare.
¶ Ait intellect⁹ ratio tua non pꝛocedit: quoniam non attenditur de repugnatione quo ad diuinā poteſtatem: ſed de repugnatione quo ad mundi eternitateꝫ: eo quia haberet cuꝫ quo repugnaret in hoc quod non haberet naturale pꝛincipiuꝫ neqꝫ difinire.

In pꝛobat intellectus eternitatem mundi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

SI mundus eſſet eternus ꝑ ſuam poteſtatem poſſet eſſe eternus: ſed per ſuam poeſtatem nõ poteſt eſſe eternus vt probabo quia mundus non eſt eternus: maior eſt euidens. Minor probatur ſic nam poteſttas mundi per ſe ipam eſt finita: eo qꝛ habet ꝯtrarietatē finitã ⁊ ſubiectũ finitũ: ⁊ ſic mũdus non põt eſſe eternus: qꝛ ſi poſſet eē etern⁹ põt eſſe infinit⁹ a poteſtate finita ꝙ eſt ĩpoſſibile: ergo ⁊c. ¶ Ait fides non valet: quoniaꝫ diuina põtas eſt ĩfinita: ⁊ cũ ſua ĩfinitate ⁊ põte mũdi finita: põt cauſare mundũ ab eterno. ¶ Dixit ĩtellect⁹ falſuꝫ eſt qꝛ tu ĩplicas ꝙ de⁹ poſſit de finito ⁊ ĩfinito mundũ cõponere ꝙ ē impoſſibile. Ait iterũ ĩtelect⁹ ſi mund⁹ eēt eternus de⁹ cauſaret ipſum eternum ĩ eternitate dĩa: ſed do⁹ nõ põt hoc facere vt probabo: ergo mũd⁹ nõ eſt etern⁹. Probatio minoris qꝛ ſi de⁹ potuiſſet cauſare eťnitatē mũdi cũ etrnitate dĩa ⁊ ĩ eternitate dĩa: potuiſſet cauſare bõitatē: magnitudinē: põtatē: mũdi ⁊ ſic ꝺ aliĳs ĩfinite: cũ ſua ⁊ ĩ ſua bonitate: magnitudine: põtate: infinita ⁊ ſic ꝺ aliĳs: ſed hoc eſt falſũ ⁊ ĩpoſſibile: eo qꝛ ꝑtes mundi nõ ſunt capaces ad hoc; ergo mũd⁹ nõ põt eē etern⁹. ¶ Dixit fides nõ ſeqᷓ: qꝛ in deo põtas ⁊ volũtas ſunt ideꝫ numero: ⁊ qm̃ deus cum ſua volũtate potuiſſet vele mundũ eſſe ab eterno: ⁊ cũ ſua põte potuiſſet ꝑfeciſſe mundũ ab eterno. ¶ Ait ĩtellectus rõ tua non ꝓcedit: quoniã dĩa voluntas non poſſet velle ꝙ mund⁹ eēt ab eteno: ſciēs diuina ſapientia ꝙ nõ põt eſſe ab eterno: ſic cũ eternitate dĩa: ſicut ſua bonitas nõ potuit eſſe infinita cuꝫ bonitate dei ĩfinita: ſciens ſapientia dei ꝙ partes mũdi non ſunt capaces ꝙ ſint ĩfinite

Probat intellectus mundũ eſſe creatum.

PRobatum eſt ꝙ deus eſt incarnatus: ⁊ ꝙ mũd⁹ non poſſit eſſe eternus: probo per diuinam incarnationē ⁊ arguo ſicut. Omne illud per qꝺ mũd⁹

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſt magis diſpoſitus ⁊ proporcionatus: ꝙ deus ſit incarnat⁹ eſt neceſſariuȝ: ſed iſta neceſſitas non eſſet: ſi mũdus eſſet eternus vt probabo q̄re mundus non eſt eternus. Maiorē ſic d̄claro: ſi mundus fuit eternus nunꝙ fuit prim⁹ hō nec erit vltimus: qm̄ ſemꝑ fuit ⁊ erit gn̄o ⁊ corruptio hominum ꝙ ē impoſſibile: vt probatum eſt in capitulo de incarnatione: etiaȝ non eſſet generalis reſurrectio hominũ quā oportet eſſe vt ꝓbabimus: neqȝ chriſtus eſſet reparator atqȝ glorificator: etiā neqȝ natus in medio tēporis mundi: ꝙ medium eſt ſibi magꝭ ꝓporciōatũ ꝙ extremitas rōne ſue nobilitatꝭ ⁊ v̄tutis medij: ⁊ ſic diuina ſapiētia bonitas ⁊c. eſſent deffectiue ⁊ fallibiles: eo ꝙ non ordinauiſſent neqȝ diſpoſuiſſent mũduȝ ad diuinā incarnationē: ⁊ qꝛ omnia iſta ſunt impoſſibilia: concludit̄ ꝙ mundus non eſt eternus. Minor ſic probat̄: qꝛ ſi mũdus eſſet eternus incarnatio dei non fuiſſet neceſſaria ad reparandum mũdum: qꝛ non fuiſſet peccatũ in primis parētibus: ⁊ ſic huius diſpoſitio mũdi ad ĩcarnationē nō eſſet neceſſaria ⁊c.

¶ Voluit fides redarguere ĩtellectui ⁊ qꝛ erat faſtidita rōne nimie prolixitatis diſputationis dixit iſta v̄ba. Miror de te ĩtellectus eo qꝛ conaris probare hoc ꝙ eſt impoſſibile: quoniā eo ꝙ diuina voluntas non habet ſupra ſe aliq̄d qđ poſſit ipſā cauſare atqȝ neceſſitare ad volendum mũdum eſſe nouuȝ: nō poſſes demoſtrare mundũ eſſe nouum: ⁊ ſic de hoc qđ eſt impoſſibile vis implicare poſſibile vnde propter hoc de iſta materia tecum non curo amplius diſputare. ¶ Ait intellectus qꝛ dicis ꝙ diuina voluntas non habet cauſam ſupra ſe q° ad aliā eſſentiaȝ a ſua diſtinctaȝ v̄ũ dicis: ſed q° ad ſuas ſorores. videlicet dignitates diuinas dicis falſum quoniam ſicut homo bonus iuſt⁹ ⁊ verus: cũ ſua bonitate iuſticia ⁊ v̄itate cauſat ſuam voluntatē ad volēdum bonũ iuſtum ⁊ verũ iuditiuȝ: ſic ⁊ multo magis deus cum dignitatibus cauſat ſuā volũta-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tē ad volendū mundū eſſe nouum: q̄re multo magis miroꝛ q̄ tu. Quia dic; q̄ volo īplicare q̄ hoc q̄ ē īpoſſibile: ſit poſſibile ⁊ q̄d ē hoc: d̄ te loquoꝛ ego cū aīali bruto: qn̄ loquoꝛ tecū: q̄ nō habes memoriā ymo oīmode es obſtīata: et nō recolis ꝓbaciones neceſſarias: q̄s tu reſiſtere nō pōs:

De vltima pte q̄ eſt de reſurrectione.

VOluit intellectus procedere ad ꝓbanduz reſurrectionē hominuz et dixit fidei: fides ſoroꝛ vis q̄ in iſta diſputōne ꝓcedam⁹ ꝑ ſilogiſmos raymundi vna: q̄ aplicem⁹ ipos ad iſtā diſputationē d̄ reſurretione: q̄ erit iter me ⁊ te: ¶ Ait fides: placet mihi: quoniā prouabo tibi q̄ illi ſill'i non ſunt neceſſari. Et ego dixit intellectus ſuſtinebo ipos eſſe neceſſarios: ſ; ante q̄ procedamus videamus q̄ eſt neceſſitas probatiōis. Ait fides placet. Dixit intellect⁹: neceſſitas probationis eſt duplex vt in ſilogiſmis p̄dictis figuratū eſt: prima eſt ꝑ ligamē ⁊ naturā q̄ ē iter ſubiectū: ſicut ſi diceret: ſi hō eſt: aīal eſt. Secūda eſt duobus mōis. videlicet ꝑ cauſam ⁊ effectum: ſicut ſi ſol ē: dies eſt: ſi dies eſt ſol eſt: ꝑ cauſaz ſe ipſaz cauſantē: ſicut hō bon⁹ q̄ cauſat ſe ipſum ad agēdū bonū cuz ſua bonitate: ⁊ magn⁹ ad agēdū magnum cum ſua magnitudine: ⁊ ſic d̄ alijs: ꝑ iſtos tres modos op; nos diſputare: placet mihi ait fides.

De diſputatiōe ſilogiſtica intellectus.

AD primū ſilogiſmū dico ſic: dīa bonitas cū ſua magnitudīe ē dīe bonitati rō q̄ diligat bonū magnū iudiciuz dei: ſ; ſi diuina volūtas diligit bonū ⁊ magnū iudiciū dei: iudiciuz eſt neceſſarium: ergo erit bonū ⁊ magnuz iudiciuz hominū q̄ in hac vita fuerūt cū aīa ⁊ coꝛpoꝛe: ſiue boni ſiue mali ⁊ ſic erit reſurrectio gn̄alis hōinū. ¶ Ait fides nō valet: qm̄ iter diuinā volūtatē ⁊ iudiciū hominū nō ē ligamē nec natā cum ſin plres eēntie ⁊ ho: qd̄ eſt inferi⁹ nō poſſet cauſare hoc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝙ eſt ſupius. ¶ Dixit intellectus rō mea valet: eo qꝛ diuina voluntas cauſat ſeipſaʒ cū magnitudie ſue bōitatꝭ q̄ ē ei rō vt diligat magnū ꝛ bonū iudiciū hōinū: qḋ bōū ꝛ magnū ē vt ꝑ ſe pʒ. Ait intellectꝰ iterū: oē iudiciuʒ eſt magis magnū ī hōine ꝙ ī aliq̄ ꝑte hōinis: ſed iudiciū dei erit magnū: ergo erit ī toto homine ꝛ nō ſoluʒ in ꝑte hōinis. ¶ Dixit fides nō tenet: qꝛ effectus nō cauſat cauſaʒ: ſed ſi iudiciū eēt neceſſariuʒ vt eēt m̄gnū vt tu dicꝭ: iudiciū eēt cauſa iudicātꝭ ꝙ ē īpoſſibile. ¶ Ait ītellectꝰ ratio mea valet: eo qꝛ cauſa cauſat ſe ipſa cū ſua magnitudine: vt cū ipa h̄eat magnum actum vidēdi: ꝛ non ſic ſicut tu dicis. ¶ Dixit iterū intellectus oē iudicium ꝙ ē magnum ꝑ magnitudineʒ infinitam ē durabile ꝑ durōnē infinitā: ſed iudiciuʒ dei ē magnum ꝑ magnitudinē infinitā: ergo eſt durabile ꝑ duratione ī ifinitā ꝛ ſic erit gn̄alis reſurrectio. ¶ Ait fides nō valet: q̄m iudiciū hōinuʒ nō debet eſſe infinitū neqʒ ꝑ ꝯſequēs ſēpiternū: q̄m vſus quē habuerūt hōines ī agēdo bonū ꝛ malū nō fuit cū magnitudīe īfita: ſʒ cū fita ꝛ ī tp̄e. ¶ Ait ītellectꝰ v̄uʒ dicꝭ qͦ ad vſuʒ: ſʒ vſꝰ bōus fuit ad ꝟuiēdū magnitudī īfinite: ꝛ vſꝰ malꝰ ꝯtra ipſuʒ: ꝛ ideo deꝰ rōne ſue magnitudinis īfinite cauſat ſe ad iudicādū hōineſ imꝑpetuū: vt ſua iuſticia nō ſit occioſa.

Procedit intellectꝰ.

Illud ſubiectum inqͦ deꝰ pōt plꝰ iudicare ē neceſſariū: ſʒ ī toto hōine pōt deꝰ plꝰ iudicare ꝙ ī ꝑte eiꝰ: ergo hō reſucitabiꝛ vt ſit ſubiectū illiꝰ magni iudicij. ¶ Dixit fides: nō ꝓpē hoc reſurrectio eſt neceſſaria: q̄m hō pctōꝛ pecat cū coꝛꝑe ext̄ſiue et cū aīa ī tēſiue: ꝛ ſic dici pōt de hōine iuſto q̄ agit bonuʒ cū coꝛꝑe extēſiue ꝛ cū aīa ī tenſiue: vn̄ cuʒ dō ꝑtineat iudiciū ī tenſiue ꝛ nō extēſiue rōne ſue ſīplicitatꝭ: ſignatū ē reſurrectionē hōinuʒ nō eē n̄ſſariā. ¶ Ait ītellectus: oīs cauſa magis ambit ſuuʒ effectū ſi cauſat ipʒ in tenſiue ꝛ extēſiue ꝙ ī tēſiue tm̄: ꝛ ſic rō tua nō ꝓcedit. Dixit iteꝝ ītellectꝰ: oīs hō ē aſcia di ſcibilꝭ iuſtꝰ vlꝭ ī iuſtꝰ: ſʒ oīs hō ſcibilis aſcientia dei iuſtꝰ vel

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſniuſtus eſt iudicabilis: ergo homo iudicabit ꝛ ſic fiet reſur-
rectio. ¶ Ait fides verũ eſt ꝙ hõ eſt ſcibilis: ſi ẽ iuſtus vel ĩ iu
ſtus ꝑ animaꝫ ꝛ non per corpus: q̃re in anima eſt iudicabilis
ꝛ non ĩ corpore. ¶ Dixit intellectus hõ eſt totuꝫ ꝛ aĩa ꝛ corpꝰ
ſunt ꝑtes eius: ꝛ hõ cauſat ſe ipꝫ ad agẽdũ cũ ſua aĩa ꝛ cuꝫ ſuo
corpore ꝛ nõ cũ aĩa ſine corpore: quare totus eſt iudicabilis.
¶ Iterũ ait ĩtellectꝰ: omne illud cũ quo deꝰ põt acere mag-
nũ iuditiũ reſpectu iuſticie ẽ neceſſariũ: ſꝫ deus poteſt facere
magnuꝫ iuditium cum homine ꝙ ſine homine: ergo diuina
voluntas diligit reſurrectionẽ hominũ. ¶ Dixit fides: deus
habet poſtetatẽ ĩfinitã ꝛ infinitũ nõ indiget finito: quare nõ
indiget ipſo ad faciendũ magnuꝫ iuditiũ: ꝛ ſic rõ tua non va-
let. ¶ Ait intellectus nulla cauſa poteſt eſſe ſine effectu: ꝛ lꝫ
deus habeat poteſtatẽ infinitã non poſſet ſe facere cauſam iu
dicandi ſine iudicato: eo qꝛ cauſa ꝛ effectus relatiue ſe ha-
bent: ꝛ ſic ratio tua nulla eſt ¶ Iterum ait intelletus: omnis
virtus ꝛ omne viciuꝫ quanto maius ſubiectum habẽt: tanto
magis iudicari poſſunt ſed virtutes ꝛ vicia maius ſubiectuꝫ
habent per hominẽ quam ſine homine: ergo homo eſt a deo
iudicabilis in eterno iudicio: vt diuina iuſticia eterne iudica-
re poſſit ¶ Ait fides nõ valet: qꝛ homo et iuditiũ non ſic ſe ha
bent ſicut homo ꝛ animal: ꝛ iuditiũ ei pertinet ꝑ contingẽtiã
ꝛ qꝛ diuina volũtas habet libertatẽ ad iuditiũ faciendũq° ad
partẽ ſicut q° ad totũ reſurrecto non eſt neceſſaria. ¶ Dixit in-
tellectus: ĩ deo voluntas magnitudo ꝛ iuſticia ſunt idẽ nũero
: ꝛ ideo volũtas cauſat ſe ad magnũ iuditiũ cuꝫ magnitudĩe
libere: nõ ad paruũ cum paruitate cũ paruitas nõ ſit de ratio
ne diuine bonitatis ꝛ iuſticie: ꝛ ſic ratio tua non procedit.

Arguit intellectus

OMne illud ꝙ in via facit bonũ aut maluꝫ eſt iudicabile
ſed homo vere in via facit bonuꝫ aut malũ: ergo homo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per veram iuſtitiã dei vere eſt iudicabilis. Dixit fides tu ve-
rum dicis: ⁊ ideo de⁹ iudicat aïam ad aliud ſeculum ⁊ corp⁹
ad iſtud: ⁊ ſic non ſequit̃ ꝙ reſurrctio ſit neceſſaria. ¶ Ait itel
lectus fides ego ⁊ tu non ſumus in tali diſputatione ꝙ vada-
mus ꝑ fallacias vel deuiationes: qm̄ veritas non q̃rit angu-
los: ſ3 tu facis fallatiã diuiſionis: quoniã mortuo homine cor
pus non eſt capax ad recipiendum iudicium ꝑ meritum aut
ſine merito: eo q2 eſt inſenſibile. ¶ Ait intellectus iterum: oē
illud ꝑ qđ homo ratione boni eſt magis diſpoſitus ad glo-
riam ⁊ ratione mali ad penam eſt neceſſarium: ſed ꝑ reſurrec-
tionem homo eſt magis diſpoſitus ad huiuſmodi: ergo reſur
rectio erit de neceſſitate. ¶ Ait fides falſum eſt: quoniã ſupo-
ſito ꝙ homo reſurexiſet beatus eſſet impeditus a viſione dei
ꝑ corpus: ⁊ in iuſt⁹ ĩ ignẽ inferni ⁊ ſuũ corpus non eſſet ꝑma
nẽs. ¶ Dixit intellectus non valet: quoniã corpus iuſti erit re
muneratũ in viſione humanitatis chriſti: ꝑ ꝙ̃ remuneratio-
nem corporis: corpus aïam inpedire non poterit: nec in infer
no corpus in iuſti deſinere poterit vt iuſticia dei habeat ꝑpe-
tuum ſubiectum in q° magnum iudiciũ habere poſit ¶ Ait ĩ
tellectus iterum: homo eſt ille q̃ peccat differenter ꝑ aïam ⁊
corpus: ⁊ etia3 homo eſt ille q̃ facit bonum per anima3 ⁊ cor-
pus: vnde cu3 iuſticia dei ambiat oĩa rõne ſue magnitudĩs
ergo ambit hominẽ ad remunerandũ propter bona ⁊ ad pu-
niendum propter mala. ¶ Dixit fides verum eſt: ꝙ hõ peccat
cum aïa ⁊ corpore: ſed cum aïa actiue ⁊ cum corpore paſſiue:
⁊ q2 cum aïa mouet corpus ad peccandum: ideo corpus nõ eſt
capax ad recipiendũ iudicium. ¶ Ait intellectus: hõ cauſat ſe
ad peccandum cum delectationibus aut a petitũ corporis: ⁊
ad bonum cum affectionib⁹ corporis: ⁊ q2 corpus eſt occaſio
eius: eſt remunerãdũ aut puniẽdũ vt di iuſticia nõ ſit occioſa.

Probat iterum intellectus.

e

(c) 2006 Ministerio de Cultura

OMnis hō quādo agit bonum aut malū agit ꝑ concordā-ciā aīe ⁊ corporis: ſed iuſticia dei ambit oīa q̄ concordā-ciaꝫ habent ad agendū bonū aut malū: ergo ambit hominē eſſe iudicādū ꝑ predictā concordātiā. ¶ Ait fides non valet: quoniā corpꝰ habet cōcordantiā cū aīa vt viuat per aīam: ⁊ ꝑ ipaꝫ habeat vſum ſue nature ⁊ appetitꝰ ꝙ naturā habet a deo datā: ⁊ ideo corpꝰ non eſt iudicādū. ¶ Dixit ītellectꝰ rō tua nō valet: eo qꝛ corpus eſt pars hoīs ⁊ hō rōne delectatiōis corporis apetit viuere ⁊ agit in oneſte ⁊ ī juſte. ¶ Ait ītellectꝰ ille q̄ contradicit v̄tuti aut vicio eſt ī iudicādꝰ: ſet hō contradicit virtuti aut vicio: ergo hō eſt iudicādꝰ. ¶ Dixit fides: hō eſt iudicādus ꝑ aīam ⁊ nō ꝑ corpuꝰ eo qꝛ cū aīa habet libertatē reſiſtēdi v̄tutibꝰ aut vicijs ⁊ non cuꝫ corpore: ⁊ ideo mortuo hoīe totū iuditiū reſtringit̄ in aīa ſimpliciter ⁊ nihil ī corpore: ⁊ ſic rō tua nō procedit. ¶ Ait ītellectꝰ: agēs qn̄ agit mouet cū forma materiam ⁊ cū ipſa mouet ſe ad finē: ⁊ ideo materia eſt cauſa actus: a ſimili hō qn̄ facit bonū aut malū mouet ſeipſuꝫ cum aīa mouēdo cum aīa corpꝰ: ⁊ trāſcit ad finē boni vel mali: ⁊ ſic corpus eſt iudicāduꝫ: veruntamē nō tātum quātum aīa.

Proponit iterum intellectus.

IN eſſentia hōinis illi q̄ incipit faceret bonū aut malum ē hō ⁊ ſcēſiue aīa ⁊ corpꝰ: ſed primū pⁱcipiuꝫ pⁱcipiās bonum aut malum eſt ſcitum a deo: ergo iſpum a deo eſt iudicabile. ¶ Ait fides: ſuſtantia an̄ mouet ſua principia quā ſe ipſam: eo quia cum motu ſuorum pⁱcipiorum mouet ſe ipſam a ſimili hō cum pⁱcipijs bene aut male agēdi .ſ. memoria: intellectu/ ⁊ volūtate mouet ſeipſuꝫ ⁊ corpus ſuū: ⁊ ſic iuditiū remanet imprincipijs primis ⁊ non iſecūdarijs: vnde ſequitur ꝙ corpus non eſt iudicādum. ¶ Dixit intellectꝰ: ī principio deducunt̄ vicia aut virtutes in potēcia per aīam ſecundario in actum ꝑ hominē: q̄ illas formas ſiue bonas ſiue malas deducit de potētia in actum cū aīa ⁊ corpore: ⁊ ſic rō tua non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

valet. ¶ Ait itellect⁹: aĩa hominis ⁊ corpus ſunt partes vt ſit ex ipſis homo: vnde cuȝ homo ſit finis quare ſue partes ſunt ipſe agit bonũ aut malũ: ergo homo ẽ iudicãdus a deo propter bonũ aut malũ. ¶ Dixit fides: hõ eſt vt cum aĩa recolat/intelligat deum: ⁊ non cũ corpore ſentiat eum: eo qꝛ deus eſt inſenſibilis: ⁊ ideo aĩa ẽ iudicabilis ⁊ nõ corp⁹. ¶ Ait intellcet⁹ inquãtuȝ dicis ꝙ homo eſt vt cũ aĩa recolat/intelligat/⁊ diligat deum. verũ dicis: etiã debes dicere ꝙ homo eſt vt cum corpore diſponat iuſtuȝ recolere: intelligere ⁊ amare in ſeruiẽdo deo: agẽdo de rebus corporalibus: ⁊ ſic corpus eſt iudicãdũ.

Diſputat intellectus

Omne iuditiũ poteſt eſſe maius ĩ toto quã in parte: ſed hõ eſt totũ aĩa autẽ ⁊ corpus ſunt partes: ergo hõ reſucitabit vt iudicet. ¶ Ait fides: non aportet ꝙ homo ſucitet: qm̃ in homine aĩa eſt ꝑ primã intentionẽ ⁊ corpus ꝑ ſecũdã: ⁊ qꝛ de⁹ eſt principiũ: primo intẽdit vl' habet in herentiã ad primas ĩtentiones ⁊ nõ ad ſecundas. ¶ Dixit intellec⁹ nõ valet: qm̃ d⁹ eſt cauſa oĩum entiuȝ ſpitualiũ ⁊ corporiliũ vt ab oĩbus ſit recollitus ⁊ honorat⁹: idicrco ambit totũ hominẽ ad iudicãduȝ ¶ Ait iterum intellect⁹: oẽ illud ꝑ qđ diuina iuſticia ſapiẽtia ⁊ veritas magis ſe coequãt in agendo de creaturis eſt neceſſarium: ſed diuina ſapiẽtia ſcit vere ꝙ hõ agit bonuȝ aut malũ ĩ via: ergo iuſticia diuĩa ṽe iudicat hõĩnẽ iuſtũ aut ĩ iuſtũ. ¶ Dixit fides non tenet: quoniã iuſticia dei non põt iudicare eq̃liter corpus aut aĩam: cum aĩa ſit in ſuperiori grada corpus ṽo in infimo: ſȝ iudicat aĩaȝ quo ad aliã vitã ⁊ corp⁹ quo ad iſtã. ¶ Dixit intellectus ha fides: ⁊ quomodo vadis claudicando indiſputotione tua bariãdo media: ⁊ neſcis tu ꝙ iuſticia quãdoqȝ ẽ quo ad põdus quãdoqȝ eſt quo ad proportionem: ego non dico ꝙ corpus ſit tantum iudicabile quãtum aĩa: ſed dico ꝙ hõ ṽe eſt iudicabil' ꝑ aĩam ⁊ ꝑ corp⁹: ⁊ ſic rõ tua nõ valet. Ait ĩtll'c⁹ oẽ illud ꝑ ꝙ iuſticia dei eſt magis diſtãs a maioritate

(c) 2006 Ministerio de Cultura

veritatis iuſticie eſt neceſſarium:ſed ſi homo q̄ vere agit bonū
aut malum in via eſt iudicatus:iuſticia dei magis diſtabit a
minoritate iudicij dei quā ſi non iudicaret:ergo hō vt iudicet
reſſucitabitur. ¶ Ait fides non valet: eo q2 effectus non addit
aliquid in ſua cauſa:⁊ ideo licet hō non ſit reſſucitatus:nec
propter hoc iuſticia dei magis diſtat a minoritate. ¶ Dixit in
telectus verū dicis quo ad eſſentiā diuinā:ſed non q° ad vſuʒ
quē deus hēt in creaturis vt patet in predicto ſilogiſmo:etiaʒ
q2 iuſticia dī magis ābit iudicando aīaʒ ⁊ corp⁹ quā aīaʒ tm̄.

Arguit intellectus.

OMne illud p̲ qđ iuditium dei eſt magis recolibile: intel
ligibile ⁊ amabile eſt neceſſarium: ſed ſi homo reſſuci
tatur ⁊ in eterno iuditio iudicat: iudicium dei erit magis re
colibile intelligibile/⁊ amabile:ergo homo reſſucitabit ⁊ iu
dicabit. ¶ Dixit fides non cōcludis:q2 recolibilitas:intelligi
bilitas:⁊ amabilitas:dicunt effectū ⁊ infinitatē:⁊ diuina vo
luntas dicit cauſaʒ ⁊ ſuperioritatē:⁊ effectus non cauſat cau
ſam. ¶ Ait intellect⁹ verū dicis:ſed cauſa cauſat ea q̄ ſunt ad
ſuū honorē: ⁊ non ea q̄ ſunt ad ſuum dedecus. ¶ Ait iterum
intellectus:oē id p̲ qđ iudiciū dei eſt magis diſimilis eſt neceſ
ſarium:ſed ſi homo reſſucitat ⁊ iudicat iudiciū dei erit magis
difficile: ergo homo reſſucitabit ⁊ in eterno iudicio iudicabit
¶ Dixit fides non valet:eo q2 oē illud p̲ qđ miſericordia dei eſt
magis recollibilis/intelligibilis/⁊ amabilis/eſt neceſſariū
ꝙ non eſſet verum ſi hoc ꝙ tu dicis eſſet verum. ¶ Reſpondit
intellectus ha fides:⁊ quomodo frequēter varias mediū: vn
de videt ꝙ non habes bonuʒ ius:⁊ non intelligis ꝙ ego intē
do dicere ea q̄ ſunt reſpectu iuris diuini vt deus non ſit iniu
rioſus contra ſe ipſum:⁊ ea q̄ ſunt iudicata: non ꝙ ſit contra
ſuam miſericordiam. ¶ Ait intellectus iterum:q̄cunqʒ agit
bonum aut malū cum illis partib⁹ ex q̄bus eſt:eſt iudicādus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cum illis partibus exquibus eſt: ſed homo agit bonum aut malum cum illis partib⁹ exquibus eſt: ergo eſt iudicandus ⁊ per conſequens reſucitandus. ¶ Ait fides verum eſſet hoc ꝙ tu dicis ſi ꝑtes eſſent culpabiles: ſed corpus hominis non ē culpabile eo ꝙ neceſſitatū ⁊ ligatū eſt ad agenduꝫ hoc ꝙ agit ¶ Ait intellectus non valet eo quia homo in culpat ſe ipſum in agendo malum cū ꝑtibus ſuis exq̄bus eſt: ⁊ in culpando ſe ipſum in culpat partes ſuas cum quibus male agit.

Probat ſillogiſtice intellectus.

OMne illud qđ propter in finitum ⁊ eternum eſt creatū ⁊ agit contra infinitum ⁊ eternum: eſt ad eternā penam iudicabile ſed homo malus qui eſt creatus vt ſeruiat deo qui eſt infinitus ⁊ eternus: agit contra infinituꝫ ⁊ eternum: ergo homo talis eſt reſſucitand⁹ ⁊ ad eternam penam iudicand⁹ ¶ Ait fides non valet: quoniam ſicut finitum nō poteſt eſſe infinitum: non poteſt contra infinitum: ſed homo malus eſt finitus: ergo non poteſt contra deum: ⁊ ſic non eſt iudicādus ad infinitam penā neqꝫ reſucitandus. ¶ Dixit intellect⁹ verum eſt ꝙ finitum non poteſt agere contra in finitum reſiſtē do ei ſed poteſt contra ipſum agendo contra finem q̄re eſt creatum. ¶ Ait intellectus iterum oīs quantitas peccati aiuſticia dei mēſurabilis eſt: ſed homo facit peccatum quantuꝫ ad animam ⁊ corpus ergo totus homo iudicandus eſt ⁊ reſucitā dus. ¶ Dixit fides omnis mēſura in ſubiecto finito eſt finita homo eſt ſubiectum finitum: ergo ſua menſura peccandi eſt finita: vnde ſequitur ꝙ non eſt iudicandus ad perpetuam penam. ¶ Ait intellectus non tenet quia homo cum ſua menſura finita eſt contra iuſticiam dei infinitam: vt ſupra dictum ē ¶ Dixit iterum ītellectus omnis qui proprie peccat: magis peccat ꝙ̄ ille qui aproprīate peccat: ſꝫ homo proprie peccat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quando facit peccatum ſue partes vero apropriate: quia per ipſum hominem qui mouet eas ad peccãdum: ergo proprie iudicandus eſt ⁊ reſucitãdus. ¶ Ait fides homo proprie peccat cum anima apropriate cũ corpore: ⁊ ſic ſuficit iuſticie dei ꝙ puniat corpus in hac vita ⁊ aĩam in alia. ¶ Dixit intellectus: licet homo pecet cum corpore apropirate: tamen cuꝫ corpore cauſat ſe culpabilem ⁊ per conſequens punibilem ⁊ iudicabileꝫ ⁊ ſic ratio tua nulla eſt. ¶ Ait iterum ĩtellectus q̄d quid peccat in tempore contra eternitatem qui eſt cauſa temporis: eſt iudicandus in eterno iudicio: ſed homo peccat in tẽpore contra eternitateꝫ: ergo homo eſt iudicandus in eterno iuditio ⁊ per conſequens reſucitandus. ¶ Dixit fides: nulluꝫ ens exiſtens in tempore trãſit exiſtere in eternitatem: eo quia tempus eſt finitum eternitas autẽ infinita: ⁊ ſic peccator peccans in tempore non eſt punibile in eternitate. ¶ Ait intellectus quidquid eſt contra effectum eſt contra cauſam ipſius pecatum eſt contra tempus: ergo eſt contra eternitatem que eſt cauſa temporis: ⁊ ſic ratio tua non valet.

Procedit intellectus probando.

Illa ſubſtantia in qua deus poteſt plus de bono cauſa remunerationis aut miſericordie eſt locus neceſſarius: ſed talis locus eſt ſubſtantia hominis: ergo homo eſt reſucitãdꝰ ¶ Ait fides ſubſtãtia hominis ⁊ poteſtas dei non ſunt abnexe nec eiuſdem generis: ⁊ ideo neceſſarium non eſt ꝙ corpus ſit reſucitanduꝫ: vt deus maiorem actum habeat miſerendi aut remunerandi. ¶ Dixit intellectus ha fides: quare non habes conciẽciã de hoc qđ dicis: bene ſcis qđ deꝰ ⁊ homo nõ ſũt in linea ſicut homo ⁊ animal: ⁊ ſicut cauſa ⁊ effectus: ⁊ ſic ratio tua non procedit. Ait iteruꝫ intellectꝰ: per illum modum per quem homo agit bonum aut malum homo eſt iudicãdꝰ:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſed homo habet modum agendi bonum aut malum per animam ⁊ corpus ⁊ ſine ipſis non: ergo homo eſt iudicãdus per eumdem modum ⁊ ſic reſucitandus. ¶ Dixit fides: homo habet liberum arbitrium ideſt modum agendi bonum aut malum cum anima ſed non cum corpore: ⁊ ſic anima iudicanda eſt non autem homo. ¶ Ait intellectus non valet: quoniam homo cum anima cauſat ſe ad habendum bonum habitum aut malum: ⁊ quia homo non poteſt eſſe ſine corpore: ergo eſt iudicanda cum corpore. Dixit etiam intellectus: omnes partes que peccant ſunt iudicande cum hoc cum quo peccant: ſꝫ anima ⁊ corpus hominis peccãt cum homine qui mouet ipſas ad peccandum: ergo ſunt iudicande ſimul cum homine ⁊ ſic homo eſt iudicandus ⁊ per conſequẽs reſucitandꝰ. ¶ Ait fides non valet: quia homo quandoqꝫ peccat cum anima ſine corpore meditando: ⁊ ſic anima eſt iucanda ſine corpore: q̃re ad ſuum iudiciũ non indiget reſurrectiõe hominis. ¶ Dicit intellectus verum dicis: qꝺ homo quandoqꝫ peccat cum anima ſine corpore: tamen homo eſt ille qui peccat: ⁊ ideo homo eſt iudicandus ⁊ per conſequens reſucitandus. Ait intellectus omnis homo eſt magis remunerabilis quaꝫ ſua pars ergo homo reſucitabitur. ¶ Dixit fides non tenet ratio: quoniam homo dicit quodam ens confuſum ex anima ⁊ corpore ⁊ peccatum intenſiue incipit in anima: ⁊ ſic corpus non eſt reſucitabile nec per conſequẽs iudicabile. ¶ Ait intellectus: homo eſt diſponens ſuum corpus vt ſit ſubiectum peccati: ⁊ ſic corpus eſt culpabile. Dixit iteruꝫ intellectus: illud ens qꝺ magis ſeruit aut deſeruit deo cum partibus huiꝰ mundi eſt homo: ergo eſt reſucitabilis. ¶ Ait fides: deus eſt tãtumodo cui homo debet ſeruire ⁊ honorare cuꝫ recolere intelligere ⁊ amare ⁊ non cũ ſentire cum ſit in ſenſibilis: ⁊ ſic deus non curat de actione corporis neqꝫ de eius reſurrectione: tamen hoc di-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

co gratia diſputatiōis ſicut dixi in multis ſuperi⁹:cuꝫ firmiter credā in oib⁹ articulis ſancte fidei chatholice. ¶ Dixit itellectus ymo de⁹ curat de honore corporis ꝛ reſurrectione eius qm̄ corp⁹ hōis ꝑticipat in naꝭa corporeitatꝫ celoꝝ elemētorū brutorū aīaliū:plātarū:ꝛ metallorū:ꝛ omia iſta ſeruiunt deo mediante corpore hōis iuſti:cuꝫ q° corp̄ꝛe hō iuſt⁹ diſponit vt oīa ꝑdicta ſeruiāt deo:ſeruiēs hō cū oibus iſtis deo ꝑ bonuꝫ ꝛ magnū ꝛc.recollere itelligere ꝛ amare:ꝛ qn̄ hō mal⁹ cū corpore ſuo agit ꝯtra deū : adeo cū oibus ꝑdictis deuiat finē ad quē ſunt creata:ꝛ ſic clamāt iuſticiā ꝑ inſtitū ꝛ a petitū naꝭalem ꝛ reqrūt iuditiū ꝯtra pcātorē:potes ergo videre fides peccatū quādo ſe multiplicat ꝑ culpā:ꝛ penā ꝓcurat: quare rō tua nō valet. Ait iteꝝ intellect⁹ ille q̄ magis ſtēſiue pōt recipe iudicium adeo eſt hō:ergo hō eſt reſucitād⁹ vt adeo iudicet. ¶ Dixit fides ſupra dictū eſt:ꝙ de⁹ non curat de peccato extēſo ſed intēſo:ꝛ ſic tua rō nō ꝓcedit. ¶ Ait intellect⁹ ymo ꝓcedit:qm̄ licet hō pecet extēſe cū corpore ꝛ intēſe cū aīa:iuſticia dī q̄ ambit oīa agit in peccatore extēſe ꝛ in tenſe.

Arguit intellectus ſillogizando.

Omne illud ꝑ qd iuſticia dei diſtat magis ab occioſitate eſt neſſariū:ergo hominē iudicari ī ꝑpetuuꝫ eſt neceſſarium. ¶ Ait fides non valet:qꝛ ſi valeret mūdus eſſet ab eterno:ꝛ iuſticia dei nō eſſet occioſa ab eterno. ¶ Dixit intellect⁹ ꝓbatuꝫ eſt ꝙ mund⁹ non pōt eſſe etern⁹:q̄re rō tua non valet: ymo dico tibi ꝙ ſi mūd⁹ eſſet etern⁹ iuſticia dī eſſet occioſa ab eterno:ꝛ hoc qꝛ nō eēt alia vita vt ī tractatu d̄ trinitate dictū ē ¶ Ait intellect⁹ : cuꝫ hō ſit magis vere iuſtus aut in iuſtus ꝙ̄ ſua pars:ergo hō v̄e eſt iudicād⁹ ꝛ ꝑ ꝯſequēs reſucitād⁹. ¶ Dixit fides ſicut naꝭa dicit a forma ꝛ non a mā : eo qꝛ forma habet magꝭ eſſe intēſuꝫ ꝙ̄ materia:ſic iuſticia hōinis ſe hēt ad aīam magis ꝙ̄ ad corpus:q̄re rō tua nō valet. ¶ Ait intellect⁹ ymo valet ſed tua nō:qꝛ extenſum ponit aliq̄d ꝛ iuſticia dei oīa am

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bit ⁊ atingit. Dixit itellectus iterũ: cũ diuina bõitas ſit rõ bono iudicio dĩo: ⁊ dei magnitudo magno iudicio ⁊ ſic de alijs ergo hõ eſt iudicãd⁹: vt bonũ ⁊ magnũ iudiciũ dei ſit. ¶ Ait fides nullũ ens ignorãter pcãre põt: corp⁹ hõinis ignorat peccatũ: ergo peccare nõ põt: vñ ſeqtur ꝙ iudiciũ bonũ atqȝ magnuȝ ipſuȝ atingere nõ põt. ¶ Dixit itellect⁹ licet corp⁹ hõinis ignoret peccatũ: hõ q̃ intelligit peccatũ agit cũ corpore pctm̃ ⁊ ſic mediãte hõine corp⁹ eſt culpabile ⁊ iudicabile. Ait iterũ intellect⁹: cũ diuina eternitas ſit rõ iudicio eterno: ⁊ dĩa veritas iudicio vo ⁊ ſic de alijs: ergo hõ reſucitãdus eſt vt iudiciũ vuȝ ⁊ eternũ ſit. ¶ Dixit fides: iudiciũ bonũ nõ põt eſſe niſi ſit verũ: corp⁹ vero nõ pcãt eo qꝛ aſſertiue nõ facit pctm̃ ſed ꝑ contĩgẽtiã: ⁊ ſic nõ eſt culpabile nec reſucitãdũ. ¶ Ait intellectus mirabile eſt: ⁊ q̃s dixit tibi qđ corp⁹ pecet vere aſſertiue cũ nõ hẽat intellectũ: ſed pcãt vere mediante hõine q̃ hẽt intellectuȝ ⁊ aſſertiue ⁊ vẽ pcãt cũ corpore: vñ ſeqᷓ ꝙ rõ tua nõ valet.

Arguit intellectus prouãdo

CUm hõ faciat malũ aut bonũ cũ ſuo magno ſenſu ymaginatiõe volũtate ⁊ ſic đ alijs: ergo hõ cuȝ oĩb⁹ hijs ẽ iudicandus. ¶ Ait fides nõ valet: qm̃ peccatũ nõ trãſit ad ſenſuȝ ſȝ aĩa atingit ſuã ſimilitudinẽ ĩ ymaginatione ⁊ ducit ipſam in ſe ipſam: ⁊ ſic agit de peccato ymaginãdo/recolẽdo/intelligendo/⁊ amãdo ipſuȝ: ſȝ corp⁹ nõ peccãdo: qꝛ peccatũ nõ atingit ſenciẽdo ipſũ. ¶ Ha fides dixit intellect⁹: ⁊ quomodo pauperes rõnes vadis mendicãdo: ⁊ necis tu ꝙ ymaginatio ẽ de eſſẽtia corporis: cũ q̃ pctm̃ corporꝫ trãſit ĩ aĩaȝ: ⁊ đ aĩa refluit ad corp⁹. Ait intellect⁹ iterũ: aĩa cũ corpore peccat ⁊ corpus cũ aĩa: ⁊ ſic de oĩbus partibus corporis ⁊ aĩe: ergo cũ oĩb⁹ partibus eſt iudicandus ⁊ ſic reſucitand⁹. ¶ Dixit fides corpus nõ peccat cum anima: cum corpus nõ habeat actioneȝ ſupra animam ſed paſſionem: ⁊ ſic ratio tua non valet. ¶ Ait intel-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lectus coꝛpus peccat cum anima mediante homine: eo quia homo mouet animam vt poſſit peccare cum coꝛpoꝛe: ⁊ ſi tu es intrichata in rationibꝰ tuis: bene ſcias q̄d iuſticia dei eſt intricata in iudicijs ſuis.

Probat rationibus intellectus.

CUm iuſticia dei ſit magis magna in iuditio per ſuam bonitatem magnitudinez ⁊c. ſi iudicat hominē in alia vita: quam ſi iudicat in hac vita tātum: ergo homo reſucitabitur vt videtur in alia vita. ¶ Ait fides non valet: quoniā dn̄s nō ſpectat habere magnum iudicium in homine: cum homo non ſit capax recipiendi magnum iudicium ſed paruum ratione ſue eſſentie ⁊ operationum. ¶ Dixit intellectus falſum eſt: quoniam homo peccatoꝛ deuiat omnia encia coꝛpoꝛalia creata a fine adquez ſunt creata: vt iam ſupꝛa dictuz eſt. Ait iteruz intellectus: ſicut diuina ſapientia ſcit ꝙ homo vere eſt ille qui facit bonum aut malum: ſic diuina volutas vult ꝙ homo ſit remuneratꝰ de bono ⁊ punitus de malo. ¶ Dixit fides non valet: quoniaz ſapientia dei ſcit multa .ſ. peccata: que voluntas dei non diligit. ¶ Ait itellectus ymo ratio mea valet ſed non tua cumqua varias medium: quoniam diuina voluntas omne iudicium diuinum diligit: ⁊ hoc eſt de intentione exempli pꝛedicti: Dixit iterum intellectus: ſicut diuina miſericoꝛdia inclinationem habet ad parcenduz anime hominis ſic ad parcendum coꝛpoꝛi hominis: vt per ſuam magnitudinem ambiat omnes modos parcendi: ⁊ ſic homo reſucitabit ¶ Ait fides non tenet ratio: quoniam coꝛpus hominis non ſpectat remunerationem: eo quia non habet culpaz. ¶ Dixit intellecus male dicis: qm̄ ſecundū ꝙ oꝛdinatū eſt in pꝛīcipio iſtiꝰ partꝫ ſillogiſmoꝝ: ſicut ſe habēt hō ⁊ coꝛpꝰ ꝑ lineā: ſic hō ⁊ aīal: ⁊ ſic hō cuz ſuo coꝛpoꝛe peccat: ⁊ ſine ſuo coꝛpoꝛe hō nō pōt eſſe iudicatꝰ: cū ſine coꝛpoꝛe homo eſſe non poſſet.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Concludit rationibus intellectus.

SIcut iuſticia dei habet inclinationem ad remunerandum animam iuſti hominis: ſic ad remuneradum corpus eius: et ſic homo reſucitādus eſt. ¶ Dixit fides reſpondeo tibi ſicut ſupra dixi: et ſcias q de prolixis verbis tuis feſſa ſuz et faſtidiata. ¶ Ait ītellectus ſi tu es feſſa non ego: et in hoc patet q veritas verificat et delectat me: ſz nō te: et ad huc audias duo exēpla q̄ remanent. ¶ Ait fides nolo audire neqz de iſta materia tecum diſputare: et tunc fides dimiſit iter rectuz: et intrauit quodā magnū nemus: et ītellectus retro ipſam volens ſe pacificare cum ipſa: ſed fides nolebat neqz dare ei reſponſſum tam diu iuerunt quo vſqz venerunt ad quēdā eccleſiam cuiuſdam heremite: in qua heremita faciebat penitentiā de comiſſis: heremita ipſos recepit et cognouit q fids erat cū cordis triſticia et conturbata: tūc ait illi dicēs q̄d hēbat: ait fides triſticia mea ē ppter ītellectū frēm meū quē diligo: ſz ipſe eſt mihi multū īgratus: eo qz dicit q articuli fidei pn̄t puari: q eſt ɔtradicta ipſorum ſapiētū. ¶ Dixit ītellectus dn̄e ſi fides ſoror mea ē ɔturbata propter me: multo magis de beret eſſe cōturbata: qz terra ſancta vbi christus natus fuit et paſſus ab infidelibus poſſidetur: et ī hoc ſacroſācta romana eccleſia amittit iura ſua: amittēdo terras q̄ poſſidebant affidelibus xpanis: et etiā per malos xpanos ē negleta. ¶ Aduc qz fids ſoror mea nō pcurat q fiāt monaſteria hōinū ſanctorū: q̄ adiſcant linguas barbaricas et aliorū īfideliuz: vt eant ad p̄dicandū fidez catholicā īter ipos ſicut p̄cepit xps in euāgelio: ite p̄dicate euangeliuz omnibus creaturis. ¶ Ha fides ſoror mea: non tātū tu dbes flere: ſz ego q̄ tot ciſmata video et errores et tot infideles: ppter quos ecclia eſt in magno piculo: vt ſit ab eis opreſſa: aduc doleo dixit intellectus: qz dicūt qd articuli non pn̄t prouari: et ego tibi proba-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ni:non eſt verũ ait fides: heremita ymo verũ dicit intellectus ⁊ intellectus ecce rõnes meas: ⁊ ecce meas ait fides q̃ ſunt in multũ ꝙ tue veriores. ¶ Timẽs heremita ꝙ inſcandaluz veni rẽt: ait illis pro deo habeatꝭ pacem in vobis: quoniã deꝰ ordi nauit ꝙ ꝑ fidez illi q̃ nõ pñt ĩtelligere atingãt veritatẽ: ⁊ ꝑ in tellectũ ſint ſcientie: ⁊ deſtruanẽ ignorantie ⁊ errores: ⁊ ideo ꝑ inimicitiaz veſtraz mundꝰ poſſet cadere in errorez: ſed agat q̃ libet de vobis de ſuo officio toto poſſe ad dei ſeruitium bono modo: ⁊ librũ ĩ quo ſunt rõnes veſtre: ſuꝑ q̃tas diſputaonẽ ha buiſtis mihi tradatis: nam ipſum volo dño pape ⁊ cardinali bus preſentare: ⁊ etiã doctoribus ⁊ lectoribus theologie: ⁊ cũ ipſo ire ꝑ generalia ſtudia demoſtratuz videlicet ad montẽ pe ſulanũ/tholoſaz/pariſius/napulũ/ ⁊ ad alia ſtudia vniuerſa vt determineẽ q̃s veſtrũ optineat veritatẽ. ¶ Uolo etiaz roga re reges vt tractẽt ꝙ religioſi ⁊ alij ĩ ſacra pagina literati ad ꝓuidenduz hoc debeãt laborare: ⁊ ſtudia ſupra dicta diuerſoꝝ ydiomatuz terrarũ infideliũ procurare: vt ꝑ ipſa ſtudia infide les ad viã ſanctã valeãt ꝑ venire. ¶ Placuit fidei ⁊ etiã intel lectui mõitio ⁊ cõſiliuz heremite: ⁊ vnanimiter librũ illi tra diderunt: heremita vero gauiſus libꝛuz cum dei benedictiõe aceptabit. ¶ Intellectꝰ vero dicit ꝙ ſi in alico errauit nõ ſcien ter fecit: ⁊ ſumittit ſe correctioni romãe eccleſie ſacroſancte ¶ Et fides etiã confitetur ſe gratia diſputationis aliqua con tra hoc ꝙ credit ſe dixiſe: ſed gratia diſputationis illa dixit.

Finiuit Raymundus cum dei gratia ⁊ be nedictione librũ iſtũ apd montẽ peſullanũ: ĩ menſe octobris Anno dñi. M.ccc.iij. Incarnationis dñi noſtri jheſu xpi.

Deo Gratias.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

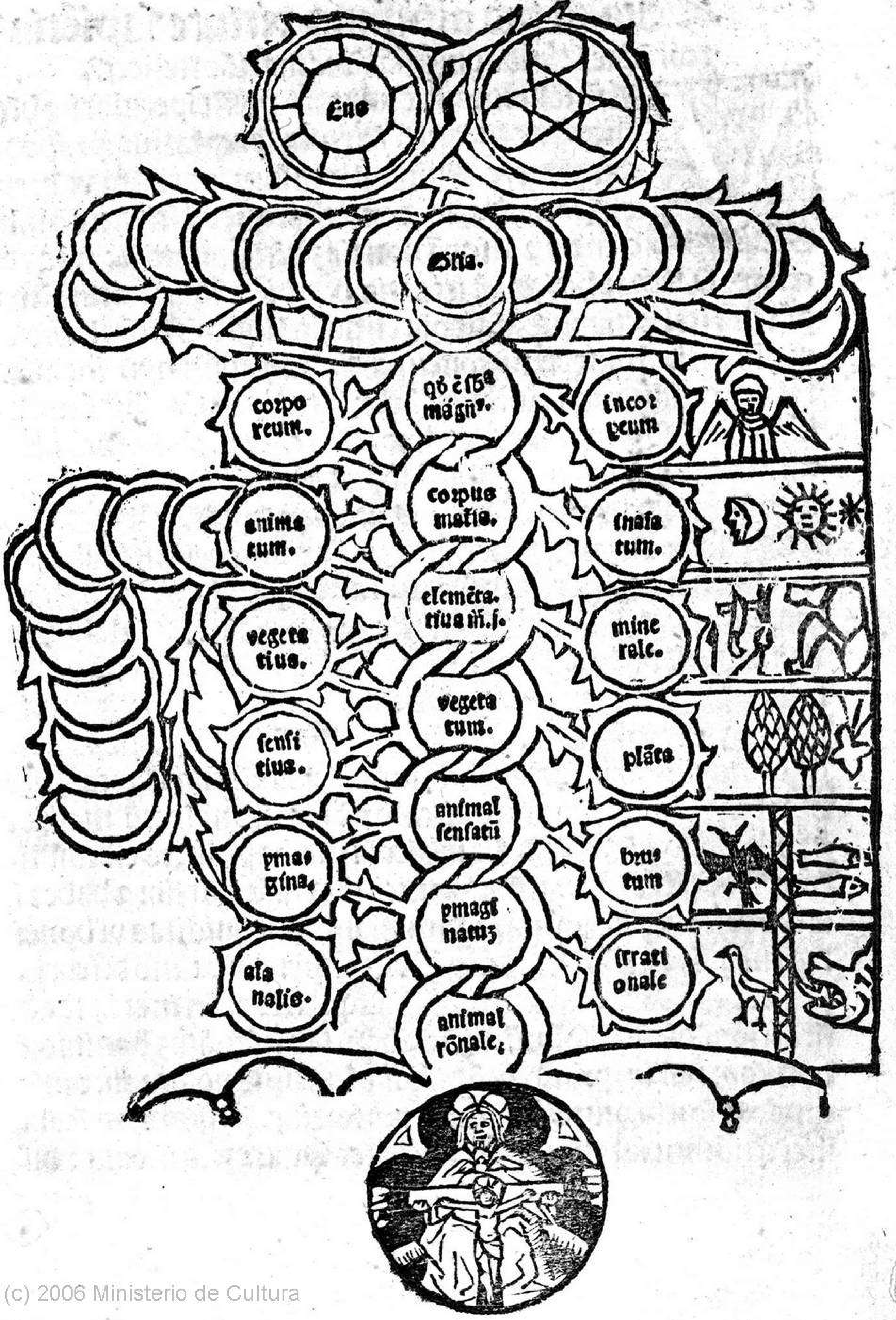

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deus cũ tua altiſſima virtute ſapiẽtia ⁊ caritate ĩcipit opuſculũ ꝺ oꝛdinatiõe ĩtellect⁹.

VT intellectus ſpeculatiu⁹ poſſit ſpeculari ⁊ hẽre
aliquã notitiam ꝺ ſcientia ſpeculatiua: pꝛopono
componere iſtum opuſculum paruum vt bꝛeui
tempoꝛis ſpacio de metha. que eſt ſcientia oĩum
ſcientiaꝝ aliquã notitiaꝫ hẽri poſſint: ſic itaqꝫ di
cendo. Methaphiſica eſt ſcientia pꝛopꝛie: cũ qua naturaliter
põtẽtia ĩtellectĩa intelligit oĩa entia ĩtelligibilia rõne entis.
qꝛ oĩa entia q̃ ſunt extra rõnem entis: ⁊ in ipſis non includit
tota rõ quiditatiua eius: non ſunt intelligibilia. Igit ens hꝫ
in ſe eſſe abſolutum: ⁊ eſſe oꝛdinatũ: in eſſe abſoluto includun
tur. v. conceptus quidici. ſ. quiditas naturalitas eſſentia natu
ra ſuſtantia: ⁊ in eſſe oꝛdinato vnum conceptum tãtuꝫ. Et di-
citur eſſe conſtitutuꝫ de tribus coꝛrelatiuis coeſſentialibus. ſ.
enti ficatiuo. bili: are. Qꝛ ſine ipſis nõ eſſet ens ꝑfectũ bonuꝫ.
magnum. veruꝫ: nec intelligibile ad omnia entia intelligibi
lia: neqꝫ eſſet qꝺ quideſt primũ ad oẽ qꝺ quideſt: nec etiam paſ
ſiones pꝛopꝛie ⁊ apꝛopꝛiate ſubiecti metaphi. haberẽt funda
mentuꝫ ſine ipſis conceptibus. Ideo ſubiectũ methaphi. eſt
colocatuꝫ in capite arboꝛis nature: inqua eſt vna figura q̃ hẽt
duos circulos: ⁊ impꝛimo circulo eſt locatũ ſubiectũ metha.
⁊ in ſecundo qꝺ quideſt. Et ſubiectũ methaphiſices eſt conſti-
tutum de oĩbus q̃ditatibus pꝛincipioꝝ gñlis artis: ⁊ habet ĩ
ſe aſtractioneꝫ in vltimata aſtractione: q̃ eſt quiditas vł bonei
tas intertio modo diſcendi pſe ſolitatiue: ⁊ in pꝛimo diſcurſu
pꝛime figure. Et ſubiectũ metha. inquantum retinet in ſe ab
ſtractionẽ dicit abſolutũ: dicẽdo bonitas inquãtuꝫ bonitas: ẽ
bonitas: ⁊ eſt impꝛimo mõ dicẽdi pſe: impꝛimo gradu: ⁊ in ſe
cundo diſcurſu pꝛime figure reduplicatiue. Et ꝗ̃ obꝛem ſcola
ſtici q̃ nõ ſunt ſatꝫ bene habituati nec ſperti ex ijs modis ⁊ diſ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

curſibus: oportet aliquã notitiam d ipſis brebiter dare: quibus poſſint breui tẽpore viri docti emergi. Et ſi aliquis error hic in venietur ſacroſancte matri eccleſie romane nõ conſtantane⁹: me ſubmito ei⁹ correctiõi tã ꝙ ver⁹ ⁊ catholic⁹ xpian⁹.

De quatuor modis dicendi perſe.

PRimus mod⁹ dicẽdi pſe habet quiqz grad⁹ ſiue ſpẽs quoruz prim⁹ eſt reduplicatiu⁹ ſine copula: vt bonitas bonitas: aut bonitas ĩquãtuz bonitas: ⁊ eſt pdicatio mere ſimplr quditatiua. ¶ Et ſecundus grad⁹ ẽ cũ difinitione: vt bõitas eſt ens: rõne cuius bonũ agit bonuz. Quia oĩs bona difinitio quditatiua quiqz hẽt conditiones: prima eſt qd ſit difinitio qditatiua: ſecunda ꝙ conuertat cuz ſuo difinito: tertia ꝙ competat oĩ contẽto ſub difinito: qrta ꝙ non competat alijs a difinito: quinta ꝙ detur ⁊ ſprimat p interiora eſſencialia ⁊ ſuſtãtialia ordine ĩteriori. Et eſt pdicatio qditatiua ſcdm qd ⁊ non ſimpliciter: qr pdicatio ſimpliciter eſt in abſtracto ⁊ non ĩcõcreto. ¶ Tertius grad⁹ eſt quãdo pars materialis pdicat de ſuo toto: vt totum vniuerſale de toto vniuerſali: vt hõ eſt aĩal. ¶ Quart⁹ grad⁹ eſt quãdo pars formalis pdicatur de ſuo toto: vt hõ eſt rõnalis. ¶ Quintus gradus ẽ quãdo pars formalis ⁊ materialis pdicãtur de ſuo toto: vt hõ eſt aĩal rõnale.

¶ Scd⁹ modus dicendi pſe habet duos gradus ſiue ſpecies: quorũ primus eſt: quando propria paſſio pdicatur de ſuo proprio ſubiecto ⁊ apropriato ſuſtantialiter ⁊ accidentaliter. Suſtantialiter autẽ ⁊ ppriẽ: vt bõitas eſt bõificatiũ actiẽ ⁊ bõificabil paſſiẽ: a ppate ⁊ metha. bõitas magna pſonãtiã magnitudis. Accidẽtalr ⁊ ppe ignis ẽ calafactiu⁹: a ppate vt ignis eſt deſicatiu⁹. ¶ Tertius mod⁹ dicendi pſe hẽt vnũ graduz ſolitatiue in abſtracto ⁊ ĩ cuncreto: ĩ abſtracto eſt predicatio mere qditatiua: vt bonitas. In cõcreto ẽ pdicatio qditatiua ſcdm qd: vt bonũ/magnum/vel de⁹/hõ/angel⁹/celũ ⁊c. per totaz arborez nature decendẽdo.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

❡Quartus modus dicẽdi ꝑ ſe habet duos gradꝰ ſiue ſpecies vnum ſubſtantialem ⁊ aliuꝫ accidentalem: ſubſtantialis eſt quoando ſubiectum conuertitur cum ſuo predicato: ⁊ predicatum iu ſuo ſnbiecto vt bonitas magna ⁊ magnitudo bona ſubſtantialiter ⁊ metaphiſice ꝑſonãtiã. Phiſice aũt bonitas eſt magnificata ꝑ magnitudinẽ: ⁊ magnitudo eſt bonificata ꝑ bonitatem accidentaliter.

Sequit̃ de diſcurſibus prime figure artis.

PRima figura artis gñalis habet. iiij. diſcurſos primꝰ: eſt ſolitatiuus ſicut tertiꝰ modus dicẽdi ꝑ ſe: vt bonitas tantum: magnitudo ⁊c. ❡Scũdꝰ diſcurſus eſt cum reduplitatione: ſicut primꝰ modus dicendi ꝑ ſe ⁊ primus gradus: vt bonitas ĩ quãtum bonitas. ❡Tertius diſcurſus eſt ꝑſonantiã: vt bonitas eſt magna: ſicut ſcðus modus dicendi ꝑ ſe. Quartus diſcurſus eſt: quando ſubiectũ ꝯuertitur in ſuum predicatum ⁊ econuerſo: vt bonitas eſt magna: ⁊ magnitudo eſt bona: ſicut quartus modus dicẽdi ꝑ ſe. Diximus de modis dicẽdi per ſe: ⁊ de diſcurſibus prime figure: dicendum eſt conſequent̃ de diſtintiõe ſine qua nulla ſcientia haberi poteſt ſic dicendo.

De diſtintionibꝰ ⁊ primo de diſtitiõe rõnis ſimpliciter ⁊ ſecundum quid.

VBicunqꝫ ẽ diſtintio ibi eſt relatio ⁊ differẽtia ſed nõ ecõuerſo: ⁊ vbicũqꝫ eſt relatio ibi eſt differẽtia ⁊ nõ ꝯuerſo Quia differentia eſt ĩter correlatiua: ⁊ relatio eſt inter fundamentum ⁊ terminum ⁊ inter correlatiua: ⁊ diſtintio eſt inter conceptus quidicos ⁊ inter fundamentum ⁊ terminũ ⁊ inter correlatiua: ⁊ ideo ſunt plures diſtintiões. ❡Et prima ẽ diſtitio rationis ſimpliciter: ⁊ eſt quãdo potẽtia conſiderat ſeu fabricat aliqđ ens ꝙ non coreſpondeat alicui enti reali ſecũdũ ſe vel ſcðm ſuas ꝑtes: Ut bõitas nõ eſt bonitas negtiue: affir

(c) 2006 Ministerio de Cultura

matiue de⁹ eſt ens finitũ ⁊ infinitũ ſimul. ¶ Scḋa diſtĩcio rõnis ſcḋm q̇d eſt: quãdo potẽtia conſiderat aliq̇d ens coreſpondens alicui obiecto reali ſcḋm totum vł ſcḋz aliquã ſuarũ partium: vt mons aureus / hicoceruus, vł ydea antichriſti ⁊c.
¶ Diſtintio ex natura rey eſt preſupoſitio hui⁹ ab hoc: vt ĩter conceptos q̇ditatiuos ⁊ eſſenciales: ⁊ ĩter pri⁹ ⁊ poſterius ſič inter q̇ditatẽ naturalitatẽ ⁊c. ⁊ inter deum ⁊ creaturam: concretum ⁊ abſtractum: totum ⁊ partes ⁊ ſic decendendo per arborez nature vſq̧z ad hominẽ ⁊c. ¶ Diſtinctio formalis ſimpliciter eſt inter vnã q̇ditatem ⁊ aliã: ſicut q̇ditas bonitatis ⁊ magnitudinis q̄ ſi ad in vicem comparẽtur: formaliter ⁊ ſimpliciter diſtingũtur ⁊ proprie q: ſunt formalitates. ¶ Diſtinctio formalis ſcḋm q̇d eſt: q̄ tribus ſumitur modis: prima eſt conſiderando totã rõnẽ q̇ditatiuã bonitatis ⁊ magnitudinis q̄ ſi comparẽtur ad in vicem formaliter ſcḋm q̇d diſtinguntur, ĩ primo modo ĩ ꝓprietatis. ¶ Secundo modo eſt conſiderare proprietatẽ actiuam bonitatis ⁊ paſſiuã: actiuaz ⁊ paſſiuã magnitudinis ⁊ ſic de ceteris ꝑ arborẽ nature decendendo: q̄ ſi ad in vicen cõparenꝛ diſtingunꝛ formaliter ſcḋm q̇d in ſcḋo modo in proprietatis. ¶ Tertio modo eſt conſiderando totã rationem q̇ditatiuã ſubſtancialẽ ⁊ accidẽtalẽ bonitatis ⁊ magnitudinis: ſi ad in vicẽ cõparenꝛ diſtingunꝛ formaliter ſcḋm q̇d: in tertio modo in proprietatis.
¶ Diſtintio realis ſimpliciter eſt inter generantem ⁊ genitũ ⁊ inter producẽtem: ⁊ productũ: vel inter patrẽ ⁊ filiũ: in vnitate eſſentie ⁊ naṫe diſtingunꝛ ſimpliciter realiter. Scḋo diſtĩtio realis ſcḋm q̇d eſt in omni enti creato reali includenti relatiã realia: ſicut inter bonitatẽ ⁊ magnitudinẽ creatas ⁊c. ⁊ etiam ĩter facturas decendẽdo ꝑ nature arborẽ ſi ad in vicem cõparẽtur diſtingũtur realiter ſcḋm q̇d.
¶ Diſtinctio eſſencialis eſt inter bonitatẽ finitã ⁊ magnitudi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nem ⁊ ſic de ceteris craturis in mediatis: ⁊ inter deum ⁊ creaturaꝫ eſt diſtinctio eſſentialis: ⁊ etiam inter oēs facturas p̄ totā arborē nature decēdēdo. Quia vbicūqꝫ eſt pluralitas eſſentiarū: ibi eſt diſtinctio eſſentialis: ergo oēs creature ⁊ facture mūdi ad in vicē cōpate eſſentialiť diſtinguntur: ⁊ oīa accidētia p̄ ſimilitudinē ⁊c̄ꝫ. ¶ Diſtītio numeralis ſumitur duob⁹ modis: ſubſtātialiť ⁊ accidētaliť. Suſtātialis ē iter numerū ſubſtātialē bonitatis ⁊ magnitudins: ⁊ vt ſunt create ⁊ ſic de ceteris creaturis ⁊ facturis p̄ arborē nature decendendo vſqꝫ ad hoīem: q̄ ſi ad in vicē cōparenť numero ſubſtātiali diſtingūtur incorrutibiliť. Accidentalř ⁊ ſtatualiť: vt inter numerū accidētalē ⁊ eſtatualem petri ⁊ iohāis: q̄ ſi ꝯpareť ad īvicem diſtīgunť numero eſtatuali accidentali ⁊ corruptibili.

¶ Diſtictio modalis vna eſt ſuſtātialis ⁊ alia accīdīs: ſuſtātialř eſt cōſiderando bonitatē cū ſua ſingularitate ⁊ exiia: ⁊ ſimiliť ꝺ magnitudie ⁊c̄rꝫ creaturis ⁊ facturis: p̄ arborē nature decēdendo ad ī vicē ꝯparate: modaliter ſuſtātialiť diſtingūť ¶ Accidentaliť ei eſt cōſiderare bōitatē ⁊ magnitudinē cū ſua finitate ⁊ nouitate ⁊ ſic de c̄ꝫ ꝺcēdēdo p̄ arborē naťe vſqꝫ ad hōinē: q̄ ſi ad ī vicē ꝯparenť modaliter ⁊ accidētaliter diſtingūť.

¶ Diſtictio ſubiectīa eſt ꝯſiderādo totā rōnē q̄dicaꝫ ſuſtātialem ⁊ accidētalē bonitatis ⁊ magnitudīs ⁊c̄ꝫ creaturis īmediatis ⁊ facturis p̄ arborē nature decendēdo vſqꝫ ad ī diuidua nature hūane: ſi ad invicē ꝯpareť: ſubiectiue diſtingūť

¶ Diſtinctio obiectiua eſt ꝯſiderare q̄ditatē bōitatis magnitudinis ⁊ ceterarū formalitatū trāſcendētiuꝫ: ⁊ oīm creaturarum ī mediatarū: ī q̄ntuꝫ ſunt ſimplciter abſtracte: nullū habent obiectū reale ī quo ꝯueniāt ideo tales q̄ditates ſimpliciter obietiue diſtīgūť: ⁊ nulla alia entia mundi tali diſtinctiōe diſtīgi pn̄t: p̄ter has q̄ditates. ¶ Poſquā diximꝰ ꝺ differentia ⁊ diuiſione eiꝰ: ī tendimꝰ dicere q̄d rei ⁊ q̄d noīs: p̄ arborem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nature acēdēdo ⁊ decēdēdo ꝑ duo tātum ꝑncipia.ſ. ꝑ bōitatē ⁊ magnitudinē: vt breui⁹ platica explicet cū ſint ſpeculuz ⁊ exēplar ad oīa: q2 qdqd de iſtijs dicet: de oībus alijs ītelligēdum puta. Et q2. d.n. illu. in arte ſua ponit. xviij. ꝑncipia. ix abſoluta: ⁊ ix. reſpectiua. abſoluta. ſ. bōitas: magnitudo / duratio / poteſtas / ſapīa / voluntas / ṽtus / veritas / glīa / ⁊ reſpectiua. ſ. differētia / concordantia / ꝯrietas / ꝑncipium / mediū / finis / maioritas / equalitas / minoritas.

De quiditatibus primi circuli arboris nature ⁊ ſubiecti metaphiſices.

Bonitas vl' magnitudo. ī ꝑmo circulo eſt q̄ditas vel. rō naſalis: ſeu q̄d rey vel reitas ſeu radix ꝑmi concept⁹ ipoſitione eſſendi: ⁊ vltim⁹ ꝯcept⁹ y reſulubilis ī vltimata abſtractiōe ſine reſpectu ad aliam ꝯformalitatē ſibi coequalē: ſed tantū eſt quiditas bonitatis ſeu magnitudīs. Et ſic q̄ditas bōitatis ⁊ cetere q̄diates ſimpliciter abſolute: ꝯſtituūt ſubiectū metha: ī primo circulo. Et retinent abſtrationē ⁊ ꝯtractiōē: dicēdo bonitas inquātuz bōitas: ē bōeitas: ⁊ ſic ꝺ ceterꝫ. Et talis bonitas nō eſt ens: neqꝫ nihil: ⁊ nō eſt vna: nec plura: neqꝫ diuerſa nec multa neqꝫ diſticta: neqꝫ nō diſtincta: nec realis: neqꝫ intentionalis: ſed tantuz eſt abſoluta ⁊ ꝑciſa abſqꝫ aliquo reſpectu: ſed ē id qꝺ eſt ī tertio modo dicēdi ꝑſe in primo diſcurſu ⁊ primā. d.e.f. Et ſic nō eſt difinibilis nec ſciēcia ꝺ ipſa haberi poteſt: ſed tantū eſt q̄ditas abſoluta: q̄a ē ꝑdicacio mere q̄ditatiua: q̄m eſt ſolitatiua ab ſoluta ſine reduplicatiōe: q2 cū reduplicatiōe eſt ꝑdicatio mere ſimpliciter q̄ditatiua: et ē ī primo circulo q̄ditas rei ⁊ ſubiectū metha. Et in tali circulo ſūt due diſtictiones. ſ. obiectīa ⁊ ex natura rei: ⁊ iſta vltima ē inter ſubiectum methaphiſices ⁊ ſuam quiditatem abſtractam in primo circulo tantum. Et ideo omnes formalitates ſeu iſta duo pricipia ſilicet bōitas magnitudo habēt ſex ꝯceptos q̄dicos. ſ.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quiditatem/naturalitez/eſſentiã/naturã/ſubſtantiam/⁊ eſſe
⁊ oĩs conceptus retinet inſe abſtractionẽ ⁊ ꝯtractionẽ: qꝛ con-
tractio nil aliud eſt quã conceptũ priorem contrahere vel de
terminare impoſteriorem: quoniam in vltimata abſtractiõe
tantuz retinet contractionez ⁊ nõ abſtractionẽ. Et abſtractio
nil aliud eſt: niſi ꝙ conceptus prioꝛ abſtrahatur a poſteriori.
Contractio enim fit ſic: quiditas in quãtũ naẗalitas: cõtrai-
tur q̃ditas ad nẽalitate naẗalitas ĩquãtũ eſſentia: cõtraiẗ na
ẗalitas ad eſſentiã: ⁊ eſſẽtia ĩ quãtũ naẗa: cõtraiẗ eẽntia ad na
turã: ⁊ natura inquãtuz ſuſtantia: ꝯtraiur naẗa ad ſuſtãtiã: ⁊
ſuſtantia ĩquãtũ eẽ: ꝯtraiẗ ſubſtãtia ad eẽ: vbi ẽ finis ꝑfectio ⁊
ꝯplemẽtũ tocius rõnis q̃ditatiue: vel ẽ vltĩus ꝯceptus q̃ditati
uus ꝯſtitutꝰ de tribus correlatiuis: q̃ pullulãt in natura abſo
luta. Et abſtractio ſiquidez fit ſic: eſſe ĩ quantũ ſuſtantia: abſ
traitur ſuſtantia ab eẽ: ⁊ ſuſtãtia in quãtũ ñã: abſtraiẗ ñã aſu
ſtancia ⁊ natura ĩnquãtuz eſſentia: abſtraiẗ eẽntia natura: ⁊
eſſentia inquãtũ naturalitas: abſtraiẗ naẗalitas ab eẽntia: ⁊
naẗalitas inquãtũ q̃ditas: abſtraiẗ q̃ditas a naturalitate: ⁊ q̃
ditas eſt in vltĩata abſtractione: ĩquãtũ eſt ꝯceptꝰ vltĩus ireſu
lubilis. Et ſic q̃ditas eſt radix oĩuz ꝯceptuũ: ⁊ primꝰ ꝯceptus
ſpoſitione eſſendi: vt nõ ſit proceſſus infinitꝰ ĩ natura rei. Et
naturalitas ẽ ꝯceptus rõne cuius: natura bonitatꝫ hẽt diſpo
ſitionẽ ⁊ abtitudinem ad pullulãdum tria correlatiua in na-
tura abſoluta. Et eẽntia eſt fecũda ⁊ plena: ad pullulationẽ
tiũ correlatiuorum. Et naẗa eſt cõceptꝰ inquo pullulãt tria
correlatiua: vt ſit fundamẽtum pullulatiõis. Et ſuſtantia eſt
conceptus inquo tria correlatiua ſuſtentãtur: vt infundamen
to proprioꝛ coeſſẽtiali. Et eſſe eſt cõceptus conſtitutus de tri-
bus correlatiuis: ĩ eadẽ eſſentia ⁊ natura. Quia dicẽdo eſſe di-
cũtur tria correlatiua: ⁊ tria correlatiua pullulant in natura
abſoluta vt dictũ eſt. ſ. tiuum bile ⁊ are: ⁊ tiuum eſt conſtitu-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tum ꝺ tiuitate ⁊ eſſentia: ⁊ bile de bilitate ⁊ de eadeꝫ eſſentia ⁊ are de tiuo ⁊ bili ⁊ eſſentia in diffrenter ratione predicacionis vniuoce: qꝛ in deo ſunt due opatiões: ⁊ in creaturis vna tantum. Et ſic bonitas eſt ꝯſtituta ⁊ ꝯſtituibilis ⁊ ſimilr̃ magnitudo. ⁊ ſic de ceteris. Et ĩter tiuum/bile/⁊ are/ eſt prioritas originis/qꝛ tiuũ eſt aſe/ꝑ ſe/ĩſe ⁊ de ſe/vt non ſit ꝓceſſus ĩfinitus ĩ ordine originis: et bile ꝑ tiuuꝫ: ⁊ are ꝑ tiuuꝫ ⁊ bile. Et tiuum eſt proprietas actiua; ⁊ bile eſt proprietas paſſiua: are eſt neutra: qꝛ intiuo eſt actiua: ⁊ imbile eſt proprietas paſſiua.

De conſtitutione obiecti formali ſcdi circuli arboris neture

Et ĩ tãtũ ꝙ oẽs iſte ꝓprietates cõſtituũt vnũ cocretũ eſſe: ſc̃ bonificatiuuꝫ/bile/ are/vnũ concretuũ bonuꝫ: ⁊ ſilr ꝺ magnitudine ⁊ oĩbus alijs formalitatibꝰ: ex quibꝰ ꝯſtitutuꝫ eſt obiecũ formale. Et ſic eſt idea/exẽplar/ſpeculũ ⁊ creatura creabilis: comũicabilis/trãcendẽs/in differẽs: ⁊ obiectũ ſcdarium dei ⁊ primariũ creature. Et ẽ primuꝫ qdq̃d eſt ad oẽ qdquid eſt: ⁊ eſt intelligibile a potẽtia intellectiua cuꝫ diffinitione tantuꝫ qꝛ ſine diffinitione eſt pncipiuꝫ naturale: ⁊ mediuꝫ ad inueniendũ ⁊ cõcludẽduꝫ oẽs cõcluſiones. Ideo bonitas ⁊ magnitudo: ⁊ ſic de alijs ſunt intelligibiles rõne ſapiẽtie: ⁊ amabiles rõne volũtatis. Et dicunt̃ pncipia artis gñalis cum ijs cõditionibꝰ ⁊ difinitiõe: videlicet ꝙ ſint primitiua: realia ꝑ ſe nota/neceſſaria/ſuprema/vniuoca/ gñalia/ vniuerſalia/ vera ſine q̃bus non ſunt ꝑncipia artis. Sed cũ ipis et difinitione tãtũ poſſumꝰ hauere ſcientiã ꝺ ente et de oĩ ente: tã infinito quã finito deſignato ⁊ determĩato: ꝑ vt ratio q̃ditatiua eius in ipſis includitur. Quia ſine deſignatione ⁊ terminatione ẽ obiectm formale in ſcdo circulo: ⁊ abſtractuꝫ in ſua vltimata abſtractione eſt q̃ditas in primo circulo. In quo poten

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tia agit vnum habitum de q̃ditatibus: qui dicitur methaphiſica. Et in ſcdo circulo in quantū eſt verū/bonū/ſapiens: adq̃rit aliū hituꝫ q̃ dicitur intellect⁹. Et cuꝫ diſinitiōe atingit alium hītum: q̃ dicitur ſcientia. Et cū in finitate in deo aliū hitum aſeq̃tur: q̃ ſapiā dr̄: i. ſapida ſcientia q̃ de altiſſima cauſa habetur. ¶ In quo ſiq̃dez ſcdo circulo ſunt iſte diſtinctiones ſ. diſtinctio ratiōis ſimpliciter: ⁊ rationis ſcdm q̃d: et ex natura rei: et formalis ſimpliciter: et ſcdm q̃d in primo modo in ꝓprietatis. et in ſecūdo modo in proprietatis: Et ens eſt paſſio propria ſubiecti primi methaphiſices: in nominatum confuſum et abſolutum in primo circulo. Et bonum magnum ⁊c. ſunt paſſiones apropriate anexe: que ſunt concreta pricipiorum prime figure: Et concreta ſecunde figure ſunt paſſiones diſiunte: et concreta centum forme ſunt paſſiones connexe. de tali primo ſubiecto. Quia in ſecundo circulo eſt ſecundū ſubiectum reſpectiuum nominatum: qd tantū eſt ens et medium naturale ſine ſingularitate et exiſtentia abſtractum in ſuo eſſe quiditatiuo: quia non eſt ens infinitum nec finitum: ſed tantum eſt ens reale in differens. Et predicatur vniuoce d deo et creaturis: quia predicatio vniuoca eſt eodem nomine ⁊ eadem ratione: equiuoca enim eſt eodem nomine tantum.

De obiecto materiali ⁊ motiuo potētie itellectie

Ens. bonum. magnum. cum determinatione ⁊ contractione ad ſuam ſingularitatem ⁊ exiſtentiā: eſt obiectuꝫ materiale motiuū ad mouendum poſtentiam intellectiuam ad intelligendum obiectum formale intelligibile: ⁊ non materiale obiectum qd non eſt intelligibile: ſed tantum motiuū Quia obiectum ſingulare mouet potentiam ſingularem: vt intelligat oē intelligibile: in quo rō q̃ditatiua entis icludit ſub ratione eius formali: ⁊ non quot non eſt intelligibile. ſ. obiectum materiale in quantuꝫ tale. Et ſimiliter habet omnes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diſtinctiones: quas obiectum formale habet ⁊c.

De bõitate ĩfinita ⁊ obiecto p̃mario dei ⁊ ſcd̃ario.

Et ĩ q̃ntũ bonitas ⁊ magnitudo cũ deſignatiõe infinitatis eternitatis ⁊ in menſitatis ſunt deus: ⁊ deus eſt bonus. magnꝰ. ĩfinitus: ⁊ bonus magnus. infinitꝰ. ſunt deꝰ. Et bõificatiuũ ẽ magnificatiuũ. et bõificabile ẽ magnificabile: et bõificare eſt magnifica. q̃ tiuũ cuũ tiuo: et nõ tiuũ cũ bile nec bile cum tiuo: ⁊ ſic de are: quoniam ſimile cum ſimili conuertũtur: ⁊ nõ ſimile cuz diſſi. Et ſic ẽ p̃dicatio de noĩatiua: et non q̃ditatiua. Et ſic deus cũ ſua potẽtia ĩfinita reſpicit obiectum ſuũ p̃mariuz ĩfinituz et eternũ abſolute: ſine actu p̄ducẽdi et trãſeũte. Et talis reſpectꝰ eſt abſolutꝰ ĩ manẽs de genere qualitatis in p̃mo ſigno nature: ad ꝯcipiẽdũ et ĩtelligendũ modũ g̃natõis. Q̃m ĩdo duo ſũt p̃ncipia p̄ductiua. ſ. itellectꝰ et voluntas: itellectꝰ ẽ p̃ĩcipiũ productiuũ ad actũ generãdi: et voluntas ẽ p̃ĩcipiũ productiuũ ad actũ ſpirãdi creãdi et ꝯſeruãdi in ſcd̃o ſigno nature: ĩ quo eſt actus p̄ducendi generãdi et ſpirãdi in ſuo obiecto primario: et ĩ ſcd̃ario obiecto eſt actus creãdi et ꝯſeruandi. Et q̃ eſſentia in finita et abſoluta eſt conſtituta de omnibus dignitatibꝰ: q̃ q̃dẽ ſunt tribus p̃ſonis comunes Et ſunt alique dignitates atributa vni perſone tantum: ſicut patri cui atribuit̃ põtas / ſap̃ia ĩgenita: vitas eternitas / p̃ĩcipiũ / dr̃ã: ⁊ maioritas rõne dignitatꝫ paternalis q̃ eſt a ſe. Et filio atrbuit̃ ſap̃ia ⁊ noticia genita magꝰ. finis: ⁊ minoritas rõne filiacionis q̃ ẽ ab alio. Et ſp̃ũi ſancto volũtas. vtꝰ / bõitas / gl̃ia / m̃diũ / ꝯcordãcia / eq̃litas. Et ideo q̃ñ generãs g̃ñat gẽitũ: g̃ñat cũ ſap̃ia nat̃alit̃ ⁊ neceſſario: ⁊ bõ itas volũtas ⁊ ſic de alijs ſunt rõnes ñales: q̃ talẽ actũ ſecũtur. Et in actu ſpirãdi ⁊ creãdi volũtas eſt principiuz productiuũ libere ⁊ non neceſſario: ⁊ ſapientia bonitas ⁊ ſic d̃ ceteris ſunt rõnes naturales. In ſcd̃o ſigno nat̃e actꝰ g̃ñandi ẽ nat̃alis ⁊

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſpirandi ꝛ creandi liber. Et in primo ſigno nature actus ge-
nerandi ſpirandi ꝛ creandi: ſunt neceſſarij. Quoniã eſſencia ĩ
finita in primo ſigno nature eſt pꝛĩcipium quo: quia eſt ratio
motiua ſeu ratio naturalis ad operandũ. Et in ſcd̃o ſigno na
ture eſt pꝛĩcipiuꝫ qd̓ ꝛ nõ q°: qꝛ principiuꝫ qd̓ eſt ſupoſitum ꝛ
pſona ꝛ nõ quo: ꝫ tãtum eſt rõ naturalˀ. Quia gñans eſt ſupo-
ſitum ꝛ pſona ꝛ pꝛĩcipium qd̓ actiuuꝫ ꝛ producẽs: ꝛ genitꝰ eſt
ſupoſitum ꝛ pſona: ꝛ pꝛĩcipium qd̓ paſſiuũ ꝛ ꝑducẽs. Et pꝛi-
cipium qd̓ actiuuꝫ ſpiratiuũ eſt ꝯſtitutum: de gñante ꝛ gña-
to. Et ſpiratuꝫ eſt principium qd̓ paſſiuum ꝛ ſupoſitum ꝛ p-
ſona: ꝛ pꝛĩcipium quo eſt eſſentia diuina abſoluta. Ideo eẽn-
tia diuina nõ gñat nec ſpirat inquãtũ eſt pꝛĩcipiuꝫ quo: ꝫ pꝛĩ-
cipiũ qd̓ gñat ꝛ ſpirat pꝛĩcipiuꝫ qd̓. Et eſt diſtĩctio ex nat̃a rei
inter cõceptos q̃ditatiuos: ꝛ pꝛioꝛitas oꝛiginis inter coꝛrela-
tiua: ꝛ pꝛioꝛitas ſignoꝛum inter pꝛĩcipiũ quo et principiũ qd̓.
Et ſic pſona pꝛeſuponit ſupoſitum: ꝛ ſupoſitum indiuiduum
ꝛ indiuiduum principium qd̓: ꝛ principium qd̓: principium
quo: ꝛ pꝛĩcipium q° eſſentia abſoluta: ꝛ ſic vſqꝫ ad q̃ditateꝫ ꝛ
cetera. Igitur eſt diſtinctio realis ſimpliciter inter producen
tem ꝛ productum: gñantẽ ꝛ genitum in eadem eſſentia ꝛ na
tura: ꝛ oẽs alie diſtinctiones quas diximus in obiecto foꝛma-
li. Quoniã oẽs actus qui ſunt in obiecto foꝛmali: ſunt in deo
in pꝛimo ſigno nature: ꝛ ſunt actus interioꝛes dei in ſuo ob-
iecto pꝛimario infinito ꝛ eterno. Quia qñcũqꝫ potentia eſt ĩ
finita ꝛ obiectum inifitum: opoꝛtet neceſſario ꝙ actus ſit in-
finitus in ſecundo ſigno nature: qui ſunt actus generandi ꝛ
ſpirandi. Et quãdo potẽtia eſt infinita: ꝛ obiectũ non eſt finĩ
tum nec infinitum ſed trancendens: tunc actus ſunt finiti
ꝛ noui reſpectu creature. Et ſic deus cum ſua potẽtia intelli-
git ſuum obiecum foꝛmale: quod eſt obiectum ſecundarium
dei: in quo intelligit omnes actus exterioꝛes extra ſuaꝫ eſſen-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tiam: qui ſunt actus creandi/cõſeruandi/ꝛ iudicandi. Quia quondo creat: tale obiectuꝫ dicitur exemplar: ꝛ quando conſeruat et iudicat dicitur ſpeculũ. Et ideo omnes act⁹ extra ſuam eſſentiaꝫ ſunt producti per vnum principium productiuum ꝛ cratiuum: ꝛ eſt conſtitutum de omnibus proprietatibus perſonalibus infinitatis ꝛ eternitatis: ꝙ eſt principium quod productiuum creatiuum in primo ſigno nature ꝺ neceſſitate: ꝛ in ſecundo ſigno nature per voluntatem libere. Et tale principium qꝺ creatiuum non eſt perſõa: ſed ſupoſitum ꝛ indiuiduum comune. Concluditur ergo ꝙ principium productiuum ꝛ creatiuum creat creaturas in mediatas: ad ſimilitudinem ſue eſſentie trinitatis ꝛ vnitatis cuꝫ finitate ꝛ nouitate in tempore euiterno.

De compoſitione ſuſtantie ꝛ creatione ꝛ factione angelorum.

Exinde enim omnipotens ꝛ eternus deus creauit bonitatem magnitudinem ꝛc in mediate ꝛ euiternaliter: ꝛ poſuit ipſas in ſingularitate ꝛ exiſtentia cum finitate ꝛ nouitate. Et dicũtur conſtitute ꝛ cõſtituibiles: componibiles ꝛ nõ compoſite. Et quelibet cũ ſua tiuitate eſt forma ſimplex: ꝛ cũ ſua bilitate eſt materia ſimplex methaphiſice quia tiuũ non poteſt eſſe bile: nec bile tiuum. Quoniam tiuũ eſt forma ſimpliciter: ꝛ bile eſt materia ſimpliciter: ꝛ bonitas cum ſua ratione quiditatiua ꝛ ſuſtantiali eſt forma ſecundũ quid ꝛ materia ſecundum quid: ad componendum vnum tercium ſuſtãciale quoniam partes ſunt ſuſtanciales. Et hoc fit motu naturali inſtantaneo mutua informatione mediante: ſe ad inuicem ſimul mouendo vnũ in aliũ: comunicando totũ ſuũ eſſe ſuſtantiale accidentale. Quoniam de eſſe ſuſtanciali eſſe ſuſtãtiale reſultat: ꝛ de accidẽtali accidentale: ꝛ ſic componũt vnũ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tertiũ qđ dicitur ſuſtãcia prima in primo gradu. Et eſt ɔſtitu ta ⁊ cõſtituibilis: compoſita ⁊ componibilis: ⁊ predicatur de omni ẽte ſuſtantiali vniuoce: ⁊ de accidentibus equiuoce in quantũ eſt ens. Et in quantum eſt pricipiũ materiale ad om nia que ſub ipſa continentur: ponitur in capite arboris pre- dicamẽtalis. Et eſt in ſe ĩ actu: quia recipere preſuponit eſſe: ⁊ eſt in potentia ad omnes formas ſibi ad venientes tã ſpiri tuales quam corporales. Que quidem contrahitur ⁊ deter- minatur in eſſe ſpirituali per formas ſpirituales: ſic ꝙ ex for ma ſpiriuali .b. reſultat ſpiritus .b. ex forma .c. ſpiritus. c. ⁊ ex forma anime .b. anima .b. ⁊ đ forma anime .c. anima .c. In tantum ꝙ ſpiritus .b. eſt vnus angelus: ⁊ .c. eſt alius angelus ⁊ quilibet angelus eſt ſuamet ſpecies ſpecialiſſima: ⁊ ſuum indiuidiuum ſupoſitum ⁊ perſona. Et ſic vnus angelus ab alio omnibus diſtinctionibus difert ſilicet diſtictione ratio ni ſimpliciter ⁊ ſecundũ quid: ⁊ ex natura rei: formaliter ſecũ dum quid: realiter ⁊ eſſentialiter, numeraliter, modaliter, ⁊ ſubiectiue. Et quilibet ſpiritus eſt compoſitus ⁊ non compo- nibilis: quia ſunt ĩ vltimata exiſtentia: ⁊ omnes angeli ĩ ſuo eſſe ſuſtantiali ⁊ operationibus ſuis ſunt in tempore euiter- no: ⁊ ſimiliter anime rationales Et omnes anime ſunt com ponibiles ⁊ compoſite: ⁊ diſtiguntur inter ſe realiter, forma- liter/ ⁊ eſentialiter ⁊ numeraliter. Ordinaꝛ ⁊ mouetur queli- bet earum tanquam forma naturalis: ad informandum/ con trahendum: determinandum/ ⁊ conſtituendum vnum tertiũ qđ dicitur ſpecies ſpecialiſſima humana comunis omnibus hominibus.

De compoſitione primi corpo ris nature: ⁊ omnium celorum.

Ex alio enim latere ipſa prima ſuſtantia contrahitur/ in formatur/ ⁊ determinatur per vnam formam tantum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

coporalem: ⁊ mutua informatione midiante reſultat vnum tertiuꝫ compoſitum: quod dicitur primum corpus nature. Et dicitur prima materia in ſecundo gradu: ⁊ eſt in potentia ad viginti binas formas ſibi ad venientes ſilicet quatuordecim in animatas ⁊ octo animatas: que ſunt decem forme celorum: ⁊ quatuor elementorum ⁊ vna que nominatur vegeitas: ⁊ ſex forme ſenſuuꝫ: ⁊ alia que ymagineitas dicitur. ¶ Et prima forma celorum dicitur empireitas: ⁊ contrahit ipſum primum corpus nature: ⁊ reſultat vnum tertium: quod dicit̃ celuꝫ empireum: ⁊ eſt inmobile: quia eſt loc⁹ inquo ſanti requieſcunt: ⁊ contemplantur obiectum infinitũ: quod eſt vltimus finis beatitudinis ⁊ perfectionis. ¶ Alia eniꝫ forma eſt que dicitur chriſtalineitas: ⁊ contrahit primum corpus nature: ⁊ reſultat celum chriſtalinuꝫ: quod eſt inmobile: quia duo ſunt tantum corpora inmobilia ſilicet celum empireum ⁊ chriſtalinum: eſt autem alia forma que dicitur prima motiuitas: ⁊ cõtrahit primum corpus nature: ⁊ reſultat primum celuꝫ motiuũ: ĩ quo ſunt oẽs ſtele fixe: ⁊ duodecim ſigna. Et mouetur d̃ oriente ad octidenteꝫ naturaliter viginti quatuor horis: ⁊ motu violento hatrahit ad ſe alios ſeptem celos planetarum de oriente ad occidentem. Quoniam motu ⁊ curſu eorum naturali eſt de occidente ad orientem; ſed motu violento primi motiui mouentur contra eorum naturas ex oriente in occidens. ¶ Eſt ſiquideꝫ alia forma: que dicitur ſaturneitas ⁊ cõtrahit primum corpus nature: et reſultat ſaturnus qui eſt primus planeta. ¶ Alia enim eſt forma que dicitur ioueitas: ⁊ contrahit primum corpus nature: ⁊ reſultat iouem: qui eſt ſecundus planeta. ¶ Eſt ſiquidem alia forma que dicitur marteitas: ⁊ contrahit primum nature corpus: ⁊ reſultat mars q̃ tertius planeta dicitur. ¶ Et eſt alia forma que dicitur ſole

(c) 2006 Ministerio de Cultura

itas: et contrahit primum corpus nature: et reſultat ſol: qui eſt quartus planeta. ¶ Et eſt alia forma que venereitas dicitur: ⁊ contrahit primuꝫ corpus nature: ⁊ reſultat venus: qui eſt quintus planeta. ¶ Et eſt alia forma que mercureitas dicitur: ⁊ contrahit primum corpus nature: ⁊ reſultat mercurius: qui eſt ſextus planeta. ¶ Et eſt alia forma que dicitur luneitas: ⁊ contrahit primnm corpus nature: ⁊ reſultat luna: qui eſt ſeptimus planeta. ¶ Et tali modo decem forme celorum dicuntur contrahere primum corpus nature: componere ⁊ conſtituere decem celos.

De compoſitione quatuor elementorum elementatiue ⁊ quatuor ſpherarum.

Ex conſequenti ſunt alie quatuor forme ſilicet igneitas: aereitas: aqueitas terreitas: que contrahunt primum corpus nature: ⁊ mutua in formatione mediante reſultant quatuor elementa ſilicet ignis, aer/ aqua/ terra/ que ſe in vicem contrahūt ⁊ ſe in formant vt finem a ſequantur. Et ſic conſtitunt elementatiuam in equali gradatione ſine magis ⁊ minus: ⁊ dicit̄ materia prima in tertio gradu oīꝫ generabiliū ⁊ corruptibilium. Nec etiam in tali gradatione fines ad quem ordinātur a tingere valent: ⁊ hoc ratiōe magne proportionis ⁊ equalitatꝫ: nec naturalis generatio ⁊ corruptio ſequi poteſt que eſt finis perfectionis illorum. Quoam obreꝫ quodlibet elementum in veniens ſibi locum ydoneum ⁊ proporti onatuꝫ: in gradatione maioritatis ⁊ minoritatis ſe ipſum conſtituit. Et ideo ignis ſuam ſpheram contingue ſub celo lune cōſtituit: accidentia eius propira ſunt in predominio: ⁊ aliorū elenmentorum accidentia remiſſa ⁊ mortificata ſcd̄m magꝭ ⁊ minus. Et accidētia eius ꝓpria et ſpecialia ſunt: caliditas luciditas, ſubtilitas maior/ et leuitas maior. Et are ꝯſtituit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſpheraꝫ ſibi propriaꝫ: ſub ignis ſphera contigue: ⁊ in gradatione ſuoꝝ accidentiū eſt in pdominio: ⁊ accidentia alioꝝ elemētoꝝ eē remiſſo ſcđꝫ magꝫ ⁊ min⁹. Cui⁹ accidētia ꝓpria ⁊ ſpecialia ſunt: humiditas dia fanitas: leuitas minor: ⁊ ſubtilitas minor. Similiter aqua ſuaꝫ ſpheram contigue ſub aeris ſphera conſtituit: ⁊ in gradatione ſuorum accidentiuꝫ habet dominiuꝫ: cetera aliorū accidētia remiſa ⁊ truncata ſcđm magis ⁊ minus. Et propria eius accidentia ſunt: frigiditas: albedo: groſitudo minor: ⁊ ponderoſitas minor. Eodē modo terra ſuaꝫ ꝯſtituit ſpherā in mediate ſub aque ſphera: ⁊ ī gradatione ſuorum accidentium eſt in dominio: ⁊ aliorum accidentia mortificata ſeu remiſa ſcđm magis ⁊ minus. Que quideꝫ accidentia propria ⁊ ſpecialia eius ſunt: nigredo: ſiccitas groſitudo maior/⁊ pōderoſitas maior. ⁊ ī ſphera ignis nihil gīiat/in alijs auteꝫ ſic: ⁊ oīa metala ⁊ lapides ſunt elementa ta abſoluta.

De compoſitiōe octo formarum aīatarū ſubſtantialium.

EXinde autē ſunt alie octo forme ſubſtātiales aīate: q̄ primum corpus nature ꝯtraunt. ſ. vegeitas q̄ primū corp⁹ nature ꝯtrait ⁊ reſultat vegetatiua: que q̄dem inſeritur ī elementatiua in mediate. Et omnes plāte ſunt vegetate abſolute: ⁊ elementate ſubunite tātum. ¶ Et ſunt alie ſex forme ſenſibiles: ⁊ prima illarū dicit viſitiuitas: ⁊ contrait primū corpus nature: ⁊ reſultat viſus. ¶ Et ē alia forma q̄ dicitur auditiuitas: ⁊ ꝯtrait primuꝫ corp⁹ nature: ⁊ reſultat audit⁹. ¶ Eſt eniꝫ alia forma q̄ dicitur olfatiuitas: ⁊ contrait primū corp⁹ nature: ⁊ reſultat olfatus. ¶ Eſt ſiq̄dē alia forma q̄ dicit guſtatiuitas: ⁊ contrait primuꝫ corp⁹ nature: ⁊ reſultat guſt⁹. ¶ Eſt enim alia forma q̄ dicitur afatiuitas: ⁊ contrait primū corp⁹ nature: ⁊ reſultat afatus. ¶ Eſt equideꝫ alia forma que dicit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tactiuitas: ⁊ cõtrait primũ corpus nature ⁊ reſultat tactus et ſic ſunt ſex ſenſus. Et quia in ſeipſis nõ poſſunt finẽ atingere vniunt̃ inter ſe mediãte informatione: ⁊ ꝯſtitunt ſenſitiuã comunẽ: ⁊ inſerit̃ inmediate in vegetatiua: ⁊ mediate in elemẽtatiua. Et oẽs muſce ſunt ſẽſate ab ſolute: vegetate ⁊ elemẽtate ſubunite. Per conſequẽs ẽ alia vltĩa ⁊ octaua forma q̃ ymagineitas dr̃: ⁊ ꝯtrait primuʒ corpus nature: ⁊ reſultat ymaginatiua: q̃ q̃deʒ inſerit̃ in ſenſitiua ĩmediate: ⁊ ĩ aliȷ́s mediate Et omnia aĩalia ymaginata ſunt ab ſoluta: ⁊ ſenſata vegetata ⁊ elemẽtata ſubunita. ¶ Et ẽ notãdũ ꝙ oẽs iſte octo forme ſunt ſuſtanciales: q̃ cõponũt conſtituũt ⁊ ꝯtrahũt: ⁊ differũt ĩ prima intẽtione inter ſe oĩbus diſtĩctionib⁹. Et ſunt alie plures forme accidẽtales: q̃ inter ſe differũt ⁊ diuerſificãt̃ in ſc̃da ĩtencione: ⁊ ſunt poſt reʒ ⁊ obiectiue ſunt in materia cõtrarioꝝ Et iſte q̃tuor ſuſtancie q̃ ſub globo lũe reperiunt̃: ad gñationẽ ⁊ corruptionẽ vniuerſaliter concurrũt.

De conſtitutione ſpeciei humane.

Finaliter autẽ eſt alia forma ſuſtancialis: q̃ aĩa rõnalis dicit̃: ⁊ ꝯtrait corpus ymaginatuʒ: ⁊ reſultat ſpẽs ſpecialiſſima hũana: q̃ hõ in conſiſtẽtia ſtrema abſtrata a ſua ſingularitate ⁊ exiſtẽtia dr̃. Et virtute ſuorũ principioꝝ interiorũ q̃ principia ignata dicunt̃: ⁊ etiã principia indiuiduationis: d̃terminat̃ ſpecificat̃ indiuiduat̃ in ſuis indiuiduis ſuſtãcialibus: q̃ dicunt̃ petrus ⁊ ioannes ⁊ ſic d̃ aliȷ́s. Et ideo ſunt finis terminationis / ꝑfectionis ⁊ ꝯtractionis in ſua vltimata ꝯtractione: ſicut q̃ditas in vltimata abſtratione in primo circulo ⁊ petrus in ſuo indiuiduo ſuſtantiali ſunt ſtrema arboris nature. Et oĩa alia ſunt media inter ſtrema ſuſtancialia: incipiẽdo ab ente vſq; ad hõinẽ q̃ ſpẽs ſpecialiſſima dr̃: ⁊ tota rõ ei⁹ q̃dica ⁊ ſpecifica eſt ĩ quolibet ĩdiuiduo eſſẽcialiter nũero ⁊ e

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qualiter. ¶ Et ideo omne indiuiduū hominis ē pſona: qꝛ omnis natura rationalis determinata in ſuo indiuiduo eſt pſona/ſupoſitū/indiuiduū/ ⁊ ſingulare: ⁊ non econuerſo. Et oē ſupoſitū eſt indiuiduum ⁊ ſingulare: ⁊ non econuerſo: ⁊ oē indiuiduū eſt ſingulare ⁊ non econuerſo: quia omnis perſona preſuponit ſupoſitum: indiuiduum: ⁊ ſingulare: vt iaȝ dictuȝ eſt. Igitur perſona eſt rationalis natura indiuidua ſuſtantia in comunicabilis exiſtentia. Supoſitum enim eſt: in ſuo eſſe poſitum in comunicabiliter. Indiuiduū aūt eſt ī diuiſuȝ a ſe ipſo: ⁊ diuiſum aquolibet alio. Omnes eniȝ operationes creaturarum interiores ſunt ſuſtantiales: exteriores aūt accidētales. Concludit ergo ꝙ operationes dei tam interiores quaȝ exteriores ſunt ſuſtanciales: ratione infinitatis ⁊ eternitatis ⁊ ī tempore euiterno. Unde ſequitur ꝙ reſurrectio hominis erit in tempore euiterno: quia opratio dei eſt ⁊ miraculoſa ſine corruptione. Et ſic omnes homines ſaluati ⁊ etiam dampnati erunt incorruptibiles inpreteribiles ⁊ ī mortales: ⁊ hoc erit in vltimo die motu celorū: ⁊ primo die nouo ſine motu celorum

Deo gratias.

Diuina bonitas cum tua ſapientia gratia ⁊ perfectione. Incipit liber q̄ nature ordo ſtudentium pauperum nūcupatur: in modo addiſcendi magiſtri raymūdi Lulli illuminati doctoris artem ac ceterorum vtiqȝ doctorum. Editus a reuerēdo magiſtro: Jacobo ianer in ſacra theologia profeſſore cenobij ſanctaruȝ crucium monacho ciſtercienſis ordinis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De prohemio huiꝰ nature ordinis.

D Ico enī reuerēde dn̄e domne mi abbas: ꝙ de pre
catu cuiuſdam dilectiſſimi familiariſſimiqꝫ pro-
fecto diſcipuli ⁊ nō̄n vtiqꝫ mei flagitacione motꝰ:
ſed cum libertate coactus: ad hunc conponēdum:
vt valeant qui ſcire cupiūt: ad finem ꝓculdubio
optatū vltimūqꝫ q̄ꝫ citius deuenire: ⁊ d̄ via ad patriā ſeſe vti
qꝫ conferre. Quoniā ſecūdū bernardū boetiumqꝫ ceteris ani
mātibus ſeſe ignorare natura eſt: hoībꝰ vero vicio venit. ¶ Pro
pterea deus ſublimis nō creauit hominē ſeu fecit: vt eſſet rex
comes/imperator/aut iuriſta/medicꝰ/notariꝰ/⁊ huiuſmodi
ſed dūtaxat vt ſummū bonum ītelligeret: ⁊ ītelligendo ama
ret: cum nichil ſit volitū niſi ꝑcognitū. Teſte auguſtino: fecit
deus rōalem creaturā vt ſūmum bonū ītelligeret: ⁊ intelligen
do amaret: ⁊ amando poſſideret: ⁊ poſſidendo frueretur illa
vtiqꝫ beatitudine eterna: ſcd̄m potētiaꝝ ordinem eis a ſūma
bonitate inditum. Ad quā ꝑfecto oīs rōnalis creatura medi
antibus quippe ipſiꝰ bonis opibus ordinat̄. Ideo vehemen
tius circa cognitionē talis ſummi obiecti inſudare debemus
¶ Primo q̄dem pcti cauſa ſuppoſitiue credendo ⁊ apropiate
Secundo vero intelligendo: ⁊ proprie declaratiue mediante
lumine ſupnaturaliter īſpirato pro eſtatu iſto ſine quo nemo
mortalium pōt de deo ſub deitatis rōne aliq̄d ītelligere: q̄ꝫq̄ꝫ
ſub rōne entis ⁊ comunitatis valeat aliquid de tali obiecto
cognocere: eo qꝛ eſt ens: ſubiectum huiꝰ eſt abſtractio: creatio:
cōcretio: ⁊ factio. ¶ Qm̄ ſum nempe defectuoſus rōne deuia
tionis a fine: ideo ſubmitto hunc ſicut egi: ⁊ ceteros ſacroſan-
cte matris eccleſie correptioni ⁊ doctoribꝰ ſane tamen intelli
gentibus eiuſdem..

De diuiſione huiꝰ libri ſeu nature ordinis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Diuiditur quidē hic nature ordo in tres vtiqꝫ partes ad diuine trinitatis honorem: vꝫ methaphiſicam: theologiam ⁊ philoſophiã. Quoniã ſicut pr̃ a nullo originat̃: ſic methaphiſica a nullo priori originē ſumit. Et ſicut filiꝰ a pr̃e pullulat ſic thelogia a methaphiſica: ſcḋm ꝗdicam rationē ortum habet. Et ſicut ſpũs ſctũs a patre ⁊ filio aſpiratur: ſic philoſophia a methaphiſica: ⁊ theologia ꝑ creatiuã proculdubio opationē exordiuꝫ ſumit. Quia gaudent breuitate moderni ⁊ hominum breuis vita habet̃. Penitus faſtidij matrē ꝗ̃ eſt prolixitas euitamus: vt citius ad optatum ꝑueniãt dociles.

De prima parte huius. ſ. de bonitate methaphiſicali ſeu methaphiſices.

Humanus ſiqḋem intellectus ac etiã angelicus nihil generalius bonitate obiectare valet: ⁊ ſic de magnitudine duratione ⁊c̃. Nã primis ꝗdē ignotis. ſ. terminis ignoſcunt̃ ⁊ vltimi. Teſte philoſopho primo elẽchoꝝ qui virtutum vocabulorꝫ ſunt ignari ꝑalogizantur ꝺ facili. Quoniã terminorum ignorãtia vt plurimum impedit intellectuꝫ. Ideo ꝺ ipa in pricipio nr̃i tractatus erit ſermo: ꝙ̃ꝗdē ſumitur tribus modis: nam alia indifferens: alia infinita: ⁊ alia finita: vt per ordinē in proceſſu huius dicet̃. Et primo de indefferenti: de qua talis hētur diffinitio. Cuꝫ quiditas cuiuſlibet ꝑ diffinitioneꝫ cognoſcatur: videlicet bonitas eſt id vel ille conceptus realis ⁊ entitatiuꝰ ſeu bonificatiuus cui proprie competit bõificare. Que quidē diffinitio ꝗditatiua nuncupat̃: cuꝫ ꝑ interiora diffiniti exprimatur. ¶ Secus autē bonitas eſt ens ratione cuiꝰ bonum agit bonuꝫ. In qua. n. diffinitiōe conſiderantur tria. ſ. diffinitum: copula: ⁊ diffinitio: ꝗꝗdeꝫ bonitas diffinituꝫ dicitur: circa qḋ tota diffinitio ordinatur. Eſt vero verbuꝫ copulatiuum ſeu copula. Ens aũt ponitur loco generis: nõ enim

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vt ſuperi⁹ ṗdicari pōt: cū bonitas ab eo abſtrahatur: rōne cu
ius prioritatē retinet nature: ſʒ ſumitur ꝓ quadā actualitate
eſſendi::nā bonitas eſt ens ſibi vult.i.bonitas eſt q̄dā actuali
tas eſſendi: ſeu cōcept⁹ quidic⁹ entis cōſtitutiu⁹ cū ceteris en-
titatiuis ꝛ quidicis cōceptibus ſeu formalitatibus: ratiōe cu
ius ꝛc. pro differentia habetur. ¶ Que quidē formalitas ſex
cōſtituitur cōceptib⁹.ſ.quiditate: naturalitate: eſſentia natu-
ra ſubſtātia ꝛ eē: quoꝝ q̄nqʒ in eſſe reperiunt abſoluto: vltim⁹
vero ī ordinato. Gratia cui⁹ bōitas duob⁹ ſumit modis in ſe-
metipſa abſtracta ab omni poſteriori.ſ.abſolute ꝛ reſpectiue
ideo dicitur vna ꝛ eadē bonitas abſoluta ꝛ reſpectiua: ꝛ ſunt
eſſentialiter idem: ſʒ ſolum diſtinguuntur ex natura rei: cum
ſit in prioritate nature. In quo quidē abſoluto ꝛ fecundo tria
pullilant correlatiua.ſ.tiuū.bile.ꝛ are. Tiuum q̄dem per ſe ꝛ
cōſtituit de eſſentia fecunda ꝛ quadā actiuitate: q̄ bonificati-
uitas appellatur. Bile vero ꝑ tiuuʒ ꝛ nō per ſe: ꝛ conſtituitur
de eadeʒ eſſentia fecunda ꝛ de quadā paſſionalitate: q̄ bonifi-
cabilitas nominat. Are quidē nō per ſe ſed per tiuum ꝛ bile i
differenter: ratione predicationis vniuoce. Que quidem boni
tas abſqʒ ſingularitate ꝛ exiſtentia q̄ ſunt conceptus interio-
res ꝛ ſuſtantiales ꝛ modi intrinſeci. qui non variant rationeʒ
formalem eius cuius ſunt a methaphiſico artifice diuino cō
ſiderat: non autem ab alio. Que quidem methaphiſica ē for-
ma qua mediante methaphiſicus denudat quiditates: ſeu ra
tiones formales a ſuis ſingularibus ac etiaʒ accidentib⁹: Et
hoc quod dicimus de bonitate indifferenti ꝛ methaphiſicali
intelligatur de magnitudine ꝛ ceteris formalitatibus. Quo-
niam eumdem modum habent eſſendi ꝛ per conſequens in-
telligendi: que quidem vniuoce de bonitate finita ꝛ infinita
predicatur. Eſt eniʒ bonitas preſcindendo boni entitas ꝛ bo-
ni vtiqʒ formalitas: ꝛ cetera.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De bono ſeu ēte methaphiſicali ⁊ obiecto formali potentie intellectiue q̄d eſt ſubiectum in methaphiſica ⁊ ceter꜠.

AMplius aūt nature ordinē cōtexēdo dicimus: ꝙ entitas bōitas ⁊ huiuſmodi formalitates ꝯſtituunt ens methaphiſicale: vt eſt ſentēcia philoſophi primo methaphiſices. Et raymūdi ī ꝑma art꜠ gn̄alis figura: q̄d q̄dē ens dr̄ bonū: magnuz/duꝛū/vnū/aliq̄d/res/primū q̄dq̄deſt ⁊c̄. conuertibiliter ī cōcreto. Q̄d q̄dē ens ſex cōcernit interius ſcd̄m cōcernētiā interioꝛez q̄dicos cōcept⁹ ſubſtantiales. ſ. q̄ditatē naturalitatē eſſentiā naturam ſubſtantiā: ⁊ eſſe cōcretiue. Nā q̄ditas ex q̄ditatibus ſeu rōnib⁹ cōcretiue cōſtituit̄. Nā ꝑlibati cōcept⁹ q̄dici a methaphiſico tātū cōſiderari debēt. Quiditas vō ꝯceptus ē ꝯcretiu⁹/abſtrahēs/abſtractiu⁹/apſtrahibilis ⁊ abſtractus ſemota operatione intellectus aquocunq꜠ cconceptu poſteriori et ſic de alijs cuz regula methaphi. ſit vera abſtractio. que ꝑ philoſophuz ꝑmo phiſicoꝝ cōfirmat̄: abſtrahētiū nō ē mēdatiū: īmo vitas apꝓbatiua ꝑ oēs īgenio polētes. Que q̄dē q̄ditas entis eſt primus terminus poſitionis eſſendi concretiue ⁊ abſtractiue vltimus: ſeu cōcept⁹ q̄dicus ipſi⁹ entitatiu⁹ ac vltim⁹ irreſolubilis: q̄ q̄dē ꝯtrahit̄ ad naturalitatē ꝑ methaphiſicalē cōtractiōez ex pellēdo oīo logicalē ⁊ philoſophalē et naturaliras ad eſſentiā ⁊ eſſentia ad nat̄az: ⁊ nat̄a ad ſuſtātiā: ⁊ ſuſtātia ad eē: ⁊ eē ad hoc eē: ⁊ hoc eē īquātū deſignat̄ īfinitate imēſitate: deitateq꜠: dicit̄ deus ens īfinitū: eternū: ⁊ imenſum: neceſſariuū ſimpl'r ⁊ in depēdēs ſimpl'r: ideo deſignatiue dr̄ determinari ens methaphiſicale: ⁊ non cōtractiue vt aliqui aſſerūt. Sed inquātuz ab artifice diuino: cum reduplicatione formali aut ſine abſq꜠ deitate: īmenſitate: infinitate: neceſſitate ſimpl'r: ⁊ indepēdētia ſimpl'r: cōſideratur ab

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſolute)abſq3 aliquo̅ reſpectu ad ſua īferiora: predicabile vni-
uoce d creatore ꝛ creatura includēs dun taxat predictos q̄tuor
concept⁹ entitatiuos(abſq3 ſingularitate ꝛ exiſtētia)hāc ſen
tiebat veritatez dioniſius cap.iiij.de diuinis noib⁹ dicēs:ma
lum nō eſt exiſtens:nec bonum) dicit̄ ſubiectu3 ī methaphiſi
ca ꝛ obiectū formale potētie intellectiue:quo mediāte oīa in
tellligit prout entia ſunt videlicet obiecta materialia q̄ ſub
ente formali cōtinētur:d quoq̄dē ente ī ꝑtactis largius hētur

Explicit primus liber:ꝛ incipit ſecund⁹ qui eſt de bonitate deſignata infinitate deitateq3:ac de ei⁹ dupli-ci operatione ſeu bonificatione ſubſtātiali eterna ꝛ interiori ac de exteiori.

Exinde enī nature ordinē proſequēdo ꝛ eius ſeriez
continuādo dicimus:ꝙ bōitas infinita eſt id cui-
proprie cōpetit bōficare infinite ꝛ eťnalr bonea
req3:q̄ ꝑſe ꝛ non ꝑ aliud: bona:magna:eterna:ꝛ
huiuſmōi dr̄:q̄propter plena ſui ipſius in ſeme-
tipſa cum oī ꝑfectiōe affirmatur.vt eſt ſnīa doctoris in arbo-
re ſcientie ī caplo de bōitate hn̄s q̄ditatē/naturalitatē/eſſen
tiam naturā ſuſtantiā:ꝛ eſſe:eternaliter ꝛ infinite:gr̄a cuius
ei ꝯpetunt bōificare boneareq3:rōne duarū opationū ſeu bo-
nificationū ītrinſecaru3 q̄ ī ea eternaliter repiunt̄:q̄ ſunt vide
licet gn̄atio eterna ꝛ ſpiratio ſuſtātialiter īteri⁹ cū extra ſe ni
hil idigeat:eſſentia cui⁹ fecunda deq̄ditate ꝛ natura abſolute
appellat̄:cum hītudīe ꝑſonaꝝ(vt ita dixerī)ꝯſtitutiua.Queq̄
dē trib⁹ mōis dr̄ rō vt valeāt tria correlatiua ī ea pullulādo fū
dari:tā ꝙ fundabile in eius fundamento.Primo q̄dez eſt rō
bono cōi ſeu ſue fecunditati.Et in q̄ntu3 eſt agēs dr̄ bonifi-
catiuū ſeu pr̄.Secūdo aūt eſt rō tiuo ſeu patri vt producat de
ſua natura ꝛ eſſentia abſoluta bile ſeu filiu3.Tertio enī eſt rō

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tiuo ⁊ bili vt producant ſeu aſpirent bonificare ideſt boneare ſeu ſpiritum ſanctū. Et q2 prima proprietas eſt a ſe dicit̃ ī primo origīs ſigno que de eſſentia ⁊ quadā actiuitate conſtituit̃ non tñ per eſſentiā ⁊ actiuitatē originat̃ ſeu pullulat: ſed ꝑ ſe ſua ꝓpria virtute fundamētaliter ideo eſt a ſe. ¶ Secūda q̃dez proprietas nō a ſe pullulat: licet ſit de ſe: q2 nihil gignit ſeipm vt ait auguſtin9 ſed ꝑ primā nec ꝑ eſſentiā ⁊ paſſionalitatem: gr̃a cui9 ī ſcđo dicit̃ origīs ſigno: q̃ ꝑ modū nature ⁊ o͞pationez ītellect9 genita aſſerit̃ q2 ītellect9 ī deo ē p͞ricipiū ge͞natiōis. ¶ Tertia aūt ꝓpetas nō ꝑ ſe nec ꝑ eēntiā ⁊ ſpirabilitatē: ſ3 ꝑ p͞dictas pullulat ꝓpetates vnicā h͞ntes ſpiratiuitatē: ī eadē eētia ⁊ na͞ta cōſtituit̃ q̃dē de eadē eēntia ⁊ paſſiua ſpirabilitate: ⁊ q͞a eſt a p͞dictis duab9 ī tertio originis ſigno dicit̃: q̃ ꝑ operatiōez ⁊ modū volūtatis a p͞dictis producit̃: qm̃ ī dīs volūtas ē p͞ncipiū ſpiratiōis ⁊ creatiōis libere. Que q̃dem ꝓprietas tertie productiua nō duo ſpiratores ſane dici pōt: ſ3 vn9 dūtaxat licet ſit ipa ſpatiuitas duo ſpirātes ī eo ꝙ in vna cōueniūt vi ſpiratiua. Ea propter vnū cōſtituūt ambo ſuppoſita p͞ricipiū ſpiratiuū: nō ab eis diſtinctū īmo idē ē cū ips realiter ⁊ eſſentialr̃. Ut eſt ſentētia auguſtini/ petri lombardi/ thome/ ſcoti/ frāciſci/ jacobi monachi/ raymūdi ⁊ mei magiſtri īmediati ī artis ianua capitulo vltimo: iō nō numero nec diſcretiōe numeri ab eiſdē diſtingui pōt. Ut ē ſentētia. d. n͞ri raymūdi primo ſentētiarū dicētis: qđ pater ⁊ fili9 ita ſunt vniformiter idē numero ꝑ ſpiratiuitatē ſicut ꝑ eēntiā naturā ⁊ bonitatez: ſed dicitur vnū rōne preciſe conueniētie in quātuz ambo ī vnum ſpirādo conueniūt: p͞ciſi tñ a determinatiōe propria actiua ⁊ paſſiua: remanētibus fundamentationibus cum actiuitate comuni. Gr̃a cuis ad differentiam bonitatis ſpirator boneitas dicit̃: proprie cui conpetit tantū boneare ⁊ nō bonificare qđ eſt generare: ſed ſpirare/ alioquim ſpirit9 ſanctus foret ge

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nitus qđ eſt impoſſibile: ⁊ contra rei veritatē ⁊ ratione īfinitatis deitatiſq̨. ¶ Iſte tres proprietates dicunt̃ tres pſone: ⁊ tria ſupoſita: ⁊ tres diſcretiones: ex quib⁹ conficitur numerus ternari⁹ in beatiſſima trinitate in diſtintione reali. Non autē ī creaturis in q̄bus tātum ꝓprietates nuncupātur: q̄ꝗ realiter diſtinguantur per ſimilitudinem: vt largius in pretactis habetur.

De ſecūda parte ſecundi libri qui eſt de operatione bonitatis infinite exteriori ſeu de mundi creatione.

Expeditus aūt de diuine bonitatis īteriori vtiq̨ opatione ſeu bonificatione ſuſtantiali ⁊ eterna ad eius exteriorem accedere cupio: p quo ē notanduȝ: qđ diuina bonitas voluit q̄ potuit: ad ſuaȝ ſīlitudinē creaturas īmediatas creare: ⁊ q̄ ipa ē magna: eterna: potēs: ſapiēs: ⁊ huiuſmodi: vt inq̄t dioniſſius capitulo de eodē ⁊ diuerſo in deo vnā intelligi⁹ eſſentiā ⁊ formalitatū multiplicitateȝ. Qua propter diuina bonitas trina ⁊ vna crea frā creauit trinaȝ ⁊ vnam: vnam quideȝ in eſſentia trinam vero in potētijs correlatiuis: gratia cuius creatura ſimilitudinē ⁊ ymaginē veſtigiunq̨ gerit ſui creatoris. Teſte ſancto. d. in ſūma contra gētiles inquiēte. oportet ī effectibus ſīlitudineȝ cauſe īueniri. Et in tertia parte ait ipe: bonitas dīa p actū creatiōis creaturis cōmunicatur ſecundū quandā ſimilitudinē. Et ſcotus in ſecundo q̄ſtione prima ait bonitas dei preſuponit̃ bonitati creature. Et beatus auguſtinus in libro de. fi. ad petrū ait. ſatis eſt xpiano rerū creataruȝ credere viſibiliuȝ ſiue inuiſibilium cauſam eſſe non niſi bonitatē creatoris. Et raymundus doctor illumīat⁹ in libro de ieſu. ⁊ in queſtionibus ſuper ſententias. ⁊ in arbore ſcientie: ⁊ ī libro de anima ratiōali ait: quod bonitas creata ad ſimilitudiem diuine bonitatis ſumit eſſe de non eſſe ſimpliciter: per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

actum creatiuum: in quātum deus omnium creator cōmuni
cat creaturis in mediatis ſimilitudinem quidicorum concep
tuum ipſius. Non enim eſſentialiter ꝛ numero: quia deus a
lium deum a ſe eſſentialiter diſtinctum producere non poteſt:
ſicut exemplo patet: quoniam quemadmodum ſigillū dimit
tit ſimilitudines literarum ſuaruꝫ eſſentialiū in cera ꝛ littere
cere nō ſunt de eſſentia literarū ſigilli: ſed ſunt ſimilitudīes ꝛ
impreſſiones literarum ſuarū. A ſimili dico deus in creatio-
ne imprimit in creaturis ſuas ſimilitudines ꝛ ſuorum qui-
dicorum conceptuū: nō enim quod creature ſint de eſſentia
dei: ſed ſolummodo ſimilitudines ipſius ſecundū quod crea
ture ipſas poſſunt accipere ꝛ ſuſtinere: ꝛ hoc ſecundum earuꝫ
capacitates: quia omne quod recipitur ad modum rei recipi
" entis recipitur: igitur" bonitas creata eſt ad ſimilitudinem
diuine bonitatis ſecundum vnitatē ꝛ trinitatē: que eſt natura
naturās ipſaꝫ naturā creando naťatā: ꝛ ſic de magnitudine
duratione. ꝛc. Et quia iſte nature naturate ſeu creature ſunt
deducte de nō eſſe ad eſſe ꝑ actū creatiuuꝫ: ratione cuiꝰ finite
dicuntur ꝛ noue earum quelibet: q̄ finitas ꝛ nouitas adueni-
unt eis poſt totū ſuū eſſe cōpletū: nā principialitates dicūtur
accidentiū abſolute. Et quia oībus iſtis deus naturam cōica-
uit: qua appetitu naturali mouētur ad ꝑatiōeꝫ iteriorē exte
riorēqꝫ: cū ſit pīcipiuꝫ natura motꝰ ꝛ quietis itrinſece ꝛ ſub
ſtantialiter eēndi operādi: ꝙeſcēdi: vt iferius dicet. Et qꝛ deꝰ
ꝛ natura nihil agūt fruſtra: ideo omne qđ eſt: ad aliquē finem
ordinatur (vt ait quidam excelſi ingenij in artis ianua) vt va-
cuitas ꝛ occioſitas operatiōis ꝑfectioniſqꝫ euitētur: quas na
tura pati non poteſt: vt patet intuenti: ergo mūdus non eſt e-
ternus vt nōnulli aſſerut philoſophi tantū naturales.

¶ Explicit ſecundus liber: ꝛ incipit tertius:
qui eſt đ bonitate creata: ſeu de natura naturata vt a philoſo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

phis tantum naturalibus conſideratur.

DEinceps autẽ nature ordinẽ connectẽdo dicimꝰ ꝙ poſt ꝙ bonitas naturata ꝛ cetere nature ſunt poſite ꝑ diuinã bonitatem naturãtem in ſuis ſingularitatibus ꝛ exiſtentialitatibus ordinantur ꝛ mouentur naturaliter ad operationem naturalem exteriorem motu inſtantaneo ꝛ naturali:quo mediante forma mouetur ad materiam. Ea propter bonitas naturata dicitur forma:ſecundum q̃d prout iuformat mangitudinem ꝛ ceteras:q̃ ſic diffinit. Forma eſt q̃ dat eſſe rei formale:ꝛ cõſeruat eam in eſſe tali:ꝛ materia dum informatur a magnitudine ꝛ ceteris:ita ꝙ bonitas cum ſuo bonificatiuo ſeu potentia actiua:aut aptitudine:tanꝙ inſtrumento vt cum quo: in ſuo bili ſeu potentia paſſiua:aut diſpoſitione tanꝙ inſtrumento vt ſuꝑ quo vt patet ꝺ fabro informat ꝛ cõtrahit magnitudieꝫ ceteraſqꝫ formalitates: magnitudo quidem recipit ipſam in ſuo bili:vt in quo ꝛ ſe comunicant adinuicem mutuo. Primo quidem conceptus quidicos ꝛ ſubſtantiales. Secundo vero accidẽtales nam tãta eſt aptitudo forme quãta eſt diſpoſitio materie:ꝛ ecõuerſo. Et vt iuſticia naturalis in eorum actibus cõſeruetur neceſſario oportet ꝙ omnes dicantur forma ꝛ materia ſecũduꝫ q̃d:ꝛ cauſa formalis ꝛ cauſa materialis tertij reſultati:gratia cuius quelibet earuꝫ eſt forma alteri ꝛ nõ alterius: ꝛ ratio eſt: nam earum quelibet iam habet formam ꝛ materiam poſſeſſiue ſimpliciter: q̃ ſunt tiuum ꝛ bile. Ita ꝙ mutua informatiõe mediante vnius actiua: ꝛ alterius paſſiua reſultat tertiuꝫ nomine cuiuſlibet formalitatis nomĩatũ qꝺ dicitur de noĩatĩe bonum rõne bonitatis:magnum:veruꝫ: vnum:ens ꝛc. ¶ Et ſubſtãtia a ſubſtantialitate pĩcipiorum interiorum:qꝛ omnia ſuſtantialia a ſubſtãtialitate dicunt:ꝛ ſicut ex principijs ſubſtãtialibus ſubſtãtia reſultat ꝑ primaꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intentionē pricipiorū. Sic ꝑ ſecūdam ex finitatib⁹ quātitas ex nouitatibus quādo: ⁊ ex qualificatiobus qualitas: ⁊ ex paſſionalitatib⁹ paſſio: ⁊ ex actionalitatibus actio: ⁊ ex reſpectibus minutis relatio: ⁊ ex ſituatiōibus ſitus: ⁊ ex habituatiōibus habitus: ⁊ ex vbificationibus vbi. que quidez ſunt in numero denario. Jdeo decem dicūtur predicamenta ac genera generaliſſima abſoluta: ⁊ impermixta: in quantū eorū quodlibz facit ſuā lineā pdicamētalē. Quia ꝑ philoſophuz eſſentie precamentorum ſunt impermixte: ⁊ dicunt rerum creataruz cōpoſitarūq3 vt ait porfirius in predicabilibus prima principia compoſita. Finitas quidē ⁊ nouitas principialitates ſubſtantie in abſolutione preſuponunt: cetera vero in reſpectu. Que quidē ſubſtātia prior eſt accidētibus triplici prioritate videlicet nature: originis: ⁊ ꝑfectionis. Quequidem dicitur materia prima in primo gradu chaos: ile: confuſuz: ens informe: determinabilis vero ⁊ cōtrahibilis ꝑ oēs formas ſibi aduenientes: tam ſpūales ꝙ corporales determinatiuas ipſius ⁊ cōtractiuas. ſ. cōtrahibilitatis ⁊ determinabilitatis: quoniaz ꝑ ſe minime determinari pōt: cum contractiuum ⁊ cōtrahibile ſint correlatiua q̄ poſita ſe ponunt: ⁊ perēpta ſe perimūt. Determinatᷣ igitur ꝑ ipſas vt patebit: ad latus cuius deus omnium creator binas creat craturas: vnam videlicet corporalem tantum: alteram vero ſpūalē plurificabilem ⁊ differētiabilez in tot ſuppoſita quot ſunt angeli ⁊ aīe rōnales: vt imparua ac maiori hētur doctrina facundiſſime ac in comento.

De ſpiritualitatum creatione: ⁊ ſpiritum cōpoſitione.

DEus aūt nature ordinem cōtinuādo creat ad lat⁹ materie pme in pmo gradu ſpūalitates ſeu naturas naturatas angelorū animarūq3 ad ſui ꝑfecto ſimilitudinē ⁊ ymagi-

ht ꝓtute attētibā plur⁹ finȷū ⁊ liberta. tē ar

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ne: q̄bus cōicat in creatione ſimilitudinē trinitatis ſue ꝛ vni-
tatis: vȝ q̄ditatē naturalitatē eſſentiā naturā ſubſtātiā ꝛ eſſe ꝛ
poſuit ipſas ꝑ actū creatiuū ī ſingularitate: ꝛ exīa. Et qꝛ ſunt
deducte de nō eſſe ad eē ſimpl'r finite dicunt̄ ꝛ noue gerētes in
v̄tute earꝫ natarū v̄tutē attictiuā pluriū finiū ꝛ libertatē arbi-
trij. Ordinat̄ q̄dē earuȝ q̄libet nataliter ꝛ mouet̄ appetitu na
turali ad īformādū ꝛ cōtrahēduȝ p̄dictaȝ naturā cōmunē. ſ. ſu
bſtantiā cum ſuis tiuis ſuꝑ ſuis bilib⁹ vt vult regula d. R. ꝛ
non extra ſuū eſſe ſeruādo tm̄ iuſticiā naturalē: ſubſtātia eis to
tū ſuū eſſe cōicat tā ſubſtantiale quā accidētale. Ex quoꝝ īfor-
matiōe ꝛ mutua cōtractiōe ex eaꝝ q̄libet cū ip̄a materia reſul
tat vnū tertiū ī tertio numero: q̄ ſpūs dr̄. b. vel. c. rōne cuius ſu
bſtātia recipit tale eſſe q̄le nō hēbat. Qui q̄dē nō dr̄ chaos ſeu
materia vt de ſubſtātia dictū ē ſȝ ē vn⁹ rōe conueniētie equoce
p̄dicabilis de ſuis īferiorībus nūero drentibus. Qm̄ ſicut ſpū
alitates ſeu nature erāt ſpē differētes ꝑ ſuaſ naturas. b. vl'. c. ſic
ſpūs ex ipſis reſultati ſpecie ſūt diferētes. Ita ꝙ eorum quili
bet eſt ſua met ſpecies: ratione formarū eos cōſtituētiū: q̄ ſūt
diuerſaꝝ naturaꝝ: q̄ reperiunt̄ ī trib⁹ gerarchijs. Qm̄ ad tri-
nitatꝫ ſil'itudinē tres de⁹ ꝯdidit gerarchias ꝛ ī eaꝝ q̄libȝ tres
cōſtituit āgeloꝝ ordīes. In ſuꝑiori q̄dē cherubin tronos ꝛ ſe
raphin: In media v̄o dn̄atiōes v̄tutes ꝛ poteſtates. In tertia
vero p̄cipat⁹: angelos ꝛ archāgelos: ꝛ dn̄r maiores medij ꝛ
minores inq̄ntū eoruȝ q̄lȝ eſt maior: aut minor altero rōne no
bilitatꝫ ꝛ ī diuiduatiōis grad⁹: nō. n. q̄d eoꝝ alter plura īclu-
dat p̄ncipia in ei⁹ ꝯpōne quā alter. Sȝ ſolū hoc fuit volūtate
ī p̄imētis creātis ꝛ cōcreātis eo qꝛ voluit ſicut potuit: magis
in p̄imere ī vno ꝙ in alio ſuā ꝑfecto ſil'itudinē ſm̄ recipiētis
diſpoſitionē ꝛ capacitatē. Naȝ vt dictū eſt oē q̄d recipitur: ad
modū rei recipiētis recipit̄: ꝛ nō dātis ſeu cōicantis. In quo
rū cōpoſitione p̄ncipiū: mediū: cōſiſtētia: ꝛ proprietas cōſide

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rantur .dicunt.n. ſuppoſita:angeli:pſone ⁊ indiuidui ratione ſtatus incomunicabilis vt patet in prehabitis.

De corporeitatis creatione: ⁊ corporis cōpoſitiōe: qđ ē materia pma i ſcđo gradu ad oēs formas corpales

Deꝰ .n. ſeriē creatiōis ↄnectēdo: naturā creat corporalē ſimplr ſimplex de nihilo ⁊ ſbāle cui i eiꝰ creatione ſimilitudinē ſue trinitatis cōicat vnitatiſq3: v3 q̇ditatem: naťalitate3 eſſentiā: naťam ſbātiā: ⁊ eſſe: ipa3 ponēs i ſingularitate ⁊ extra ⁊ q2 ē deducta de nō eſſe ad eē ſiplr: finita dr̄ ⁊ noua: gerēte3 in virtute ſue nature in eius finitate trinam dimenſionalitatē. Contractiuā .n. ⁊ determinatiuā pdicte materie i ſuā naťam ⁊ ſpēm ipam deducēdo: mediāte ſua potētia actiā vt quo tāq3 iſtrumēto cōicādo ei totū ſuū eſſe tā ſbāle quam accn̄tale: iuſticiā naťalē i actibꝰ forē ⁊ materie ſuādo: mediāte mutua iformatiōe vnꝰ actiā ⁊ alteriꝰ paſſiua reſultat tertium ifinali eē qđ corpꝰ dr̄: nomē ſumēdo a nobiliori v3 a forā ↄpoſitiā: qđ q̇dē dr̄ corpꝰ đ gn̄e ſbē abſq3 aliquo accn̄te abſtractiē. Ex finitate vo corpeitat꜠ ⁊ ſbē q̄ntitate reſultat q̄ntitas i eo dimēſionata: q̄ corpꝰ đ gener q̄ntitat꜠ dr̄: ſeu lōgū latū ⁊ pfundū: ex q̇bꝰ linea ↄſtituit: ⁊ ſic de ceteris accidētibus ſuo mō. ¶ Eſt tn̄ notādū q corpꝰ de gn̄e ſbē dr̄ ille ſeu ſubiectū formarum receptiuum chaos cōfuſu3: ideterminatū: ens iforme: ſilua: ⁊ hmōi. Et ē materia prima in ſcđo gradu ad oēs formas dūtaxat corporales q̄ ſub certo numero reperiunt: vt patebit. Et dicit bonu3: magnū: ſubſtātiatū: ⁊ huiuſmodi ratione formalitatū ſuſtātiā cōponētiu3 q̄ pars eſſentialis ipſius materialiter aſſeritur corporis. Eſt quidē ↄtrahibile ⁊ đterminabile ac informabile p. xx. ⁊ binas formas: quarum .xiiij. ſunt inanimate que ad latus ſubalternatim ſiniſtru3 ſituant: ⁊ octo animate q̄ ad latus dextru3 colocātur: vt in plibatis clarius oſtenſum eſt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De formarum celorum creatione: ⁊ eoruꝫ cõpoſitione. Et primo de empireitatis creatiõe: ⁊ empirei compoſitione.∴

CReator quidē deus īmediate ad latus ipſius corporis ſeu materie formas creat cõtractiuas ⁊ dterminatiuas eiꝰ determinabilitatis ⁊ eiꝰ ꝯtrahibilitatis: quoniā tiuũ ⁊ bile mutuo ſe referũt. Deducit ꝗdeꝫ deus creādo ēpireitatē ſimpliceꝫ ⁊ ſubſtālē ad ſui ſimilitudinē de nõ eſſe ad eſſe ſimplr. Et ideo finita ⁊ noua dici dbet: apta cõtrahere mediāte motu naturali ⁊ inſtātaneo ipſuꝫ corpus qd cõtrahibile eſt: igitur mutua iformatione mediāte vniꝰ actiua: ⁊ alteriꝰ paſſiua reſultat tertiũ qd empireũ dr: ſumendo a nobiliori ſemꝑ nomē. Celuꝫ vero a celādo habet ⁊ non a natura: quia cooperit totũ certe vniuerſum vt in prehabitis indagatum eſt.

De chiſtalineitatis creatione: ⁊ chriſtalini compoſitione.

DEus aũt ordinē creationis ꝯplectēdo creat xpalineitateꝫ ſimplicē ⁊ ſbāleꝫ ad ſui ſimimilitudinē: aptā cõtrahere ⁊ determinare primuꝫ corpꝰ nature: ⁊ iſti ꝗdem ꝑdicti celi īmobiles a theologis affirmātur: a quibus ſolis cõſiderantur.

De ꝑme motitatis creatiõe: ⁊ ꝑmi motiui cõpoſitiõe

TRinꝰ ⁊ vnꝰdꝰ creās ꝑmā ꝑfecto motitatē ſimpliceꝫ ⁊ ſbālē ad ſui vtiqꝫ ſimilitudīē: gerētē ī ꝟtute ſue nature ꝟtutē motiuā: ⁊ d nõ eē ad eē ſimplr ipāꝫ dducēs. Ideo finita dr ⁊ noua: apta cõtrahere ⁊ determinare ꝑdictũ corpꝰ: grā cuius mutua informatione mediante reſultat ī tertio numero cõpoſitũ ꝙ primũ motiuuꝫ a forma nuncupat: in quo ſunt ſtelle fixe: ideo firmamētuꝫ ⁊ ſtellatũ celuꝫ appellat: continens zonam vtiqꝫ ſignorum ꝗ in numero duodecim numerant. Mouetur quidem ab oriente ad occidenteꝫ naturaliter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De ſaturneitatis creatiõe ⁊ ſaturni ꝯpoſitiõe

Unus q̃dē deus ⁊ trinus ſaturneitatem ſimplicē creat de nihilo: ⁊ ſuſtantialez ad ſui profecto ſimilitudinē gerentem finitatē ⁊ nouitatē aptā contrahere ⁊ ꝺterminare primū corpus nature ⁊c. qui primus planeta in ordine ſituatur.

De ioueitatis creatione ⁊ iouis ꝯpoſitiõe.

Creator aūt creationis ordinē cõtexendo: ioueitatē ſimplicez ⁊ ſuſtãtialē ꝺ nihilo creat: vehentē finitatē ⁊ nouitatē aptā ꝯtrahi ſcḋm naturā primū corp⁹ ⁊ ĩ ſuā ſpēm determĩare.

De marteitatis creatiõe ⁊ martis ꝯpoſitiõe

Deus aūt marteitatē ſimplicē ⁊ ſuſtantialē ꝺ nihilo creat: ferentē ex ꝑñti rõne creatõis finitatē ⁊ nouitatē aptaz predictam materiā contrahere ⁊ in ſuam ſpēm determinare ⁊c.

De ſoleitatis creatione ⁊ ſolis cõpoſitione.

Unus vero deus ⁊ trin⁹ ſoleitatē ſimplicē ⁊ ſuſtantialem de nihilo creãs: finitatem ⁊ nouitatē rõne creationis gerentē aptā materiaz ſeu corpus determinare ⁊ contrahere ⁊c.

De venereitatis creatiõe ⁊ ꝺ veneris cõpõe.

Creator ſiq̃dē de⁹ venereitatē ſimplicē ⁊ ſuſtantialē ad ſui ſimilitudinē de nihilo creat: portãtē finitatē ⁊ nouitatē ĩ ei⁹ dorſo aptā ꝯtrahere ⁊ ꝑmū corp⁹ naťe ĩ ſuā ſpēz ꝺtermĩare

De mercureitatis creatione: ⁊ mercurij ꝯpõe

Deus.n. mercureitatē ſimplicē ⁊ ſbãlē ad ſui ſimilitudinē de nihilo creans portantē finitatē ⁊ nouitatē ĩ dorſo ⁊c.

De luneitatis creatione ⁊ lune compoſitione

Perfectus q̃dē de⁹ creationē formaruz celoꝝ ꝑficiēs luneitatē ſimplicē ⁊ ſuſtãtialē ꝺ nihilo creãs: finitatē ⁊ nouitatem rõne initij portãtē aptā ꝑmuz naťe corpus cõtrahere ⁊ determinare mutua profecto ĩformatiõe mediãte tertiuz ponit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in eē: q luna a forma noiat̄ cōpoſitia: q̄ q̄dē ſub mercurio cōti gue ſituat̄: ⁊ ſup ignis ſpa vt valeāt iſfluētie celoꝝ mobiliū ꝺ ſcendere: ⁊ vapores aq̄ ⁊ t̄re aſcēdere: p mediū corpoꝝ nature primi ſine quo nūquā deſcēderēt: cū accn̄tia nō valeāt migra re ꝺ ſubō in ſbm̄ ſine ꝯtradictiōe. Nā accn̄tia corrūpi pn̄t mi grare vo minīe: vn̄ ſeq̄ret̄ q generatio ceſſaret q eſt īpoſſibile quouſq; ſit decretuʒ a ſumma veritate. ¶ Mouent̄ aūt iſti ſe ptē planete motu naturali ab occidēte inicialiter ad orienteʒ finalr̄: ſʒ motu rapto primi motiui ecōuerſo mō mouētur con tra eoꝝ naturas. ſ. ab oriēte ad occidētē: ⁊ hoc rōne cōtiguita tis ⁊ ꝯtinuitat̄ q̄s hn̄t: p primū nature corp⁹ ⁊ adīuicē p ſuas ſupficies cōcauas ⁊ cōuexas queādmodū oſtendit̄ in cepe.

De formarum elementorū creatione: ⁊ pmo de igneitatis creatione ⁊ ignis compoſitione.

AMplius aūt deus creationis ordinē cōtexēdo: igneitatē ſimplicē ⁊ ſbālē de nihilo creat: gerētē in vtute ſue natu re. iiij. accn̄tia ſpālia ⁊ ſibi propa: vʒ caliditatē luciditateʒ ſub tilitatē maiorē ⁊ leuitatē maiorē. Et qꝛ de nō eſſe ad eſſe eſt de ducta ſimplr̄: finita dr̄ ⁊ noua apta cōtrahere: ⁊ ī ſuā ſpēm pri muʒ corp⁹ nature determinare mediāte igit̄ mutua īforma tione vni⁹ ⁊ alteri⁹ reſultat tertiū a forma noīatū: qꝺ q̄deʒ dr̄ ignis habēs predicta accidētia ſpecialia formaliter ⁊ actuali ter: vt in prehabitis largius peragitur.

De areitatis creatione: ⁊ aeris cōpoſitiōe.

CReat deus aereitatē ſimplicē ⁊ ſubſtātialē ꝺ nihilo ad ſui ſimilitudinē: ferētē accidētia ſpecialia ⁊ ſibi propria ī vir tute ſue nature. ſ. hūiditatē diafanitatē lauitatem minoreʒ ⁊ ſubtilitateʒ minorem. Et quia de non eſſe ad eſſe ſimpliciter ponitur: finita dicitur ⁊ noua ⁊c. formaliter tertiū poſſidens prehabita accidentia.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De aqueitatis creatione: ⁊ aq̄ ꝯpoſitione.

DEꝰ q̄dē aq̄itatē ſimplicē ⁊ ſubſtātialē de nihilo ad ſui ſimilitudinē creat; habētē q̄tuoꝛ accidētia ſibi pꝛopꝛia: videlꝫ frigiditatē: albedinē: groſſitudinē minoꝛem: ⁊ pōderoſitatem minoꝛē in virtute ſue nature. Et qꝛ d̄ nō eſſe ad eſſe ſimpliciter ponitur finita dicit̄ ⁊ noua ⁊ cetera: pꝛedicta habens tertiū foꝛmaliter accidentia.

De terreſtreitatis creatiōe: ⁊ terre cōpoſitōe

TRinus. n. deꝰ vnuſqꝫ terreſtreitatē ſimplicē ⁊ ſubſtātialē ad ſui creat de nihilo ſimilitudinē: poꝛtantē accidentia ſibi pꝛopa virtualiter ⁊ ſpālia. vꝫ nigredinē: ſiccitatē: groſſitudinem maioꝛē: ⁊ pōderoſitatē maioꝛē. Et quia de nō eſſe ponitur ſimpliciter ineſſe: finita dr̄ ⁊ noua: apta contrahere ⁊c. foꝛmaliter pꝛefacta accidētia tertium retinens.

De elementatiua cōpoſitione: ſiue elemēti comunis: quod eſt materia pꝛima in tertio gradu omniū generabilium ⁊ coꝛruptibilium.

RUrſus q̄dē elemētoꝛū materiam pꝛoſequēdo ⁊ oꝛdinē nature cōcatenādo dicimus ꝙ q̄ttuoꝛ elementa poſt ꝙ nō attingebant eoꝛū fines ꝑfectionis in ſuis pꝛofecto q̄ditatibus: ideo appetitu naīali mouētur ad maioꝛē vtiqꝫ cōpoſitionē. gr̄a cuiꝰ ignis contrahit ac īfoꝛmat aerē: aquā: ⁊ terrā ⁊ ſic de aq̄ ⁊ terra dicēdum eſt. Jta ꝙ circulariter ſe infoꝛmāt mutuo: mediāte igitur mutua infoꝛmatione vnius ⁊ alterius reſultat tertiū in numero pꝛofecto ternario: qđ ab eoꝛū cōitate elemētū dr̄ cōe ſeu elemētatiua reſpectu tn̄ inferioꝝ: ⁊ vt foꝛma ⁊ materia ⁊ vt cauſa foꝛmal' ⁊ matīal' hāc īgrediūt̄ ꝯpoſitionē: ⁊ ſic ex q̄ttuoꝛ ſbātijs elemētoꝝ reſultat vna cōis ſbā: ſic ex q̄ntitatibꝰ vna cōis q̄ntitas: ⁊ ſic de ceteꝝ cōibꝰ. Ex ꝓpꝛijs vero ⁊ ſpālibus q̄dā efficitur ꝑ cōſtitutionē d̄terminatio: nō āt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per īformationē rōne cui⁹ ꝑ eq̄le elemētuꝫ determinat̄ cōe:nō n.ꝑ magis ⁊ minus ¶ Dicit̄.n.materia prima ī tertio gradu chaos cōfuſum:ille ī determīatū oīm generabiliū ⁊ corrupti biliū:q̄ ſub globo lune repiunt̄:nā ſolū talia gn̄ant̄ ⁊ corrūpū tur.Quoniā dū taxat elemētatiua eſt materia q̄ dicit gn̄atio nē ⁊ corruptionē cetere p̄dicte nequaq̄.Propterea oīa q̄ ex ea generāt̄ur ⁊ corrūpūt̄(dēpta hūana vtiqꝫ ſpē propter reſurrec tionē)⁊ īplet q̄dē ipſa totā lune ꝯcauitatē:alioq̄n eſſet danda vacuitas ī natura qđ eſt īpoſſibile.Quoniā nat̄a vt dictuꝫ eſt vacuū pati nō pōt ſine corruptione:vt patet ī vētoſis ⁊ maris fluctibus. Eſt āt ens ī potētia ad oēs formas ſibi aduenītes a ꝑte exteriori tā ſubāles q̄ꝫ accn̄tales:ī ſe āt eſt ens actu:ex eo q̄ recipe p̄ſuponit eſſe:vt vult.ij.ſpēs q̄ditatis:ſubſtātiales q̄ dē ſunt tres q̄ ꝑ īſertioneꝫ actual'r ſūt ī ipa ſm vniuerſalitatē. Accidētales ṽo ſunt nouē q̄ ꝑ ſubiectationeꝫ ī ipa ꝑmanētiaꝫ h̄n̄t vt īfra dicet̄.Que q̄dē elemētatiua dr̄ primū elemētatuꝫ abſolutuꝫ:ſm q̄ trinā ſumunt elemētata abſoluta diuiſionē: īq̄ntū ipa ꝯpoſita eſt ex q̄tuor elemētis eſſentialitet ⁊ realiter ¶ Gradāt̄ q̄dē elemētoꝝ accidētia ī ipa materia gradatione eq̄li reſpectu cuiuſlibet ⁊ eq̄liter reſpectu oīm adīuicē:de cete ris ṽo elemētatis abſolutis tm̄ ac etiā de ſubunit̄ꝫ inferi⁹ ꝑ or dinem dicetur:vt ſubtiliter in predictis in dagatum eſt.

De.ij.elementato abſoluto qđ quatuor ſumi tur modis:⁊ primo de ignis ſphera.

Amplius aūt nature ordinē connectēdo dicimus:q̄ ſm e lemētatū abſolutū q̄drifariā ſumit diuiſionē:q̄ꝝ prima eſt ſpa ignea.ij.aerea .iij.aq̄a ⁊.iiij.terrea:⁊ fluūt ab ipa ſicut q̄tuor flumīa a ꝑadyſo terreſtri. Et ait plato neceſſarium eſt: añ oēm multitudīē ponere vnitatē.Primo q̄dē ſpa ignis fluit ab ea:⁊ ꝯſtituitur de q̄tuor elemētis:manēs ī altiori loco cōti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

gue ſub lune ſpa ratione ſubtilitatis ⁊ leuitatis ac iuuamine proprietatis loci: ex eo quia ignis hẽt multum de forma ⁊ parũ de materia. Ut eſt ſentẽtia doctoris in arbore elemẽtali: rõne cuius rarũ ⁊ dẽſuz de elemẽtis p̄dicari pñt. In q̄ q̄dẽ ignis accñtia ſunt per eq̄lez gradationem ⁊ apdñio: cetera vero aliorũ mortificata ſeu remiſſa ſm magꝫ ⁊ min⁹: gr̄a c⁹ ĩ eq̄lr dñr eſſe gradata. In q̄ quidem ratione q̄liditatis ⁊ in proportiõis nihil generari valet lꝫ ſalamãdra ĩ fornace generet᷑: q̄ tertiũ dr elemẽtatũ. ſ. ſubunitũ: in quo elmẽtoruz accñtia ſunt ꝑ ĩ eq̄lẽ gradationẽ ⁊ ĩ eq̄lr gradata: vt ĩ p̄tactis ſufficiẽter indagatũ ẽ.

De aeris eſpera ⁊ modo eius cõſtitutionis.

PErambulans. n. ꝑ totũ ipſius lune concauitatem elemẽtatiua: aer ſub igne locũ inueniẽs idoneuz: auxilio cuius ſe actuauit cõtigue ſub igne. In q̄ quidem ſpa ſunt eius accñtia in gradatiõe eq̄li: alia vero remiſſa ſeu trũcata ſcd̃m magꝫ ⁊ min⁹ in eq̄liter gradata. Et q̄a eſt leuis ĩ minoritate ⁊ ſubtilis: hñs magꝫ de forma quã aqua ⁊ parũ ꝺ materia ſu ꝑ ip̄az aſſituatur. In q̄ quidem pleraqꝫ generant᷑ elemẽtata abſoluta ex vapore ſicco humido calido ⁊ frigido: vt ſũt vꝫ nubes grãdinis/fulgura/tõitrua/pruina/pluuia/ros/cõete/mel/ athomi/ exalationes/niues/⁊ quidã arcus q̄ iris vocatur q̄ttuor gerens colores ratione elementorum.

De aque ſpa: ⁊ modo ſue ↄſtitutionis.

EXiens q̄dez aq̄ ab elemẽtatiua ſeu fluẽs iuuamine loci ſub aere cõtigue ſe actuauit. In quo q̄dẽ loco ſibi idõeo hẽt eius accñtia ꝑ gradationẽ eq̄lẽ actualiter: cetera ṽo alioꝝ mortificata dñr ſcdꝫ magis ⁊ min⁹: ideo ĩ eq̄lr gradata. Et qꝛ hẽt multũ de materia ⁊ parũ de forma ac ẽt rõne groſſitudinis ⁊ põderoſitatis ſub aere aſſituat᷑ cõtigue. Sed qꝛ nõ ẽ ita groſſior ⁊ põderoſior queadmodũ t̃ra: nec hẽt tm̃ ꝺ materi aſu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝑ ipſā collocat̃. Naȝ magis habūdat materia terra quam aq̄ ⁊ minus forma. In qua q̄dē ſpera plura elemētata generant̃ abſoluta.ſ.tur:ſimili herboſitas:ſpuma:glacies:⁊ huiuſmodi vt largius in predictis tangitur.

De terre ſpa: ⁊ eius conſtitutione.

Terra aūt alijs cupiēs dn̄ari el'is:patrocinio proprietatꝫ loci ab el'atiua ē fluēs ipam minime dimittēdo. Et q̄ ē groſſior ⁊ pōderoſior hn̄s multū de materia ⁊ parū de forma magꝫ quā aq̄:ī iferiori ſituat̃ loco: ꝯtigue ſub aq̄. In q̄ q̄dem hēt ei⁹ accn̄tia ī gradatione eq̄li:cetera āt ineq̄l'r ſcḿ magis ⁊ minus rōne dn̄ij gradata. ¶ In q̄ q̄dē ſpa pleraq; generantur el'ata vtiq; abſoluta:ſicut ſunt:mīerale:ſulphur:methallū:aurū argētū:ſal:gipſus:lapides ꝓcioſi.ſ. ſaphir⁹ ⁊c. Et lapides cāpeſtres calx ⁊ hmōi:ī q̄b⁹ elor̄ accn̄tia ſunt ī gradatiōe ineq̄li ⁊ ieq̄l'r gradata:ideo deueniūt ꝓtin⁹ ī corruptionē ⁊ penit⁹ ꝑ duo ꝓma īfluētia celor̄ mediāte abſq; agēte ꝑticl'ari generāt̃ q̄ q̄dē el'ata abſoluta dn̄r oīno:e x eo q̄ īdigēt actual'r vegetatīa ſenſitiua: imaginatīa: ⁊ aīa rōnali:ideo vt talia ſunt fines oīm vl'iuȝ:nā ipis ad aliud nō ordināt̃:inq̄ntuȝ a predictis abſoluunt̃ formis. At tn̄ ſi fiat diſpō ꝑ aliq̄d tps nō finis ipſoruȝ dici poſſunt:cuȝ fiat in eis generatio ex ꝑte vegetatiue ac etiā ſenſitiue:vt expientia ī pleriſq; edoctos nos reddit quēadmoduȝ in medio lapidis rōne putrefactionis multotiens ficus vr̄ generari ⁊ vermiculus vt pȝ ſubtil'r ītuenti.

De vegeitatis creatione: ⁊ vegetatiue ꝯpōe.

Deus ſiq̄dē vniformit̃ creationis ordinē cōplectēdo:vegeitatē ſimplicē ⁊ ſbālē d̄ nihilo ꝯdidit:cōferētē v̄tute ſue nat̃e pl'es potētias: vȝ appetitiuā:retētiuā:digeſtiuā: expulſiuā generatiuā ⁊c. Vex̄ q̄ de non eſſe ad eſſe eſt d̄ducta: finita dr̄ et noua:apta vtiq; ꝯtrahere primuȝ nature corp⁹:⁊ ī ſuā ſpēm

(c) 2006 Ministerio de Cultura

determinare. Mutua igitur iformatione vnius ⁊ alterius ſequitur qđ reſultat tertium i tertia entitate a forma noiatū: qđ quidem inſeritur in ipa ꝯtrarioꝝ materia ſicut olea i oleaſtro i mediate. Et ſicut elemētatiua ꝯplet totā vtiqꝫ cōcauitatē ſic vegetatiua ꝑ totā iſerta ꝯplet cuꝫ ipā totuꝫ lune globū: ⁊ dr ſcđa cōuitatis plenitudo: queadmodū elˀatiua pma q̄ ē fundamētum ipiꝰ ⁊ ſunt ambo duo vlˀia añ rē hñtia ſingularitateꝫ ⁊ etiam cōicabiles. Et rō eſt nā ante ſunt ſinglˀaria ꝑ primā ⁊ ſcđaꝫ ſpeciē regule. c. quā vlˀia ꝑ tertiā ⁊ qrtā: ex qbꝰ cōponuntur elˀata vegetata ſubunita: ex eo qꝛ elˀatiua ſubunitur vegetatiue: ⁊ ceterꝫ: ex qbus duabus ꝑticularizatis tanq̄ ex vera forma ⁊ materia componitur ſeu generatur vegetatū: qđ ab ipſa aīa nomē ſumit ſ. aīatū: qđ qdē eſt gñatiōis terminꝰ ſimplˀr. ¶ Quoniā forma nec materia prout ſunt pncipia cuiuſlibet gñatiōis finite nō pñt generari: eo qꝛ eſſent principia ⁊ nō principia qđ eſt oppoſituꝫ i obiecto: ⁊ cōtra pricipioruꝫ naturalis philoſophie ꝯditiōes: q ſūt vꝫ q̄ nō ſint ex alijs nec ex alterutris ſꝫ q̄ oīa fiāt: ex his. Et reꝑitur dūtaxat ⁊ gñatur i ſꝑa terre vt euidētius ſapiētibus philoſophantibꝰ ꝯꝑtū ē. Et qꝛ i alijs vꝫ ſꝑis nō eſt poſſibile tātū vegetatū viuere poſſe: cuꝫ nō valeat radices mittere hinc vel inde germinādo. Habꝫ qdē ipſum elˀatuꝫ ſubunituꝫ i terre ſpera alimētuꝫ ori affixum: ⁊ viuit de ipo comedēdo terre pinguedine: ⁊ bibēdo de pluuia nubiuꝫ celorūqꝫ rore: appetendo ꝑ appetitiuā: retinēdo ꝑ retentiuā: digerendo ꝑ digeſtiuā: ⁊ ſuꝑfluuꝫ ꝑ expulſiuā expellendo. Et dmū vegetat ſeu trāſſubſtātiat alimentuꝫ ab extriſeco de materia elementorū ſuſceptū in aliti ſuſtātiā: ⁊ ꝑ generatiuā generat: ⁊ hmōi facta vegetatione. ¶ In natura vero aīali prima digeſtio fit in ſtomacho: ſcđa in epate: tertia vero in arterijs. In prima purum ab impuro ꝑ naturaꝫ ſagacem| ſeperatur: impurum per expulſiuam foris expellitur: ⁊ puruꝫ in epate iterū digeritur: ⁊ purū ab

(c) 2006 Ministerio de Cultura

impuro ſepatur: impurũ foris expellit̃: ⁊ purũ iterum digeritur: ⁊ purũ ab impuro ſeparat̃: purum tendit ad locũ generationis: impuruz iterum digeritur: ⁊ purũ ab impuro ſepatur purum vero dicitur humidũ conradicale: quo mediãte viuit humidũ radicale: ⁊ ex impuro generant̃ ſudor: vngues: pili pediculi: intercutes: ⁊ cetera ſuperflua nature.

De viſitiuitatis creatiõe ⁊ viſ⁹ ꝯpoſitione.

CReat de⁹ de nihilo ad ſui ſimilitudinẽ viſitiuitatẽ ſimplicem ⁊ ſubſtãtialẽ: ab eius initio gerentẽ finitatẽ ⁊ nouitatem: aptã ſecundum eius naturam contrahere primum nature corpus: ⁊ in ſuam ſpeciem determinare ⁊ cetera.

De auditiuiatis creatione: ⁊ auditus ꝯpõne

DEiñ audituitatẽ ad ſui ſil'tudinez ſimplicẽ ⁊ ſubſtãtialẽ creat de⁹: finitatez ⁊ nouitatez portãtem ⁊ cetera.

De olfactiuitatis creatione: ⁊ olfact⁹ ꝯpõne

INſuP deus creator olfatiuitatez ſimplicem ⁊ ſubſtantialem ad ſui ſimilitudinẽ non de aliqua preiacente materia ſed ex nihilo creat: ⁊ quia de non eſſe in eſſe ſimpliciter deducitur finita ⁊ noua nuncupatur ⁊c̃.

De guſtatiuitatis creatiõe: ⁊ guſt⁹ ꝯpoſitiõe

DEus ſiqdẽ guſtatiuitatẽ ſimplicẽ ⁊ ſubſtãtialẽ ad ſui ſimilitudinẽ de nihilo ꝑ actũ creatiuum creando de ducit: habentem finitatem ⁊ nouitatem: aptam primuz corpus nature informare contrahere ⁊ determinare ⁊c̃.

De affatiuitatis creatione: ⁊ affact⁹ ꝯpõne.

DEiceps creat deus affatiuitatẽ ſimplicem ⁊ ſuſtantialez ad ſui profecto ſimilitudinem: gerentem ab eius initio finitatẽ ⁊ nouitatẽ: abtã ⁊ appetitu naturali motã ꝯtrahere.

De tactiuitiatis creatione: ⁊ tact⁹ ꝯpoſitiõe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ex inde tactiuitatē ſimplicē ⁊ ſubſtātialē ad ſui ſimilitudinem deus creat: aptā ⁊ apetitu naturali motam primum nature corpus informare contrahere. ⁊c.

De ſenſu cōis ꝯpoſitione: ſeu ſenſitiue.

PRopterea q2 iſti ſex ſenſus finē ad quē ordinati ſunt ꝑ primā cauſam in ſuis ꝗditatibus attingere non valet: appetitu naturali moti ſunt ad īgrediendū aliā ꝑfecto maiorē cōpoſitiōe3 Jdō viſus īformat auditū ⁊c. ⁊ auditus viſu3 ⁊c. circul'r: i tātū ꝙ mutua īformatiōe mediāte vt forma ⁊ materia ꝗlib3 alijs eſt cauſa formalis ⁊ materialis tertij reſultati: qd̄ i eſſe finali ab eorum cōitate ſumit nomē v3 ſenſus cōis: ſeu reſpectu īferiorū ſenſitiua. Jn quo ꝗdē pricipiū mediū ꝯſiſtētia ⁊ proprietas: cōſiderant̄ ſicut in alijs. Que ꝗdē ſenſitiā inferit̄ īmediate ⁊ ꝑ deū actiue i ipſa vegetatiā ⁊ in el'atiua mediāte vegetatiua ⁊ dr̄ cōcauitat3 tertia plenitudo cōplens cū el'atiua ⁊ vegetatiua ⁊ itegrās totā proculdubio ipſi⁹ lune cōcauitatē ꝗntū ad earū eſſe: ſicut aīa rōnalis ⁊ corp⁹ ymaginatū integrāt totū hōīnē. Et dicit̄ vl'e ante rē exiſtēs ⁊ ſingulare vt de el'atiua ⁊ vegetatiā dictū eſt ex ꝗ ꝗdē ſenſitiua ꝑticularizata ⁊ vegetatiua ꝑticularizata generat̄ vnū qd̄ a nobiliori noīat̄: v3 aīal qm̄ ab ipā ſenſitiua aīal nomē ſumit: qd̄ ꝗdē eſt termin⁹ generationis ſimpl'r vt de vegetato dictū ē: ⁊ generat̄ ſolu3 in trib⁹ ſpis. ſ. aeris: aq̄ terre. ¶ Jn ſpa ꝗdē aer3 generātur papiliones: cicades: muſca: bibiliōes: ⁊ hmōi. Jn aq̄ vero cancri: cōche: ſardine: ⁊ hmōi. ¶ Jn terra āt ſcarabes: formice: vmes ⁊ hmōi. ¶ Jn ꝗbus actuant̄ tres ſbē v3 materia ⁊ due forme. Sunt ſiꝗdē alia aīalia ſenſata i ꝗbus ſolum actuant̄ duo ſenſus. ſ. guſtus ⁊ tactus ſine ꝗbus nullum aīal pōt viuere: quorꝫ ſūt aliꝗ ꝗ ex putrefactōe generāt̄ abſq3 ſemine: vt ſunt mures cicades: talpe ⁊c. de ꝗbus experientia habetur in naui vt ap-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tius in doctrina parua pertractatur: igitur illuc recurre ſi vis amplius de hac materia informari.

De ymagineitatis creatiõe: ꝛ ymaginatiue

DEniqꝫ .n. ſumũ vtiqꝫ bonũ creationis ſerien ꝯpõne. ꝑficiẽdo poq̄ ꝑfectiſſima eſt cauſarũ cauſa ymagineitatẽ ſimplicẽ ꝛ ſbãlẽ de nihilo creat. Et q̄ ẽ deducta de non eſſe ad eſſe ſimpl'r finita dr̄ ꝛ noua: gerẽs ſub ṽtute ei⁹ nature tres ꝑfecto potẽtias: vꝫ appetitiuã retẽtiuã ꝛ extiatiuã vt vl't. d. nr̄ illuminatus in libro de aſcenſu ꝛ deſcenſu intellectus: apta ꝛ appetitu naturali mota ꝯtrahere ꝛ ꝑmũ corp⁹ ɔ̄termĩare ſeu ĩforãre: mutua igit̄ ĩformatiõe mediãte reſultat t̄tiũ, qd ymaginatiua ĩ eſſe finali a parte formali nũcupat̄. Que q̄dẽ ĩ ſenſitiua ĩſerit̄ ĩmediate mediate ĩ ceter ꝛ fit hoc ꝑ deũ actiue Dr̄ n. q̄rta ꝯcauitatis plenitudo ꝯplẽs ꝛ integrãs totã lune ꝯcauitatem ꝛ cũ p̄dictis cõſtituẽs ſub luna totã machinã mundialẽ: ꝛ ẽ actualr in materia ꝛ vl'iter: ꝛ ideo vl'e cuꝫ p̄dictis ſbãtijs dr̄ añ rẽ. i. añ oĩa ymaginata: hñs ſingularitatẽ ꝛ extiaꝫ in ſua vl'itate: quoniã huc vſqꝫ nullũ eſt ymaginatũ. Ex q̄ q̄dẽ cũ ſenſato gñat̄ vnuꝫ qd a forma nomẽ ſumit vꝫ aĩal ymaginatũ: ĩ quo ꝑticularizant̄ ꝛ actuant̄ tres forme cũ materia: ideo ipꝫ ꝛ nõ ei⁹ ꝑtes ẽ termin⁹ ſimpl'r gñationis: qd q̄dẽ ymaginatũ in trib⁹ ſpis gñat̄ vꝫ aeris: aq̄: ꝛ terre. In aere q̄dẽ aq̄la vultur turt̄: colũba: ꝑdices: gallina: filomena: paſſer: pellican⁹: ꝛ huiuſmodi. In aq̄ vo vallena: dlphĩes: vituli marini: canes marini: ãguilla: lup⁹: ꝛ hmõi. ¶ In t̄ra ãt leones boues: aſini: eq̄ canes latrabiles: lepores: cirogrili: morilegi: ꝛ hmõi. Oĩa .n. hec p̄dicta dñr el'ata ſnbunita: ꝛ rõ eſt: nã ſubunit̄ aut vegetatĩe tm̄: vt ſunt oẽs plãte: aut ſenſitĩe tãtũ ꝛ vegetatĩe: vt ſũt aĩalia p̄ciſe ſenſata: aut ymaginatĩa ꝛ p̄dict formis vt ſũt cũcta aĩalia imagĩata: ꝛ ſi ſubuniat̄ rõnali aĩa vt ĩ hõine a ſl'i: ſubunituꝫ nũcupat̄: q̄ q̄dẽ ſunt t̄ines oĩꝫ vl'iũ vt talia: qm̄ vltra non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſe extẽdit eoꝝ poſſe. ¶ Eſt tñ notãdũ: ꝙ ex materia ꝯtrarioꝝ ⁊ ex p̄dictis trib⁹ formis ꝑ iſtionẽ nõ ãt ꝑ iforatiõem efficit̃ ⁊ cõſti tuit̃ vnũ nature artificiuz: in quo ⁊ per qȝ ipſa natura opat̃: ĩ q̃cũqȝ natali opatiõe vt pȝ hñtibus magiſteriũ alchimiſtarꝫ. Et rõ ẽ: nã oẽ qȝ ſub globo lũe repit̃: aut ẽ elatum: aut vegeta tũ: aut ſenſatũ: ãt ymagĩatũ: aut rõnatum: circa qȝ nõ ẽ dare mediũ. Et ĩ tali artficio vl̃r ſũpte dñr eẽ ĩ gñabiles ⁊ ĩcorrup tibiles p̄dicte. iiij. ſbẽ. Nã dñt philoſophãtes ꝙ vl̃ia ſunt ꝑpe tua ⁊ a pte p⁹ ꝑpetue duratiõis: ideo inq̃ntũ talia minime ge nerant̃: ne ꝑ ꝯñs corrũpũt̃. Sũt tñ gñabiles ⁊ corruptibiles p̄ dicte. iiij. ſbẽ ſm ꝙ ĩ ſuis gradib⁹ ꝑticl̃arizate repiũt̃: corrũpũ tur. n. qñ ꝑticl̃aria ꝑ corruptiõez ⁊ ꝯtrarietatẽ ĩ defi⁹ veniũt: vt euidẽti⁹ pȝ. Qȝ q̃dem artificiũ nat̃e a ml̃tꝫ philoſophis. v. eſſentia nũcupat̃. d. vo nr̃ ĩ aſtronomia celũ q̃dez appellat. v. eſſentiã reſpectu iſtarꝫ. iiij. ſbãꝝ ĩferioꝝ: ⁊ bene vtiqȝ. Qm̃ q̃n ta eſſentia reſpectu q̃tuor eſſentiarꝫ ſe hẽt: iõ tale artificiũ reſ pectu q̃tuor ſbãrũ p̄dictarũ. v. põt nũcupari eſſentia vt pȝ in maiori tractatu.

De generatione predictarũ ſubſtantiarum: ⁊ de creatiõe ⁊ factione aĩe rõnalis ⁊ hõis cõmpoſitione.

DEmũ vo opepciũ ẽ: ſcire cupiẽtibus vȝ q̃ ſit dr̃a ĩter gene ratiõnẽ ⁊ creatiõnẽ ⁊ factiõnẽ ⁊ ꝯpõnẽ: ⁊ q̃ ſunt illa q̃ ſũt a gñante ⁊ creãte. Primo. n. dicim⁹: ꝙ p̄dicte. iiij. ſbẽ mundi oẽs ſunt a gñante ĩ quolꝫ ꝑticulari. In gñatiõe. n. cuiuſlꝫ ꝑti cularis agẽs ꝑticulare ſm ſui nat̃az hẽt poſſe ipſas gñare ĩp̄ ſionatĩe ⁊ deducere de potẽtia materie ſubiectĩe ĩpam diſpo nẽdo: nõ tñ obiectĩe. Jõ ꝯcurrũt. iiij. ĩ q̃cũqȝ finita gñone ſine q̃b⁹ gñatio ẽ nulla: vȝ agẽtia nãlia: influẽtie celoꝝ: agẽs ꝑticu lare: ⁊ loc⁹ diſpoſit⁹ vt pȝ ĩ gñone vegetatoꝝ ⁊ aĩalium oĩm Qua ĩ requoqȝ qñ raymũd⁹ ⁊ hmõi ſemĩat coeũdo in nature

(c) 2006 Ministerio de Cultura

agro: ponit ſigillũ ſue ĩpreſſionis ĩ portiõe procl'dubio gñtiua quo mediãte coartat agẽtia naturalia ad gñandũ p̄dictas ſbãs iiij. mãz diſponẽdo. Nam ĩ prima diſpõe dr̃ lac: ĩ. ij. ſanguis: ĩ. iij. ebrio: ĩ. iiij. n. ĩtroducit vegetatiua: ĩ. v. ſẽſitiua: ĩ. vj. ymaginatiua ĩ. vij. rõnal'aĩa. Nõ q̇dẽ valent naturalia agentia cogi a gñante vt aĩaz ĩtroducãt rõnalẽ: ex eo q̄ nõ ẽ ĩ poſſe ipi⁹ materie ſubiectiue nec obie. Jõ dic̃ de⁹ faciam⁹ hoĩez ad ymaginẽ gẽn. j. ⁊ ſil'tudinẽ nr̃am. Et rõ ẽ qm̃ dũtaxat ẽ a creãte ẽm ptez foralẽ: ⁊ a faciẽte ẽm totũ ĩ. iij. q̇dẽ nũero fctã dr̃ ⁊ ꝯpoſita: gra cui⁹ naturalia agẽtia poſſe nõ habuere niſi p̄ciſe ad diſponẽduz mãz: vt valeãt p̄dicte forme gñabiles ꝑ p̄mã cauſaz actĩe ĩtroduci: ⁊ altera creabil': cõponibil' ⁊ factibil' creari: ex q̇b⁹ oĩb⁹ hõ ꝯponit. nã ĩpe ꝯſtãs ẽ ex q̇nqz ſbãtijs p̄dictis: q̄ꝝ vltia pforma hẽtur: cete vo ꝑ mãtia. Nõ. n. recedũt vt nõ nulli putant lz formale eẽ ꝑdãt adueniẽti rõali in hoĩs cõpoẽ. Que q̇dẽ vltia nõ pſona dici põt nec ſupoſitũ añ ĩformatiõem ꝑ illo pori: lz hẽat duplicẽ hitũ. ſ. attĩctiuuz ⁊ ĩformatiuũ ſeu factiuũ pſonaleqz: ⁊ ab illa ĩformatiõe ſumat nomẽ ſicut angel⁹ ab officio ⁊ non a natura: ⁊ ĩ tali opatione naturã ſupãt ãgeloꝝ. Cũ corpore vo pſona ⁊ ſuppoſitũ ipa cõſtituit: poſt q̄ rõnẽ hẽt pſonalez ⁊ ſupoſitalẽ. Nõ q̇dẽ ſupoſitũ dr̃ ⁊ pſona. ſ. petr⁹ vel ioãnes incõicabil'r. Jõ dicit philoſoph⁹ ſcdo de aĩa q̇ dicit aĩam intelligere dicit ipam texere ſeu ordiri: ex eo q2 actiões ſunt ſuppoſitorũ: Nõ. n. q̇ natura cõis in extrema dr̃: nõ ſuppoſitum niſi a cõitate ſimpl'r denoĩari dz: vt ſumit franciſc⁹ ĩ. ix. paſſu q̄ q̄ ĩ finali abſqz ãbiguitate ſuppoſituz affirmet: rõne incõicabilitatis. Nõ ꝑfecto prout ẽ natura cõis ĩ extrema cõicabilis ẽ: q2 pticipatiõe ſpẽi pl'es hõines ſunt vn⁹ hõ: vt ait porfirius in p̄dicabilib⁹: hec veritas aſſerit ꝑ philoſophũ q̇nto methaphiſices dicẽte q̄ oẽs idẽptitates: fundant in vnitate: q̇ſi dicat: q̄ oẽs hoĩes pticulares ſunt vn⁹ hõ vl'is: in finali vo minĩe: eo q2

ẽe q̄ ꝯſiſtẽtia extrema eſt vniꝰ ẽencie ... q̄ ſiſtẽa ad final' eſt ... reſultatur ex ipis ẽencijs

(c) 2006 Min...

ſuppoſitũ idiuiduũ ſingulare ⁊ pſona eſt vtiqꝫ: rõne quorum incõicabilitatẽ gerit. Jõ i extrẽa ſpẽs rõne cõitatis pdicabilis de ſuis ĩdiuiduis vniuoce nũero dr̃entibus appellat̃. ¶ Principia q̃dẽ tal' ĩdiuiduatiõis ſunt forma ⁊ materia cuiuſlibet ꝯpoſiti: virtute q̃ꝝ ĩdiuiduant̃ oĩa idiuidua finita: vt vult rap. illuminat⁹ doctor.ij. ſnĩaꝝ. Sctũs vo doctor ĩ ente ⁊ eſſentia ait: ꝙ materia ſignata qnãtitate ẽ pꝛĩcipiũ ĩdiuiduatõis: non aũt ſine forma cũ ſint relatiua: iõ tal' locutio eſt modificãda: vt largiu⁹ ĩ cõmẽto explanaui ⁊ in maiori tractatn. Et hec eſt finis toti⁹ nature oĩm vl'iũ: ad quẽ cũcta q̃ deus creauit ordinãtur: qm̃ ꝓpter hoĩem deus cũcta ꝯdidit: pcipue propter xp̃i hũanitatẽ. Ut eſt ſnĩa doctoris ĩ libro de jeſu: ⁊ magr̃i ſnĩarũ in.ij.vñ final'r dixit de⁹ (geneſis pmo) faciam⁹ hominem ⁊c. Poſtquã oĩa iaꝫ erãt facta ⁊ creata q̃ hoĩ inſeruire debebant Nã ordo in natura poſit⁹ eſt p pmã cauſam: ſic ꝙ oĩa hoĩ ⁊ hõ deo deſeruiret. Hec q̃dẽ veritas cõfirmat̃ vt ait apl's: ſuperiora quidẽ ad fruendũ: eq̃lia ad cõuineudũ: in feriora qꝛ ad ſeruiendũ nobis facta dicunt̃. Jdeo mund⁹ factus eſt propter hominez: ⁊ homo propt̃ deũ: oĩa igit̃ nr̃a ſunt duꝫ deo ſeruimus aliter vero nõ: qꝛ ſcriptũ eſt ſeruire deo regnare eſt ⁊c.

De ĩformatione anime ratiõalis: ac corporis cognitione.

Anima vero rõnalis cõſpiciẽs vltimã corporis diſpoſitionem mediante naturali habitu non valet ipſum non informare: ĩmo coacta coactione naturali mouet̃ ad ipm̃ informãdũ: hẽt q̃deꝫ totõ ſuũ eẽ ꝯpletum anteq̃ȝ ad illud ordinetur Naꝫ res pmo ẽ in ſe ⁊ ĩ q̃ditate pma añq̃ȝ in alio ⁊ in.ij. q̃ditate vt vult regula q̃ditatis. Et qꝛ talis opatio eſt naturalis non laudat̃ nec vituperatur. diſpoſitio.n. corporis vltima ẽ cauſa occaſional' vt ita dixerĩ: mouendi ipaꝫ aĩaꝫ ad corp⁹ in formã

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dum. Qm̄ ſi in ei⁹ vltimata diſpoſitiōe p agētia naturalia fa-
cta aīa ſm ptem formalez nō crearet p pmā cauſaz apta ⁊ ap-
petitu naturali mota īſtinctaqʒ ad talē īformationē: ampli⁹
p ipſam non foret in fomabile nec agētia naturalia ſufficien-
tiā haberēt ipʒ reddendi ī pſtinā diſpoſitionē: niſi agēs ſuper
naturale vellet p eſſētiā ſuā opando defectuū illius ſupplere.
Nā p philoſophātes dr̄ a puatiōe ad hitū nō fit regreſſus p na
turā: nō ſolū hoc tenet veritatē ī opatiōe naturali vep̄ etiam ī
morali vt in maiori tractatu actū eſt. Facta igit̄ in formatio-
ne ex pte aīe rōnalis actiua ⁊ corpis paſſiua: nā talis ī forma-
tio non eſt mutua vt de ceteris dictū eſt: qꝛ aīa eſt tota actiua
in tali in formatiōe ⁊ corp⁹ totum paſſiuū extēdit aīa rōnalis
ſuas vires p totū corp⁹: iō dr̄ ꝙ aīa eſt tota p totuz corpus ⁊ in
toto corpore ⁊ tota lr̄. Nā tota ſubſtātia aīe eſt p totā corporis
ſbāz: ⁊ tota lr̄ hēt actū eēndi p eandē: ⁊ eſt tota ī q̄libʒ pte corpis
⁊ tota lr̄ rōne ꝯcordātie ⁊ ꝯtinue q̄ntitatis ī quantuz q̄tuor ſbē
p̄dicte p ꝯcordantiā ꝯſtituūt ſeu cōponūt cōtinuum: gr̄a cui⁹
ꝯtinuitatis aīa pōt dici eē tota lr̄ ī q̄lʒ pte ei⁹. Hec q̄dem veri-
tas p diffinittionē ꝯtinui cōfirmat̄: qꝛ cōtinua ſunt illa quoꝝ
vltima ſunt ſimul: ꝑpterea tacta vna parte ꝯtinui tanguntur
oēs: iō ꝯcluſio vera nō aūt rōne dr̄ie v̄itatē habere valet. Qm̄
q̄tuor p̄dicte ſbē ſm ſuas q̄ditates vel eēntias rōne dr̄ie eēntia
liter diſtīgunt̄: gr̄a cui⁹ aīa rōna lr̄ non pōt eſſe in q̄lʒ corporis
pte tota lr̄: eo qꝛ ſi hēret ſuuz actū eēndi in vnica iſtaruz ſbārū
non hēret in alia cū ʒ tota lr̄ ſit aduerbiū ⁊ adiectiuum verbi: ⁊
dicit actū eſſendi ī vno loco ⁊ non ī alio. igitur ⁊c. ¶ Mouet̄
n. dubiū dicēdo: ꝙ ſi manus erit a toto fracta ſeu ſeparata: q̄
ro in illa fractione ſi aīa rationalis trūcat̄ an ne: qm̄ vr̄ illa
ps ſepata citi⁹ in aīari. Ad qd̄ dr̄ ꝙ aīa nō trucidat̄ nec dimi-
nuit̄ nec alterat̄ ratione fractiōis ſʒ pdita diſpōe illi⁹ ptis fra-
cte non pōt aīa illā ampli⁹ īformare. Et rōq̄re aīa non truci-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dat eſt: nã ipa non eſt lõga: lata: nec pfunda: et cũ oĩs fractio ſeu trucidatio ſit rõne dimẽtiõati eẽ ĩ vltimata extra igit̃ etc.

De potentijs anime rationalis.

Habet q̃dẽ ipa rõnalis aĩa tres potẽtias attictiuas: ratione q̃r excellit corpales ſbãs: ĩ q̃b9 tales non reperiunt̃ niſi ratione materie ĩ magno defectu per noĩs variationẽ et forme ꝯhentis informationẽ. Nã ſapiã p aduentũ ſpũalitatis in ſpũali natura dr̃ ĩtellect9: et ĩ corpali p aduẽtũ corpeitatis dr̃ inſtinct9: rõne cui9 lapis ĩſtinctũ habet decẽdendi deorſum vſq̃ ad ei9 cẽtrũ: quo adepto q̃eſcit: et ſic de ceteris mobilibus et motis. Voluntas ãt in natura ſpũali retinet nomẽ ratione cui9 ſubſtãtie ſeparate et hoĩes diligunt et amãt deũ propter ſe et creaturas ppter deũ p p̃mã in tentionẽ vt decet: in natura vero corpali p aduẽtum forme ꝯtrahẽtis tale pricipium attictiuum nomẽ perdit: eo q̃r dicitur appetitus natural' ratione cui9 lapis appetit decẽdere deorſũ: et forma ĩ formare materiam: et materia appetit formas et leo leenã et ſic de alijs. Duratio quidem per aduentũ forme ſpũalis nomẽ mutat ex eo q̃ dicit̃ memoria in rationali creatura: q̃ ſcd̃m philoſophantes dicit̃ archa ſpecierum: rõne cui9 rationalis creatura ſpẽs retinet intellificatas caterizatas et ĩ ipa repoſitas vt deficiente obiecto valeat ĩtellect9 p voluntatis imperium illõ p eſpeciẽ in memoriã repoſitã ĩtelligere intellificareq̃ qd̃ eſt ꝯ noĩales. In natura vero corpali retinet nomẽ: et eſt id q̃ res corporales durant quoniam oẽs ſubſtantie corpales p durationem ſunt imp̃teribiles et incorruptibiles: cũ ſit ad ſĩlitudinẽ eternitatis in euiternitate poſita: et pricipiũ ſubſtãtiale. Nec refert ſi ſint ſub globo lune multe ſubſtãtie pticlãres corruptibiles: hoc autẽ eſt tm̃ ſcd̃m accidẽs et nõ ſcd̃m ſubſtãtiã: cum ipa nõ ſuſcipiat ĩcremẽtum nec decremẽtũ. Ut vult philoſoph9 in predicamentis. Et raymund9. d. illuminat9 noſter in quo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dam sermōe. ¶ Actiōes. n. vt ait. d. nr̄ in apostrophe ⁊ philoſophus tertio de aīa ſunt ſuppoſitorū: igit̄ hō petrꝰ vel ioānes q̄ ſuppoſitū eſt intelligit diligit ⁊ recolit. Anima vero q̄ ſuppoſituꝫ nō eſt: nō valet intelligere niſi ſit ſeꝑata ſm q̄d a corpore: non aūt ſimpl'r: q̄ quidem exercet actiones ⁊ operationes ſuppoſitales: lꝫ non ſit ſupoſitum ſimpl'r: rōne īformationis habitudinalis quā habeꝫ ad ipꝫ. Qua ꝓpter aīa q̄ ē ī ꝑadyſo: intelligit deū: angelos: ſctōs: ⁊ iſta inferiora rōne illus habitus ſuppoſitalis ⁊ ꝑſonal': q̄ꝑ q̄ꝑ nō cuꝫ cōplemēto ꝑ carētiā corporis. Nā rōne ſuppoſiti qd lucratuꝫ ē bonū debet binas gl'ie ſtolas recipe a ſūmo bono alterā rōne aīe aliā vero rōne corporis: rōne cuius beatudinis ꝑfectionē hr̄e nō valet: qꝛ nō valet gl'iari de corporis gl'ia ab eo ſeꝑata. Recedēte aūt a corpore ſecum īportat oēs ſpēs adq̄ſitas quas ī hoc ſeculo adq̄ſiuit ꝑ augmētum intellectꝰ: ⁊ in hoc homines vero ſapientes ſuꝑant ignorantes: q̄ de ſpeciebꝰ adq̄ſitis nullā habēt noticiam propterea cōmodoſuꝫ ē ſtudere: ⁊ circa ſcire laborare vt valeamus gradū habere beatitudīs. Beatiſſima autē virgo ab originali macula inmunis: habꝫ corpus aīe cōiūctum coram ieſu in ꝑadiſo celeſti: vt ſentētia ē auguſtini: ⁊ raymūdi: intelligit ꝑfecte recolit ⁊ diligit tātū q̄ntū pōt pura creatura ⁊ magꝫ ¶ Intellectus q̄dē ipſius hēt cōpoſitionē nā: bonus eſt: magnꝰ durās: potēs ⁊c̄. vt patet intuēti: hēt q̄dē ītellectꝰ ſuā rōnē formalē ⁊ quidicā interius: rōne cuiꝰ oꝑatur exteriꝰ. Sumit̄ autem ſm philiſophātes intellectꝰ tripl'r: nā aliꝰ ē intellectꝰ totalis oꝑatiuꝰ attictiuꝰ ⁊ factiuꝰ: q̄ agit ī oꝑatiōe exteriori: natura vero eiꝰ dr̄ ꝑīcipiū quo inquātū eſt rō ſibi ad intelligendum ⁊ intelliſicādū ratione fecunditatis. Alius vero ē intellectus agens cui cōpetit interius oīa facere: ſeu ꝓducere: ⁊ eſt inſtrumētum quo totus intellectꝰ exterius operat̄ actiue obiecta intelligendo: intelliſicādo: in oꝑatione vero interiori dr̄ princi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pium qđ ⁊ natura qͦ inquãtuȝ natura eſt rõ ſibi vt producat intellificabile. Eſt aũt alius intellectus ꝗ dr̃ intellectus paſſi bilis: cui cõpetit interius oĩa fieri: ⁊ eſt inſtrumẽtũ quo tota lis patitur obiecta recipiẽdo. ¶ Habet q̄dẽ intellectus totalis duplicẽ habitũ: vnuȝ vȝ naturalẽ attintiuũ cõcreatum ⁊ ſubſtantialẽ interius: ꝗ dr̃ a philoſophis lumẽ naturale ĩtellectꝰ totalis quo mediante attingit obiecta intrĩſeca ⁊ extrĩſeca: ⁊ alium intellificatiuũ factiuũ ⁊ opatiuũ in triplici drĩa. ſ. ſcietificũ quo hẽr ſciẽtia: intellectualẽ quo hẽtur ĩtelletus: credibilẽ quo hẽtur ſapĩa ⁊ accidentales exteriꝰ q̄bus mediãtibus intelligit: ⁊ intllificat ſeu dicit intellificationẽ ſeu dictioneȝ: producẽdo ĩterius ⁊ exteriꝰ ſuã opationẽ cõplẽdo. ¶ Sunt ſiq̄dem iſti tres intellectꝰ vniꝰ ⁊ eiuſdẽ eſſentie nature ⁊ q̄ditatis lȝ ĩter tiuũ ⁊ bile repiar̃ diſtĩctio real': ⁊ inter ipa ⁊ eſſentiaȝ ſeu naturam diſtĩctio ex natura rei proprie ⁊ formal' ĩproprie

De obiecto ipſius intellectus ſeu potentie intellectiue.

Notificatur quidẽ p diffinitioneȝ rei q̄ditas: ideo dicir̃ ꝙ obiectũ eſt id rõne cuiꝰ potẽtia mouer̃ naturaliter ad ſuam propriã opationẽ. Hec q̄dẽ diffinitio cõis eſt oĩbus obiectis. Special'r. n. obiectum ĩtellectꝰ eſt illa veritas: in ꝗ intellectꝰ q̄eſcit: cũ dicar̃ p philoſophũ: ĩtellectꝰ ẽ verorum. Vñ eſt ſciẽdũ ꝙ ĩtellectꝰ hȝ obiectũ ĩ triplici drĩa: alteꝝ quoꝝ ẽ ĩteriꝰ aliđ vͦ exteriꝰ. Interiꝰ. n. obiectũ eiꝰ eſt bile: qđ ẽ obiectũ ſbãle ipiꝰ ĩtellectꝰ agẽtis: ꝗ ẽ potẽtia ad intelligẽdũ: ĩtelligere vͦ ſeu ĩtellificare ẽ actꝰ ĩter tale obiectũ ⁊ potẽtiã. Obiectũ q̄deȝ exteriꝰ ĩtellectꝰ duobꝰ ſumir̃ modis: nã aliđ eſt formale: ⁊ aliđ materiale. formale ãt ẽ ens inquãtũ ens: ſeu qđ q̄deſt: qđ eſt q̄ditas rei material' ſub vitatꝫ rõne: cũ proprie verũ ſit obiectũ ĩtellectꝰ: vt hic ſumir̃: quo mediante intelligit oĩa: ꝗ ſub ente

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cõtinẽtur: ſub rõne tñ entitatis vitatiſqȝ. Materiale. n. obiec tũ ẽ de⁹ ⁊ creature oẽs ĩ ɔtracto eẽ ſeu determĩato ſingulariter Nõ q̃dẽ intelligas: ꝙ de⁹ ſit materia nec creatura ɔtrahibilis nec ens ſit forma ɔ̃hẽs nec cõtractiua: ſȝ qꝛ methaphiſic⁹ q̃ de materia ɔ̃hibili minĩe ɔſiderat: fit tal'locutio ĩ p̱oritate natu re ſꝫm formalitatẽ materialitatẽ p̱oritate poſterioritatez ⁊ rei ſingularitatẽ. Nam illa q̃ ſunt in p̱oritatẽ nature preſupoſita; dicunť forma ſeu formale vel abſtractũ ſꝫm q̃dicã rõnẽ forma lem: ⁊ p̃ſupponẽtia materia aut materiale ſeu cõcretuz ſingu lare vl'rõ material': vt notũ ẽ ſpeculatiuis methaphiſicꝭ. Mo ueť q̃dẽ ip̃a potẽtia pariter cuȝ obiecto naturaliter ad intelli gẽdum p̃dictũ obiectuȝ. Hec. n. vitas cõfirmať p̱ philoſophũ primo methaphiſices dicẽdo: oẽs hoĩes natura ſcire d̃ſiderãt ⁊ rõ eſt: qꝛ oẽ ĩp̱fectum appetit p̱fici naťaliter. Vt dr̃ ſcd̃o de aĩa. aĩa ẽ tãꝙ tabula raſa in q̃ nihil depictum eſt. Perficiť. n. moribus ⁊ doctrinis ⁊ ſcientijs addiſcendo ſemꝑ: vt hoĩes ve niãt ad finez ad quẽ eorum potẽtie ſunt ordinate ⁊ create. Vt ait. d. noſter illuminat⁹ in libro de aſcenſu ⁊ deſcenſu ĩtellct⁹

¶ Itaqȝ intellect⁹ p̃cedit libere ceteras potẽtias naturaliter: qꝛ nihil eſt volituȝ niſi precognitũ: ꝙ ꝙ ꝑ volũtatis imꝑium moueať ad obiectuȝ formale ſeu materiale: qd̃ intelligiť ꝑ in tallectum totalẽ: ⁊ recipiť in intellectu poſſibili: prima intui tiõe ⁊ actu recto: ⁊ in tali obiecti receptiõe intellectus eſt tot⁹ paſſiuus nõ autẽ ſimpl'r cũ ei⁹ paſſio ſit ĩduta actione ſꝫm q̃d: ⁊ obiectum totũ actiuum: nõ. n. ſimpl'r cum ei⁹ actio ſit ĩduta paſſione: cõcomitãť. ⁊ tali mõ intellect⁹ agnoſcit obiectũ ſuũ nõ aũt ſimpl'r ſed ſꝫm q̃d hẽt obiectum cognitum in tali eſſe: ⁊ dr̃ ſpecl'atiu⁹ ĩ tali profecto receptiõe ſimpl'r. Scd̃arie vo re flectiť ſupra ſe: ſuã intelligẽdo q̃ditatẽ abſtractaȝ ab alijs: poſt modũ ferť ĩ obiectum iã p̱us cognituȝ ip̃m expoliãdo ⁊ faciẽ do habita de obiecti veritate certitudine adeq̃tionẽ de ſua q̃

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ditate cũ obiecti q̄ditate q̄ eſt adeq̄tio ſil'is cum ſili. Scḋarie vo adeq̄t diſſil'e cum diſſili ad alias ꝯformolitates vertendo ſui ⁊ obiecti: mediãte tiuo obiectũ intellificando: ⁊ reddendo ei oĩa vſqꝫ ad conditiões materiales ĩ cluſiue: q̄ ſunt hic ⁊ nũc tp̄is ĩ creaturis. Factaſ igiť tali p̄aticatiõe dr̃ intellectus pratic⁹ ſimpl'r ⁊ nõ praxis: ſꝫ ad praxĩ tẽdẽdo (vt ĩ maiori tractatu ĩdagatũ ẽ repreſẽtãdo voluntati obiectum ĩtellificatuꝫ dicendo: volũtas regina ecce obiectũ bonũ ſub rõne vitatis intellectum ꝑduc in illũ amorẽ. Vñ ĩ iſtis oꝑatioibus intellectus totalis rõne intellect⁹ paſſibilis dr̃ attinctiu⁹ ⁊ receptiu⁹: ⁊ rõne ĩtellect⁹ agẽtis dr̃ expoliatiu⁹: diuiſiu⁹: actiu⁹: ĩtellificatiuus cõpoſitiu⁹: declaratiu⁹: cõſiliatiuus: ⁊ de obiecti veritate iudicatiuus ⁊ huiuſmodi.

De obiecto volũtatis ſeu potentie volitiue.

Unde dr̃ volũtas: queadmodũ ĩtellect⁹ hẽt in triplici dr̃ia obiectum: quorũ primũ ẽ intrinſecum: reliq̄ vo extrinſeca: interi⁹ q̄dẽ obiectum ẽ volificabile: qḋ eſt productum ꝑ potẽtiã ĩteriorẽ: q̄ eſt tiuũ: qḋ pullulando ĩ voluntatꝫ eẽntia: irradiat ſupra ei⁹ obiectũ ĩmediatum ip̄m ꝑducẽdo volicãdoqꝫ. ¶ Unde ẽ notãdum: qḋ volũtas vt de ĩtellectu dictum eſt tribus ſumiť modis nã alia eſt voluntas totalis: q̄ dr̃ p̄ĩcipiuꝫ qḋ agit ad extra in operatiõe exteriori: altera ẽ volũtas agẽs ⁊ vt ita dicã partialis: q̄ p̄ĩcipium qḋ dr̃ in oꝑatione interiori ⁊ ſubſtantiali: ⁊ inſtrumẽtum quo totalis voluntas exterius oꝑatur: vt vult regula inſtrumẽtalis. Materialis vo ẽ volũtas paſſibilis: ⁊ ĩſtrumẽtuꝫ quo illa totalis recipiẽdo obiecta: paſſiue oꝑatur. Sunt aũt iſte tres volũtates vna totalis volũtas eſſentia abſoluta ⁊ reſpectiã: ꝙ ꝙ abſoluta ⁊ reſpectiua ex natura rei diſtinguãť ⁊ correlatiua adinuicẽ realiter. Obiectuꝫ q̄ppe extrinſecũ eius ſumiť dupliciter. Naꝫ aliḋ formale: aliḋ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

materiale. Formale vo obiectũ ipiꝰ total' voluntatis ē bonuꝫ inquãtũ bonũ ſub bonitatis rõne: qđ eſt ens ſeu qđqdeſt: ⁊ huiuſmodi: rõe cuius volũtas volificat materialia obiecta: de q̈bus iã ſupius dictuꝫ eſt. Quoꝝ noticia ſm cuiuſlibet iſtaꝝ potẽtiaꝝ ordinẽ haberi põt: nõ ĩquãtũ deꝰ eſt ĩfinitꝰ ⁊ ĩmenſus ⁊ huiuſmodi: nã notia iſtoꝝ cõceptuũ ſingulariũ eſt ſupnaturalis. Inde vt dictũ ē ſupra intellectꝰ repreſentat obiectũ ĩtellificatuꝫ ſub veritatis rõne: volũtas recipit illđ paſſiue ĩ voluntate paſſibili: ⁊ in tali receptione nõ libera dr̃: imo coacta naturali coactiõe nec praxis dici põt: bene ad illã ordinat̃. Scđarie vero cũ volũtate agente actiue volificat obiectũ receptum in ſua potẽtia paſſiua: ⁊ in tali etiam opatione dr̃ coacta coactione naturali ⁊ nõ libera: cuꝫ de neceſſitate ſm pricipia ſue nature hẽat talẽ opationẽ agere: nec pro iſto ſtatu praxis dici põt. Tertio. n. obiecto volificato ipa totalis voluntas abſoluta ⁊ reſpectiua libertatẽ hẽt amorẽ vel odiũ in obiecti producẽdi volificatũ: ⁊ in tali opatiõe ipa ē libera: ex eo ꝙ ſi vult amorem producere põt: ſi odiũ poteſt: ⁊ ſi non vl't põt nõ velle producere: cum autẽ amorẽ producit in obiectũ bonũ tũc dr̃ volũtas praxis: nam praxis ſemp eſt ex pte boni: q̈q̈dẽ praxis ē alterius potẽtie quam intellectꝰ actꝰ elicitus conformis rationi vt ſit rectus: qr nõ oĩs actꝰ voluntatis eſt praxis: ſed ſolũ actꝰ qui ſemp ē conformis rõni vel actui recto: ꝙ idem eſt alioq̈n non praxis diceret̃: iõ ſi odiũ in obiectuꝫ bonũ pducit: ipſa nequaq̃ eſt praxis. ¶ Qua ppter volũtas primoꝝ parentũ fuit praxis ⁊ non praxis reſpectu diuerſorũ actuꝫ: tamẽ ſecunduꝫ quid ⁊ non ſinpliciter: (nõ autẽ maloruꝫ angelorũ rõne perverſe fruitionis) praxis quidem fuit quãdo actu recto intellexit ſũmuꝫ veruꝫ vnum in eſſentia ⁊ trinuꝫ in perſonis creatorẽ ⁊ factoreꝫ reruꝫ omniuꝫ: ⁊ virginẽ beatiſſimã deꝰ eiꝰ natura naſciturã ſine macula: cuꝫ actu adheſionis ſue volũtatis voli

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ficatiue. Secũdarie enĩ oĩa creata ⁊ facta cuntis a rei proprietate nomẽ imponẽs: tali quidẽ modo habuerũt volũtatez praxim primi parẽtes antequã peccaſſent: rectitudinẽ ĩtelligẽdi iuſticiã originalẽ conſeruantes mediãte libera voluntate: ⁊ ĩ tali eſſe liberũ arbitrium habuere quod eodẽ modo eſt ad bonum faciẽdum: ⁊ malum euitãdum: ideo angeli licet ſint cõfirmati in gratia habẽt liberuz arbitriuz. ¶ Exinde.n. habuere dicunt voluntatẽ nõ praxim: nã ꝑ inobediẽtiã perdiderunt iuſticiã originalẽ rectitudinẽ intelligendi: ⁊ hoc per liberã voluntatẽ egerunt nõ autẽ per liberum arbitrium cum ſit ex ꝑte boni ſempꝫ q̃ ſe habet ad velle ⁊ nolle a nolificare ⁊ volificare: q̄ ſunt act⁹ exteriores ipſius in operatione extrinſeca: ⁊ licet procedãt ab eadẽ potẽtia: ſunt act⁹ diſtincti realr ⁊ eſſentialit eomodo quo accidẽs habet eſſentiã: nã bonum ⁊ maluz ſunt oppoſita priuatiua: q: poſito vno reliquum interimitur. Propterea voluntas ade dimiſit amorẽ producere ↄficiẽte ſibi actu adheſionis ſue voluntatis in obiectum infinitum: ⁊ voluit in obiectum finitum ⁊ vetitum illum producere: ꝙ ꝙ ꝑ intellectum cognoceret non eſſe bene factum dimittere granuz ꝓ palea. Unde dr̃ ꝙ ante errauit quã peccauit: q: velle ꝓſuppo nit cognoſcere: volẽdo mulieri obedire quã ꝑamauit. Talis q̃dẽ ordo fuit inter rationales potẽtias videlicet qđ intellectus ordinat ad voluntatẽ ei oſtẽdẽdo quid eligẽdũ ⁊ diligẽduz ſit: ĩ rectitudine cuius cetere potẽtie regulãtur ⁊ dirigunt: ⁊ in deuiatione eius omnes deuiantur: ideo qđ primo fuit ei ſcibile: ſcibile factuz eſt poſt: vt patet ĩtuẽti. ⁊ đ hac materia ſat: ſoluz q3 hoc dictum eſt ad exercitanduz intellectus ſpeculatiuos ad maiora: vt patet ĩ maiori tractatu.

De obiectu memorie: ſeu potẽtie recollectĩe.

Tandem dicendum eſt: ꝙ obiectuz memorie ſeu recollectiue eſt id: in quo naturaliter memoria q̇eſcit ⁊ quo a

(c) 2006 Ministerio de Cultura

depto ad amplius non ordinatur. Eſt quidē triplex memoria:
vt de intellectu ⁊ volūtate dictū ē. Nā alia totalis: alia agens
⁊ ꝑtialis: ⁊ alia poſſibilis ꝑtialiſq;. Habet enim memoria a-
gens obiectū īteri⁹ ſubſtātiale ⁊ īmediatū in quo ꝗeſcit ipſuʒ
ꝓducēdo: habet ipa exteri⁹ duplex obiectū. ſ. formale ⁊ mate-
riale. Formale ꝗdē eſt durabile ſub rōne durationis: rōe cuius
recolit cetera obiecta materialia. Obiectū ſiꝗdē materiale ei⁹
eſt duplex nā aliḋ finitū aliḋ īfinitū vt ḋ ītellectu ⁊ volūtate ꝑ-
fatū eſt. Eſt. n. memoria archa cōſeruatīa ſpēꝝ: vt ſupi⁹ dictū
eſt propterea dicim⁹ qḋ ſenſitiua ſpēs recipit a lapide ⁊ ceterꝭ
⁊ illas repreſentat ymaginatiue ⁊ ipſa ī abſentia ſenſitiue ha-
bet ſuos actus: recipiendo illas ſimilitudines vel ſpecies in
ſua potētia paſſiua ſub rōne figure ⁊ dimenſiōis: ⁊ ipſas yma-
ginificat cuʒ ſua potentia actiua: ſecūdarie vero repreſentat
illas intellectui ⁊ ipſe illas recipiendo in ſua diſpoſitione vt
quo patitur: ipſa cuʒ intellectu agēte vt quo intelligendo: ⁊ ḋ-
nudando eaſdē a figuris ⁊ dimenſionib⁹: ⁊ illas ītelliſicatas
repſentat voluntati: ⁊ ipſa illas recipiēdo in volūtate paciētꝭ
cuʒ agēte eaſdē voliſicando: ⁊ ipſis voliſicatis ꝓducit amoreʒ
vel odium libere: ⁊ eaſdē repreſentat memorie cum ipſo intel-
lectu. Quoniā ſentētia ē. d. nr̄i illuminati: ꝙ ambo faciunt re-
preſentationē ⁊ comendationē: ei ꝑcipiēdo ꝙ retineat ⁊ cōſer-
uet eaſdē ſpēs huc vſq; iterum velit intellectus eadē obiecta ī-
telligere: ⁊ volūtas velle. ¶ Eſt tñ ſciēduʒ: ꝙ memoria nō red-
dit eis eaſdē ſpēs: vt vult. d. in libro de ieſu: ſed ſilitudines ip-
ſarum. Nā ſi iterū intellect⁹ velit idē obiectū intelligere: ⁊ vo-
luntas velle: ⁊ memoria daret eis ſpēs pri⁹ receptas: vlterius
nō poſſet ſpēs obiectorum illi⁹ petitas ipis cōicare. Igit non
eaſdē ſpēs eis cōicat: ſed tantuʒ ſimilitudines illius vt valeat
iterum ⁊ iterū ītellectui ꝑ imperiū volūtatis circulariter ſpe-
cies cōicare. ¶ Iſte ꝗdē tres potētie inter ſe inquātum ſunt id

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qđ ſunt in ſuis q̇ditatibus ⁊ eſſentijs realitatibuſq; : diſtinguunt realiter ⁊ eſſentialiter: licet nōnulli oppoſituʒ habeāt methaphiſicā ignorātes: huius quidē nr̄e intentionis ē ſcotꝰ in primo ⁊ franciſcus: ⁊ doctor nr̄ raymūdꝰ in libro de dei eſſentia. Uerū eſt ꝙ inquātū oēs tres potētie cū ceteris cōformalitatibus ⁊ ſpēbus innatis q̇ditatibuſq; : cōſtituūt vnā eſſentiam totalē: q̄ aīa rōnalis nūcupatᷣ vel ſpūs. b. ⁊ illa eſſentia eſt vna ⁊ nō plures: dr̄ eē idē eēntialr̄ ⁊ realitᷣ iquātū illa eēntia ex ipſis cōpoſita ⁊ cōſtituta nō eſt niſi vna: ⁊ ab illa non diſtiguntᷣ nulla p̄dictarū: niſi ex natura rei. Nā ſicut āte ingreſſuʒ cōpōnis eſſentialr̄ ⁊ realiter diſtinguebātur: ſic poſt ꝯpoſitionem: qꝛ q̄libʒ formalitas ſemꝑ cōſeruat i toto ſuos formales q̇dicos cōceptus: quorum ratione ab alia cōformalitate realiter eſſentialiter ē diſtincta: vt cōſpicuum eſt ſpeculatiuis methaphiſicis: nō aūt ceteris vt in maiori tractatu pʒ ⁊ breuitatis cauſa cetera q̄ dici poſſunt: dimittimus p̄libato libello.

De decem regulis ſeu queſtionibus generalibus ⁊ primo de vtrum qđ eſt regula de. b.

ARtiſta ſeu preſcrutator huius ordinis: vt videre valeat ſi vera ſunt: ea que ſunt ei poſita in nature ordine: oportet ꝑ regulas neceſſarias ipſa inquirere: cuiuſlibet intellectus finiti regulatiuas ⁊ directiuas q̄ ſunt decē vʒ vtrū: q̇d: de quo quare: quātum: q̄le: qñ: vbi: quomō: ⁊ cū quo extra q̄s nō pōt fieri petitio ſeu interrogatio. Ad q̇ditatē igitur veniendo ipſarū: dr̄ ꝙ q̄ſtio eſt dubitabilis propō. regula vero eſt q̄daʒ ꝓpō directiua ⁊ regulatiua: ad optatū ipſius potentie citius deuenire. Quarum p̄ma eſt vtruʒ: ⁊ habet tres ſpecies. ſ. dubitationē affirmationē ⁊ negationē: qꝛ de quolibet eſt eſſe vel nō eſſe ⁊ de nullo ſimlʼ ambo. Ideo dr̄ vtrū ſit hō: ⁊ rn̄detur: ꝙ ſic nam aīal rōnale eſt: ergo homo eſt. Cū oīs ſubſtantia dicat poſitio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nem ⁊ pſeitatem eſſendi:⁊ cuȝ homo ſit ſubſtantia:igitur ⁊c. Hec q̄dē regula non q̄rit de credulitate poſitiua nec ſenſualitate apparenti:vt patet intuenti.

Secundo de quid:qđ eſt regula de.c.

SEcunda autē regula eſt de q̄d:⁊ eſt ĩueſtigatiua rerum q̄ditatum ſeu diffinitionum. Habet n. quatuoꝛ ſpēs:ſecundum ꝙ res poteſt diffiniri modis.ſ.quid eſt res in ſe:q̄d habet in ſe: q̄d eſt in alio:⁊ q̄d habet ĩ alio:dicendo q̄d eſt hō: eſt aĩal rationale cui pꝛopꝛie cōpetitt homificare vel rōcinari. Quid habet in ſe hō:habet formā ⁊ materiā vel habet eſſe abſolutū ⁊ eſſe oꝛdinatum ſcđm ſuos q̄dicos cōcept9. Quid n. eſt ĩ alio eſt in creatoꝛe creatura :in mūdo maioꝛ ps ratiōe pticipacionis naturaꝝ quas ĩcludit:qꝛ ſcriptum eſt:euntes p vniuerſuȝ mundum p̄dicantes euangelium omni creature.ſ.omni hōi ĩ foꝛma eius ⁊ materia eſt totū:in bonitate eſt bon9 ⁊c. Quid habet ĩ alio hō:in filio actū generandi pꝛopꝛie:⁊ in deo actuȝ ſeruiendi:⁊ in pꝛoximo charitatem faciendi:apꝛopꝛiate vero bonificandi quantificandi ⁊c.

Tertio de quo:qđ eſt regula de.d.

TErtio de quo eſt regula ĩueſtigatiua q̄ditatum rerū omniuȝ ſm̄ pꝛimitiuitateȝ:deriuationē:⁊ poſſeſſionē. Quapropter hec regula tres habet ſpēs.ſ de quo pꝛimitiue:de quo deriuatiue explicite:ideo dicitur pꝛimo de quo eſt hō pꝛimitiue:⁊ dr̄:ꝙ eſt de ſe:qꝛ ſubiectum eſt ſuarū partiū:nā reſpiciendo ſua inferioꝛa.ſ.petruȝ ⁊ ioannē de nullo eſt:qꝛ ĩ pꝛedicamēto ⁊ in conſiſtentia extremali ſine ips ponit̄ ipſe. De quo aūt eſt hō deriuatiue:dr̄ ꝙ eſt de ſuo creatoꝛe mediate ⁊ ĩmediate ⁊ de ſua foꝛma ⁊ materia:ex quibus cōponitur realiter ⁊ eſſentialiter. Nā reſpiciēdo eius ſupioꝛa de alio eſt. Cuius eſt hō:⁊ dr̄:ꝙ ſi cōparetur ad ſe:eſt ſui:ſi ad deum eſt dei:ſi ad foꝛmam ⁊ materiā:eſt ipſarum:qꝛ ſubſtantia eſt:⁊ omnis ſubſtātia eſt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſui poſſeſſiue: accidens vero nõ: imo alterius poſſeſſiue ꝛc.

Quarto de quare: qđ eſt regula de. e.

QUarta aũt regula eſt de quare: q̃ quidẽ eſt inueſtigatiua
formalitatũ oĩm rerũ: formalitatẽ: perſeitatẽ ꝛ partiali
tatẽ ꝛ firmalitatem. Et habet binas ſpecies: vꝫ q̃re formalit̃
ꝛ q̃re finaliter: ſic dicẽdo: quare eſt hõ formal'r: ꝛ dr̃: ꝙ eſt ꝑ ſe:
q: ſubſtantia ẽ: habẽs quiditatẽ naturã eſſentiã ꝛ eſſe ꝛ in ta
li eſſe habet ꝑſeitatẽ. Scđo vero põt ampliari reſponſio: ſic
dicendo: ꝙ eſt ꝑ ſuũ creatorẽ effetiue ꝛ ꝑ ſuam formaꝫ eſſentia
lem ex qua formaliter conſtat ſicut bonum eſt ꝑ bonitatem:
ꝛ i tali eẽ habet ꝑalitatẽ ꝛc. Scđo. n. q: ꝑ ſcđãm ſpẽm dicit̃ q̃
re eſt homo finaliter ꝛ reſpõdet̃ dupliciter: ꝑmo dr̃: ꝙ eſt pro
pter ſe: nã oĩs ſubſtantia q̃ põt abſolui ab alia ſubſtãtia: pri
mo ẽ propter ſe: quã ꝓpter aliud: de accidẽte vero non põt fieri
talis ꝑdicatio: cũ nõ valeat abſolui a ſubiecto in quo ſubiecta
tur. Scđo vero poteſt dici: ꝙ homo eſt propt̃ aliud: vꝫ propt̃
deum: celos ꝛ elementa ꝛ ceteras naturas corporales: vt vale
ant ĩ ipo mediãte ſuum finẽ attingere ꝛc.

Quinto de quantum: qđ eſt regula de. f.

QUinta. n. regula eſt de quantũ: ꝛ eſt inueſtigatiua eſſe q̃di
ci oĩm rerum ſecundum in dr̃iam infinitatem ꝛ finita
tem: habens quidem binas ſpẽs. ſ. quãtũ continue: ꝛ quãtuꝫ
diſcrete: ſic dicẽdo quãtus eſt hõ cõtinue: ꝛ dr̃ ꝙ eſt finitus mẽ
ſus ꝛ nouꝰ ꝛ eſt tãtus quãta ẽ eiꝰ eſſentia q̃ditas ꝛ natura ꝛc.
Scđo dicit̃: quãtus eſt homo diſcrete: ꝛ dr̃ ꝙ eſt vnꝰ in ſua co
munitate ꝛ conſiſtẽtia extremali: in qua habet ſuuꝫ numerũ
diſcretionatum: ab omni nõ tali: q̃ quidẽ numerꝰ conſtans eſt
ex tribus diſcretionibꝰ ex quibꝰ conficitur numerus ternariꝰ
qui ꝑfectiſſimus eſt ceterorum. Attamen ſi reſoluatur in ſua
priora vſq: ad quiditatem bonitatis magnitudinis ꝛ cete
rarum: põt dici plures: vt patet ſubtiliter in daganti.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sexto de quale: qđ eſt regula de. g.

SExta q̄dē regula eſt: de quale: ⁊ eſt inueſtigatiua omnium q̄ditatum proprietatem proprie ⁊ apropriate: habens duas ſpēs noīalas: ⁊ vnā aduerbialem: q̄ ſunt quale ꝓprie: et quale apropriate: ⁊ q̄liter operatur. Nominales v̓o determināt rei ſubſtantiā proprie vel apropriate: dicēdo q̄lis eſt hō̄ reſpōdetur: ꝙ proprie homificatiuus apropriate: .n. magnificatiuus bonificatiuus ⁊c̄. Sicut ignis q̄ eſt proprie ignificatiuus ſubſtantialiter: ⁊ calefactiuus naturaliter ⁊ accidentaliter: apropriate eſt deſiccatiuus: ⁊ ſic de ceteris ſuo modo. Tertio aūt dr̄ aduerbialiter: dicendo qualiter opatur hō̄: ⁊ dr̄ bene intellectualiter rōnaliter male mortaliter peccando ⁊c̄.

Septimo de qn̄: qđ eſt regula de. h.

SEptima regula eſt de qn̄: q̄ de ſe nullā habet ſpeciem: ꝙꝙ habet quindecim ſpecies innatas ꝑ regulas. c. d. k. Nam per. c. habet quatuor per. d. vero. iij. per. k. octo. vt patet ſubtiliter homini per eas diſcurrenti. ⁊c̄.

Octauo de vbi: qđ eſt regula de. i.

OCtaua regula eſt de vbi: habens q̄ndecim ſpēs: vt đ quādo dictū eſt non enim per ſe ſed per regulas. c. d. k. ideo debet artiſta ad illas recurrere ſi tamen vult quiditatē omniū inuenire vt indagatum eſt ⁊c̄.

Nono de q̄uo: qđ eſt regula de. k.

NOna regula eſt de quomō̄: habens de ſe q̄tuor ſpecies q̄rens de rei modalitate: videlicet quom ō eſt pars in parte: quomodo eſt pars in toto: quomodo totū eſt in ꝑtibus ſuis quomō̄ totū trāſmittit extra ſe ſimilitudinē ſuā ⁊ partiuꝫ ſuaruꝫ: ⁊ rn̄dēdū ē ſempꝑ ꝑ mediuꝫ: gerundiuꝫ: dicēdo quomō̄ ani

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ma rõnalis ē in corpore: reſpondetur: ē in eo ipſuz informãdo tanq̄ forma in materia. Quomõ aïa ē in hoïe: ⁊ reſpondetur ipſum cõponẽdo tãq̄ pars formalis in ſuo toto enſſentiali: Quomõ hõ eſt in corpore ⁊ aïa rñdetur: q̄ eſt in ipſis ex eis reſultando tanq̄ totũ a ſuis partibus. Quomõ hõ trãſmittit ſimilitudinem ſuã ⁊ partium ſuaruz extra ſe: ⁊ dicit̄: q̄ homificando. ſ. intelligendo amando ⁊ recolendo: q̄ ſunt op̄ationes rationalis creature: vt perſpicuum eſt philoſophanti.

Decimo de cum quo: quod eſt regula de. k.

DEcima quidem regula ⁊ vltima eſt de cum quo: habens quatuor ſpecies ad ſimilitudinez regule modalis ſcilicet cuz quo p̄s eſt in parte: cũ quo p̄s ē in toto: cũ quo totu z eſt in partib⁹ ſuis: ⁊ cũ quo totuz trãſmittit ſimilitudinē ſuã ⁊ partiũ ſuarũ: dicẽdo: cuz quo aïa informat corp⁹: ⁊ rñdetur: q̄ cũ ſua potentia actiua. Cum quo anima rõnalis cõponit hominem: ⁊ dicitur: q̄ cũ ſuis correlatiuis inſtrumẽtalibus ſine q̄bus nõ valet ipſuz cõponere. Cõ quo homo reſultat ex anima ⁊ corpore: ⁊ rñdet̄: q̄ cũ ſuis potẽtijs correlatiuis actiua ⁊ paſſiua. Cum quo homo tranſmittit extra ſe ſimilitudinē ſuam ⁊ partiũ ſuarũ eſſentialiũ: reſpõdet̄: q̄ cũ ſua potentia actiua actiue: ⁊ cũ paſſiua paſſiue. Unde artiſta per iſtã regulã ſemp̄ debet reſpondere per nature inſtrumenta: ⁊ eſt ei neceſſariuz has regulas cordetenus ⁊ ſpecies earum ſcire: nam aliter nõ poſſet bene vti hoc nature ordine: q2 inſtrumentuz ſunt cum p̄cipijs ad īueſtigandum īueniẽdũq3 oĩz reruz veritatē artificioſe: ac reſpondere de qualibet queſtione q̄ſita: ſi tamen eſt bene peritus ordine vel arte vt patet ſubtiliter ſcienti intelligentiq3

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De fine huius nature ordinis

AD diuine trinitatis vnitatiſq3 honorem ⁊ laudem finitus fuit hic nature ordo ī inſigni īclytaq3 ciuitate Barchinone in cenobio ſancti Pauli ordinis ſancti benedicti. Nona .x. menſis Madij āno natiuitatis dn̄i nr̄i. Jeſu chriſti. M.cccc.xc.j. Deo gratias.

Ad honorem laudem ⁊ gloriam omni potentis dei ⁊ rey publice vtilitatē: Preſens opus ī preſſum fuit: in Ciuitate Barchinone per Caroluz amoroſiuz. Expēſis vo dn̄i Atarani militis: ⁊ correctum ꝑ fratrē Sebaſtianuz nauarro monachū ſancti bernardi. Anno īcarnationis dn̄i nr̄i iheſu chriſti. M. D.xij.

Tristis est anima mea usque ad mortem [illegible] non loquitur de anima rationali [illegible]

tristis est anima mea usque ad mortem [illegible]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

BIBL.PUBL.MALLORCA
1056952
R. Llull 291
(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

R. LULL

Logica abbreviata. Et alia.

R. Llull 291

B.º 1312

(c) 2006